

Regional analyse Akershus

KNUT VAREIDE OG HANNA NYBORG STORM

TF-notat nr. 60/2012

Tittel: Regional analyse Akershus
Undertittel:
TF-notat nr: 60/2012
Forfatter(e): Knut Vareide og Hanna Nyborg Storm
Dato: 4.12.2012
ISBN: 978-82-7401-566-1
ISSN: 1891-053X
Pris: 120,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidedfoto: Illustrasjonsfoto
Prosjekt: Regionale næringsanalyser
Prosjektnr.: 20120170
Prosjektleder: Knut Vareide
Oppdragsgiver(e): Akershus Fylkeskommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til:

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf: +47 35 06 15 00
Epost: post@tmforsk.no
www.telemarksforskning.no

Knut Vareide er utdannet sosialøkonom (cand oecon) fra Universitetet i Oslo (1985). Han har arbeidet ved Telemarksforskning siden 1996.

Hanna Storm er utdannet master i Økonomi og ressursforvaltning fra Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås. I Telemarksforskning er Storm tilknyttet faggruppa for regional utvikling, der hun har jobbet siden 2008.

Forord

Denne rapporten er en videreføring av tidligere næringsanalyser. Analysene bygger på indikatorer og metoder fra tidligere år, som er oppdatert eller oppgradert. I tillegg introduserer vi enkelte nye tema og indikatorer.

De som har lest tidligere rapporter vil kjenne igjen kapitlene for folketall, arbeidsplasser, NæringsNM og Attraktivitetspyramiden.

I denne rapporten har vi også med to nye kapitler. Det ene kapitlet omhandler næringsmessig sårbarhet, det andre scenarier for befolkningsvekst fram til 2040.

Telemarksforskning har utarbeidet 21 regionale analyser på ulike geografiske nivå i 2012. Telemarksforskning og oppdragsgiverne har møttes ved tre anledninger underveis for å diskutere innhold, relevans og metoder. Dette har gitt verdifulle innspill til oss som har utarbeidet rapportene.

Vi har hatt det privilegium å lage slike regionale analyser over en periode på over ti år, hvorav enkelte oppdragsgivere har vært med i alle årene. Dette har gjort at vi har gradvis kunnet foredle og forbedre analysene år for år. Innspillene fra oppdragsgiverne, som arbeider med regional utvikling i praksis, har vært uvurderlige i denne utviklingen.

Bø, 4.12.2012

Knut Vareide
Prosjektleder

Innhold

Sammendrag.....	5
Innledning	7
1. Befolkning	8
2. Arbeidsplasser	22
3. Næringsmessig sårbarhet.....	30
4. NæringsNM.....	44
5. Attraktivitetspyramiden.....	52
6. Regional vekstkraft	68

Sammendrag

Akershus er et av fylkene med sterkest vekst, både når det gjelder befolkning og arbeidsplasser. Akershus er attraktivt for bedrifter, stadig mer attraktivt for besøk og har stabilt høy bostedsattraktivitet. Ingenting tilsier at veksten er i ferd med å avta.

Akershus har nest høyest befolkningsvekst av alle fylkene etter 2000, bare Oslo har høyere vekst i folketallet. Befolkningsveksten i Akershus er økende, og i 2011 var befolkningsveksten rekordhøy med 1,9 prosent. Den økte befolkningsveksten kommer av økt innvandring, men Akershus har også rekordhøy innflytting fra andre fylker i 2011. Alle kommunene i Akershus har befolkningsvekst.

Akershus har også hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser etter 2000. Antall arbeidsplasser har økt med 22,8 prosent fra 2000 til 2011. Bare Rogaland har hatt høyere vekst i antall arbeidsplasser. Det er næringslivet i Akershus som spesielt driver opp arbeidsplassveksten. Antall arbeidsplasser i næringslivet i fylket har økt med hele 24,8 prosent fra 2000 til 2011. Alle regionene i Akershus har hatt sterk vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, både i perioden 2000 til 2011, og i enkeltåret 2011.

I dette notatet har vi introdusert en ny type analyse, der vi måler regioners næringsmessige sårbarhet. Sårbarheten er målt gjennom å se på regionenes fordeling av arbeidsplassene på vekst- og nedgangsbransjer, hvor spesialisert næringslivet er på bestemte bransjer og arbeidsmarkedsintegrasjonen.

Regionene i Akershus er robuste. Regionene er forholdsvis spesialisert bransjemessig, men bransjesammensetningen i regionene er gunstig, med en stor andel av næringslivet i vekstbransjer. Regionene i Akershus har også svært høy arbeidsmarkedsintegrasjon, noe som bidrar til å gjøre regionene enda mer robuste. Robuste regioner har hatt systematisk høyere vekst enn sårbare regioner. Regionene i Akershus har hatt enda sterkere vekst enn bransjestrukturen tilsier, og har alle en høy bransjustert vekst mellom 2000 til 2011. Det bør kanskje ses i sammenheng med at Oslo har hatt svak utvikling i samme periode i forhold til sin bransjestruktur.

NæringsNM er et mål for hvordan næringslivet gjør det, på næringslivets premisser. I NæringsNM måles næringslivets prestasjoner med hensyn til lønnsomhet, vekst i omsetning og verdiskaping, etableringsvirksomhet og næringslivets relative størrelse. Akershus er sjettede beste fylke i NæringsNM for fylkene. Det er en nedgang fra forrige år, da fylket ble nummer tre. Øvre Romerike gjør det best av regionene, og er femte beste region av de 83 regionene i landet. Blant kommunene er Ullensaker som vanlig best i NæringsNM, på en niende plass blant landets kommuner.

Utviklingen i Akershus er analysert gjennom Attraktivitetspyramiden, som definerer tre typer attraktivitet som avgjørende for vekst: Attraktivitet for bedrifter i basisnæringer, attraktivitet for besøk og attraktivitet som bosted.

Akershus har hatt sterk vekst i basisnæringene etter 2000. Denne veksten har kommet innen teknologiske tjenester, mens industri og primærnæringer har hatt noe nedgang. En av årsakene til at Akershus har fått så stor vekst i basisnæringene, er at fylket har en struktur med en høy andel av sysselsettingen i teknologiske tjenester. Det er spesielt i Akershus Vest at de teknologiske tjenestene er store og voksende. Den sterke veksten i basisnæringene har imidlertid blitt noe avdempet de siste årene.

Akershus har også stor framgang når det gjelder besøksattraktivitet. I utgangspunktet har Akershus lite besøksnæringer, antakelig på grunn av stor lekkasje til Oslo. Etter 2000 har underskuddet i besøksnæringene blitt mindre, besøksnæringene vokser raskere enn befolkningen.

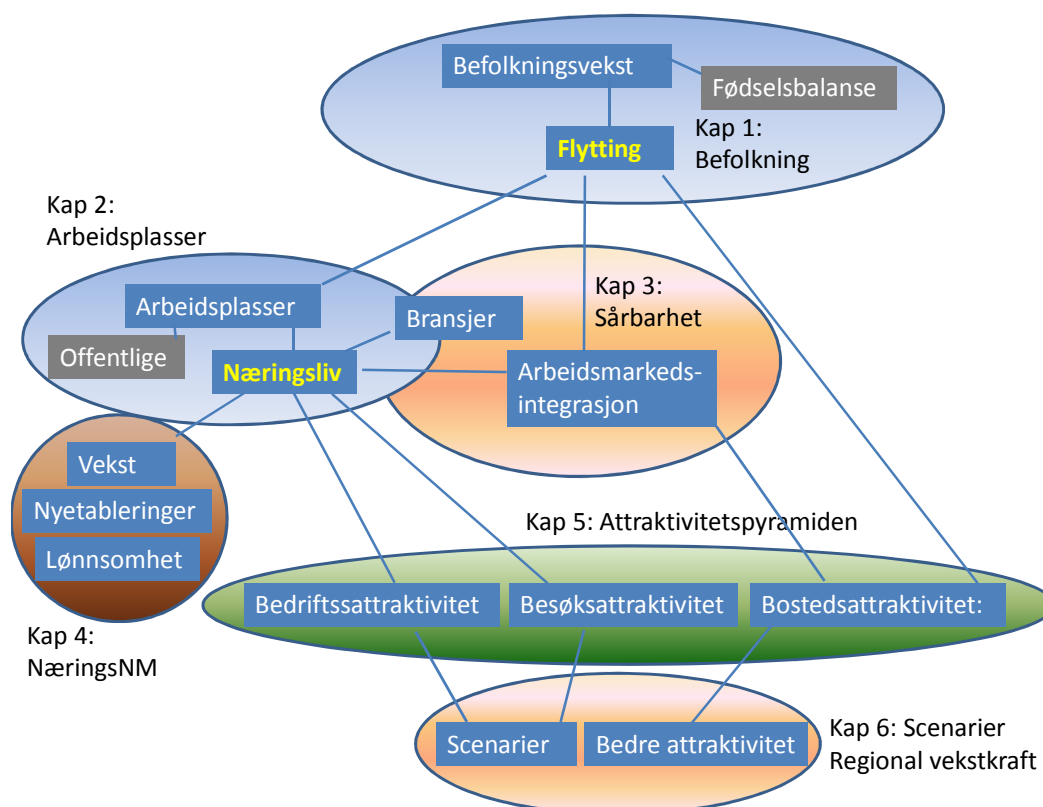
Akershus har hatt vedvarende høy bostedsattraktivitet. Attraktivitetsbarometeret måler nettoflyttingen i forhold til arbeidsplassveksten, og viser at Akershus har trukket flere innflyttere til fylket enn selv den sterke arbeidsplassveksten skulle tilsi. Akershus er ikke spesielt tiltrekkende som første destinasjon for innvandrere, men fylket trekker til seg mange innflyttere fra andre norske kommuner, og en stor andel av denne nettoinnflyttingen er innvandrerbefolkning som flytter inn fra andre steder i Norge.

Til slutt i denne rapporten er det laget ulike scenarier for hvilken befolkningsvekst det vil bli i Akershus dersom de lykkes med å oppnå høy arbeidsplassvekst og en forbedring av bostedsattraktiviteten. Tilsvarende er det scenarier for hvilken utvikling det vil bli dersom en mislykkes på de to områdene.

Akershus er solid rigget for framtidig vekst. Fylket har en befolknings sammensetning som gir naturlig befolkningsvekst, samtidig som fylket har vært stabilt attraktivt som bosted. Dermed er Akershus et fylke som vil få sterk befolkningsvekst i årene framover, selv om arbeidsplassveksten blir lav og bostedsattraktiviteten svekkes i forhold til dagens nivå. For Akershus viser alle scenarier sterk vekst, og det er bare snakk om ulike grader av sterk vekst. For noen enkelte kommuner vil det kunne bli nedgang i det mest pessimistiske scenariet, der både arbeidsplassveksten blir lav, og bostedsattraktiviteten svekkes.

Innledning

Notatet er bygd opp rundt seks kapitler, som til sammen skal gi et bilde av de sentrale utviklingstrekkene i området. De første to kapitlene er rent deskriptive. Deretter følger fire kapitler der vi gjennom ulike modeller og indikatorer forsøker å belyse årsaker og drivkrefter til utviklingen.

Notatet starter med en beskrivelse av befolkningsutviklingen. Befolkningsutviklingen er helt sentral for å beskrive et områdes utvikling. Flyttingen ut og inn av området vies spesiell oppmerksomhet, og er antakelig den viktigste indikatoren for om en region har en positiv utvikling. Mye av problemstillingene knyttet til regional utvikling kan knyttes til å forklare nettoflyttingen mellom regioner. I kapittel 2 gis en beskrivelse arbeidsplassutviklingen, og da spesielt arbeidsplassutviklingen i næringslivet.

I dette notatet introduserer vi et nytt begrep; næringsmessig sårbarhet. Den næringsmessige sårbarheten knytter seg til bransjesammensetningen i en region, og til arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region. Sårbarheten kan være med på å forklare utviklingen i en region, og gir også en pekepinn på sannsynlig utvikling i årene framover.

NæringsNM baseres på foretakenes regnskap, og viser hvordan bedriftene i en region gjør det med hensyn til nyetableringer, vekst og lønnsomhet. NæringsNM gir en beskrivelse av næringsutviklingen, som utdyper bildet vi får av næringsutviklingen når vi bare ser på arbeidsplassutviklingen.

I kapittel 5 bruker vi modellen Attraktivitetspyramiden for å forklare stedenes befolkningsutvikling. Attraktivitetspyramiden har to dimensjoner som har med næringsutvikling å gjøre, bedriftsattraktivitet og besøksattraktivitet. Den tredje dimensjonen er bostedsattraktivitet som er sentral for å forstå flyttingen mellom regionene. Til slutt har vi et kapittel 6, der vi trekker trådene framover. Hvordan vil veksten i en kommune eller region påvirkes av at en lykkes med næringsutvikling og attraktivitetsutvikling?

1. Befolkning

Befolkningsutviklingen er den viktigste indikatoren for regional utvikling, og blir i denne rapporten viet ekstra oppmerksomhet. En positiv befolkningsutvikling er et mål i seg selv for de fleste regioner og er den fremste indikatoren på om noe går bra i en region. Alt datagrunnlag i dette kapitlet er fra SSB.

1.1 Befolkningsutviklingen i Akershus

Befolkningen i Akershus har vokst sterkt de siste årene. Vi kan se i figur 1 at veksten i Akershus har vært sterkere enn landsgjennomsnittet i hele perioden etter 2000. Veksten i Norge fra 2000 til 2012 har vært på 11,3 prosent, mens veksten i Akershus har vært på 19,1 prosent i samme periode. Den årlige veksten i Akershus har vært høyere enn landsgjennomsnittet hvert eneste år i perioden.

Siden 2007 har det vært høy befolkningsvekst i Norge, noe som kommer av at innvandring til Norge har økt sterkt. Det er innvandring fra østeuropeiske EU-land som har stått for størsteparten av denne økningen. Den økte innvandringen har gitt bedre befolkningsvekst i hele landet.

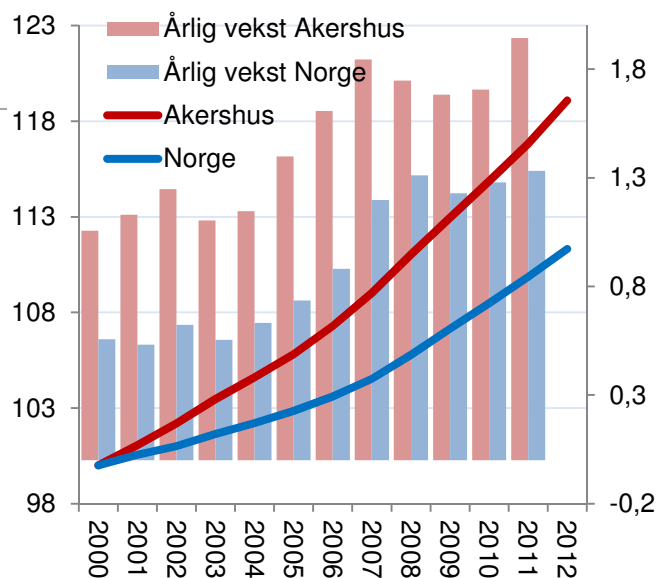
1.2 Befolkningsutviklingen dekomponert

Befolkningsutviklingen består av tre komponenter; fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

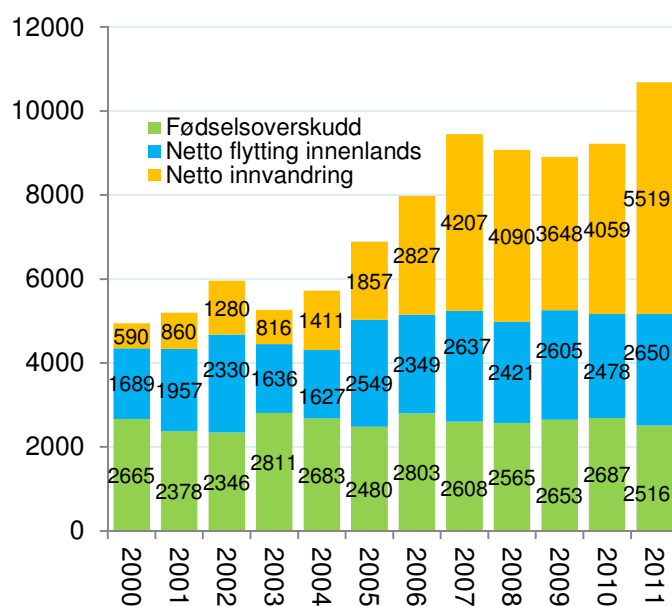
Fødselsoverskuddet i Akershus har vært høyt i alle år siden 2000. I 2011 var fødselsoverskuddet på 2516 personer.

Akershus har hatt en høy og økende netto innflytting fra andre norske fylker i alle årene siden 2000. I 2011 flyttet 2650 personer til Akershus, nesten 1000 flere enn i 2000.

Som ellers i landet, har innvandringen til Akershus skutt fart de siste årene. I 2011 økte folketallet med 5519 personer gjennom innvandring alene. Dette er nesten ti ganger så mange som i 2000, da nettoinnvandringen var på 590 personer.

Figur 1: Befolkningsutvikling i Akershus og Norge i perioden 2000-2012.

Figur 2: Befolkningsutviklingen i Akershus i perioden 2000-2011, dekomponert i fødselsoverskudd, netto innenlands flytting og netto innvandring.

1.3 Befolkningsveksten i fylkene

I tabellen under ser vi hvordan den årlige veksten har utviklet seg i alle fylkene i Norge etter 2000.

Tabell 1: Årlig befolkningsvekst i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,2	0,8	0,9	0,9	1,5	1,6	1,9	2,2	2,7	2,0	2,1	2,3
Akershus	1,1	1,1	1,2	1,1	1,1	1,4	1,6	1,8	1,7	1,7	1,7	1,9
Rogaland	0,5	0,7	1,0	1,0	1,1	1,1	1,8	2,0	1,9	1,8	1,9	1,6
Buskerud	0,9	0,4	0,7	0,4	0,5	0,7	1,0	1,4	1,4	1,2	1,3	1,6
Sør-Trøndelag	0,8	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3
Aust-Agder	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,5	0,6	1,3	1,2	1,1	1,4	1,3
Hordaland	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7	1,0	0,9	1,3	1,5	1,6	1,5	1,3
Østfold	1,1	0,7	0,9	0,6	0,7	0,7	0,8	1,1	1,2	1,1	1,2	1,3
Vestfold	1,1	0,7	0,8	0,6	0,6	0,6	0,8	1,2	1,2	0,9	1,0	1,2
Vest-Agder	0,8	0,6	0,9	0,6	0,7	0,6	0,9	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1
Møre og Romsdal	0,3	0,0	0,2	0,1	0,0	0,1	0,2	0,6	0,8	1,0	1,1	1,1
Nord-Trøndelag	0,1	0,2	0,1	0,3	0,4	0,2	0,3	0,6	0,7	0,6	0,4	0,9
Troms	0,4	-0,1	0,4	0,3	0,1	0,6	0,4	0,3	0,6	0,6	0,7	0,7
Hedmark	0,5	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,4	0,3	0,5	0,6
Oppland	0,4	-0,1	0,2	0,1	-0,3	0,0	-0,1	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
Finnmark	0,0	-0,5	-0,3	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,5	0,8	0,5
Telemark	0,3	0,1	0,1	0,2	0,1	-0,1	0,0	0,3	0,5	0,4	0,6	0,5
Nordland	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
Sogn og Fjordane	0,0	-0,3	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	0,1	0,2	0,6	0,6	0,4
Norge	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	1,2	1,3	1,2	1,3	1,3

Befolkningsveksten i Norge skjøt fart i 2007, da det ble en sterk økning i arbeidsinnvandring fra EU-land. Denne innvandringen har fortsatt å øke, og har ført til en femårsperiode med historisk høy befolkningsvekst. Befolkningsveksten på landsbasis har vært i størrelsesorden 1,2 til 1,3 prosent av folketallet årlig de siste fem årene. I 2011 sto innvandringen for nesten ett prosentpoeng av denne befolkningsveksten. Fra og med 2008 har alle de 19 fylkene i landet hatt befolkningsvekst hvert år. Den høye innvandringen har dermed skapt befolkningsvekst i alle fylkene.

Vi kan se at Akershus har vært blant fylkene med aller sterkest vekst i folketallet i hele perioden, og at veksten bare har blitt sterkere i løpet av perioden. I 2011 hadde Akershus nest sterkest vekst, etter Oslo. Helt siden 2004 har Oslo hatt sterkest vekst i landet.

1.4 Innvandring

Innvandringen har forsterket befolkningsveksten i alle fylker og regioner. I tabellen under ser vi hvordan innvandringen har utviklet seg i fylkene i Norge.

Tabell 2: Netto innvandring i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011, samt snitt i perioden 2007-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Snitt 2007-2011
Oslo	0,1	0,1	0,7	0,2	0,3	0,6	0,7	1,3	1,8	1,1	1,3	1,5	1,4
Finnmark	0,9	0,4	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2	1,0
Møre og Romsdal	0,3	0,2	0,4	0,3	0,3	0,3	0,5	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1	1,0
Buskerud	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	0,7	0,8	1,0	1,1	0,9
Akershus	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,8	0,7	0,8	1,0	0,8
Troms	0,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8
Rogaland	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	1,3	1,2	1,0	1,2	0,9	1,1
Sogn og Fjordane	0,3	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	0,8	0,9	1,1	1,1	0,9	1,0
Sør-Trøndelag	0,2	0,2	0,4	0,1	0,3	0,4	0,5	0,8	0,7	0,7	0,6	0,9	0,8
Aust-Agder	0,2	0,1	0,4	0,3	0,4	0,4	0,5	0,8	0,9	0,7	0,8	0,9	0,8
Hordaland	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4	0,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Oppland	0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7
Nordland	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7
Nord-Trøndelag	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	0,8	0,6
Vestfold	0,2	0,1	0,3	0,1	0,2	0,3	0,5	0,8	0,8	0,7	0,6	0,8	0,7
Østfold	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,7	0,6
Vest-Agder	0,3	0,2	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,8
Hedmark	0,3	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,6
Telemark	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
Norge	0,2	0,2	0,4	0,2	0,3	0,4	0,5	0,8	0,9	0,8	0,9	1,0	0,9

Alle fylkene fikk fra 2007 en høyere innvandring enn de hadde hatt tidligere. Innvandringen i 2011 ble høyere enn noensinne, og tilsvarte nesten én prosent av folketallet i Norge.

I 2011 var det Oslo, Finnmark, Møre og Romsdal og Buskerud som hadde høyest innvandring. Rogaland og Sogn og Fjordane har hatt høy innvandring i tidligere år, men fikk ikke så høy innvandring i 2011.

Fram til 2005/2006 hadde Akershus svak innvandring, men fikk deretter en høy økning i innvandringen, som mange andre fylker. Spesielt så har Oslo hatt en veldig sterk innvandring disse årene.

Nettoinnvandringen i Akershus i 2011 tilsvarte 1,0 prosent av folketallet. Dette er den høyeste innvandringen fylket har hatt i perioden siden 2000. I 2000 tilsvarte nettoinnvandringen kun 0,1 prosent av folketallet. I snitt så har Akershus hatt en årlig nettoinnvandring på 0,8 prosent av folketallet.

1.6 Innenlands flytting

Den innenlandske nettoflyttingen er interessant å studere, fordi den forteller hvilke regioner som vokser på bekostning av andre. I tabellen under ser vi hvordan nettoflyttingen i fylkene har utviklet seg.

Tabell 3: Netto flytting innenlands i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Østfold	1,0	0,6	0,8	0,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4
Vestfold	0,7	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,3	0,3
Buskerud	0,5	0,1	0,3	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,3	0,1	0,1	0,3	0,2
Hedmark	0,3	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,1	0,0	0,0	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Nord-Trøndelag	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	0,0
Rogaland	-0,1	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vest-Agder	0,1	0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Hordaland	-0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
Oslo	-0,4	0,2	-0,3	0,1	0,4	0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Telemark	0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Oppland	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1	-0,2	0,0	-0,2	-0,2
Møre og Romsdal	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
Nordland	-0,9	-0,7	-0,7	-0,5	-0,6	-0,7	-0,8	-0,7	-0,6	-0,5	-0,4	-0,5
Troms	-0,4	-0,6	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,6	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,6	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7	-1,0	-1,1	-0,9	-0,9	-0,7	-0,7	-0,6
Finnmark	-1,5	-1,2	-1,3	-1,1	-0,9	-0,8	-1,0	-1,4	-1,3	-0,9	-0,6	-0,9

Akershus, Østfold og Vestfold er fylker som har hatt netto innflytting fra andre fylker i alle årene etter 2000. Øst- og Vestfold har imidlertid langt lavere innflytting fra andre fylker i de siste årene.

Akershus har hatt en høy og stabil netto innflytting i hele perioden. Nettoinnflyttingen lå på mellom 0,3 og 0,5 prosent av folketallet i årene 2000-2004, og har siden 2005 ligget stabilt på 0,5 prosent.

Akershus har hatt sterkest netto innflytting av fylkene i en rekke av de siste årene, inkludert i 2011.

De tre nordligste fylkene, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal er fem fylker som har hatt netto utflytting i alle årene etter 2000. I disse fylkene har utflyttingen til andre fylker blitt lavere de siste årene.

1.7 Fødselsbalanse

Fødselsbalansen virker i utgangspunktet kanskje ikke like interessant som flyttemønstrene, ettersom den endres ganske langsomt og er lite påvirkelig. Fødselsbalansen påvirkes av aldersfordelingen, kjønnsfordelingen og fruktbarheten. På lang sikt betyr fødselsbalansen imidlertid mye for befolkningsutviklingen.

Tabell 4: Fødselsbalansen i prosent av folketall i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Rogaland	0,7	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7
Hordaland	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5
Akershus	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Sør-Trøndelag	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Troms	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Møre og Romsdal	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3
Buskerud	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Aust-Agder	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
Finnmark	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2
Sogn og Fjordane	0,3	0,2	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Vestfold	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Nord-Trøndelag	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Østfold	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Nordland	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Telemark	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Oppland	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Hedmark	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Norge	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

Oslo har den klart høyeste fødselsbalansen i 2011. For ti år siden hadde Rogaland, Finnmark, Akershus og Hordaland høyere fødselsbalanse. Oslo har hatt en sterkt økende fødselsbalanse siden 2000, mens Finnmark og Akershus har hatt en synkende trend.

Fødselsoverskuddet Akershus var 0,6 prosent av folketallet i 2000, men har vært på 0,5 prosent de siste fem årene. I samme perioden har fødselsoverskuddet i Norge økt fra 0,3 til 0,4 prosent. Fødselsoverskuddet i Akershus ligger fortsatt over landsgjennomsnittet, men den relative forskjellen er altså blitt mindre.

Hedmark, Oppland og Telemark er fylker som har hatt en negativ fødselsbalanse i perioden etter 2000. Når fødselsbalansen er så lav i disse fylkene, henger det sammen med to faktorer. For det første er aldersstrukturen ugunstig, med mange gamle og få kvinner i fødedyktig alder. For det andre er fruktbarheten lav, ved at kvinner i disse fylkene får relativt få barn i sin levetid.

1.8 Relativ flytting

Relativ flytting er summen av netto innenlands flytting og innvandring fratrukket landsgjennomsnittet. Dette er et mål for hvordan et fylke gjør det i konkurranse med andre fylker i Norge. Fylker med høy innflytting har enten høy arbeidsplassvekst eller høy bostedsattraktivitet.

Tabell 5: Relativ flytting i prosent av folketallet i fylkene i perioden 2000-2011. Relativ flytting er nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring til Norge.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Akershus	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,3	0,4	0,3	0,5
Oslo	-0,5	0,2	0,1	0,0	0,4	0,4	0,6	0,4	0,8	0,2	0,2	0,4
Buskerud	0,5	0,1	0,2	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4
Østfold	0,8	0,4	0,5	0,3	0,4	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Aust-Agder	0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1
Vestfold	0,7	0,4	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1
Rogaland	-0,4	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,5	0,5	0,2	0,2	0,2	-0,1
Sør-Trøndelag	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,2	-0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3	-0,1	0,0	-0,1
Hordaland	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,6	-0,2
Hedmark	0,4	0,0	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Oppland	0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,4	-0,3	-0,5	-0,4	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3
Vest-Agder	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	-0,1	-0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,3
Telemark	0,2	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5
Troms	-0,3	-0,6	-0,3	-0,3	-0,6	-0,2	-0,6	-0,9	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6
Nordland	-0,7	-0,6	-0,7	-0,3	-0,5	-0,7	-0,9	-1,1	-0,8	-0,6	-0,5	-0,6
Finnmark	-0,8	-1,0	-1,1	-1,0	-0,8	-1,0	-1,2	-1,4	-1,1	-0,7	-0,3	-0,6
Sogn og Fjordane	-0,5	-0,7	-0,6	-0,5	-0,7	-1,0	-1,2	-0,9	-1,0	-0,4	-0,5	-0,7

Akershus hadde høyest innflytting av fylkene i landet i 2011, etterfulgt av Oslo og Buskerud. Dette er fylker som har hatt høy innflytting i perioden etter 2000.

I 2000 hadde Akershus en flytting som var 0,3 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. I 2011 var den relative flyttingen økt til 0,5 prosent. Flyttebalansen har dermed i hele perioden vært sterkere enn i resten av landet, og forskjellen har økt. Dette er både på grunn av en god innenlands nettoinnflytting og en høy økning i nettoinnvandringen.

Østfold hadde høyest innflytting i 2000, men deretter har trenden vært sterkt fallende. I Vestfold ser vi også det samme mønsteret. Videre så har Hedmark og Telemark hatt en klar fallende tendens i den relative nettoflyttingen.

De fylkene med klare positiv trend er Oslo, Finnmark og Møre og Romsdal. Rogaland hadde en sterk forbedring fra 2000 til 2007, men har hatt en fallende tendens de siste fem årene.

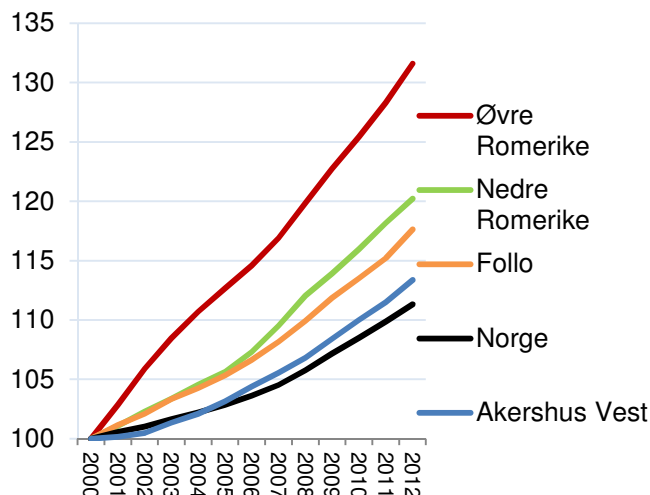
Sogn og Fjordane og de tre nordligste fylkene hadde alle svakest flyttebalanse i 2011, og har også gjort det svakest samlet sett etter 2000.

1.9 Befolkningsutvikling i regionene

Vi kan se i figur 3 at alle regionene i Akershus har hatt sterk vekst i folketallet. Aller sterkest vekst har Øvre Romerike hatt, med en vekst på 31,6 prosent siden 2000. Dette er over 20 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet på 11,3 prosent.

Nedre Romerike og Follo har hatt nest og tredje sterkest vekst, og har økt folketallet med 20,2 og 17,6 prosent.

Akershus Vest er regionen som har hatt lavest vekst i Akershus, men har likevel hatt en vekst på 13,4 prosent, som er godt over landsgjennomsnittet. Akershus hadde levere vekst enn landsgjennomsnittet i begynnelsen av perioden, men har fått sterk vekst de siste årene.

Figur 3: Befolkningsutvikling i regionene i Akershus i perioden 2000-2012, indeksert slik at nivået i 2000=100.

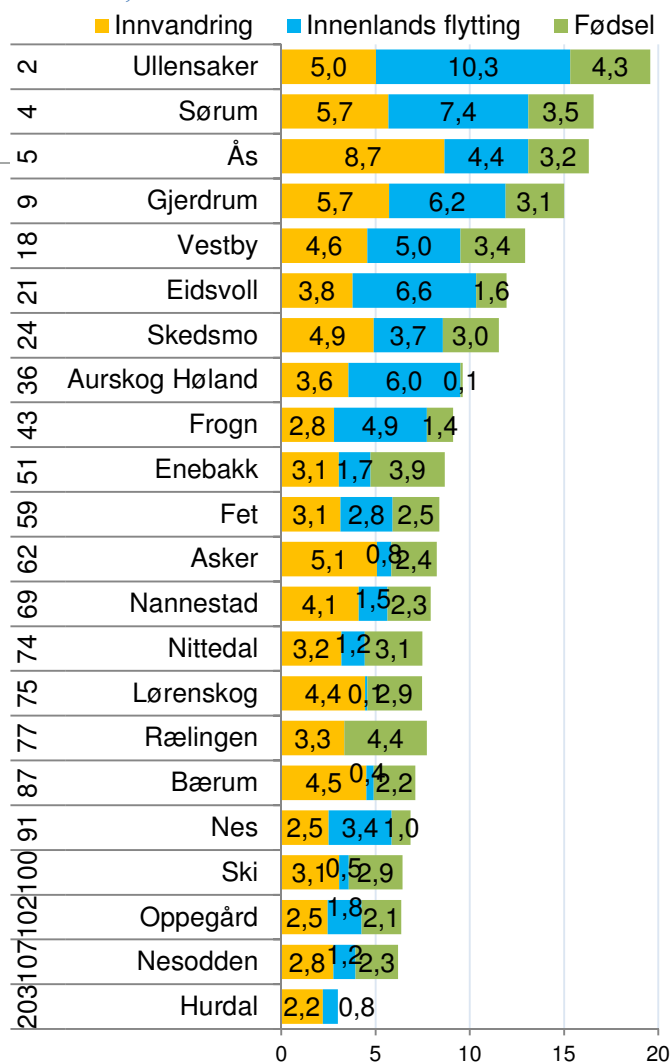
1.10 Befolkningsutvikling i kommunene

Alle kommunene i Akershus har hatt en høy vekst i folketallet de siste fem år. Ullensaker er kommunen som har hatt sterkest vekst i folketallet av kommunene i Akershus i denne perioden, og nest sterkest i landet. Ullensaker har hatt en vekst på 19,6 prosent, mye på grunn av en høy netto innflytting. Kun Rennesøy i Rogaland har hatt sterkere vekst i denne perioden.

Akershus har videre en rekke andre kommuner som er med på listen over kommune som har hatt sterkest vekst i landet. Sørumsund er på fjerdeplass, mens Ås er på femteplass.

Akershus skiller seg ut i fra andre fylker også ved at så godt som alle kommunene har vokst gjennom alle tre komponenter. Unntaket er Rælingen, som har hatt et lite fødselsunderskudd.

Lavest vekst i Akershus de siste fem år har Hurdal hatt. Hurdal har hatt en befolkningsvekst på 2,5 prosent de siste fem årene, noe som er litt over middels i landssammenheng. Hurdal, Nesodden og Oppegård er de eneste kommunene i Akershus som ikke er rangert blant de 100 kommunene med høyest vekst i landet.

Figur 4: Befolkningsendringer i kommunene i Akershus siste fem år, dekomponert. Tallene til venstre angir rangering med hensyn til vekst siste fem år blant landets 429 kommuner.

1.11 Relativ flytting i kommunene

Relativ flytting er en interessant indikator å følge, fordi den forteller om den underliggende styrken i utviklingen på et sted. Som nevnt tidligere er relativ flytting et steds nettoflytting fratrukket gjennomsnittlig innvandring. Årsaken til at vi bruker relativ flytting i stedet for å bare bruke den enklere indikatoren nettoflytting, er for lettere å kunne sammenlikne forskjellene mellom kommuner og utviklingen over tid. Kommunene er også rangert etter progressivt gjennomsnitt¹, som både tar hensyn til veksten de siste ti årene og trenden i veksten. Slik den regnes ut, vil de siste årenes vekst telle mer enn vekst tidlig i perioden.

Tabell 6: Relativ flytting i prosent av folketallet i kommunene i Akershus i perioden 2000-2011. Rang viser kommunens rangering med hensyn til progressivt gjennomsnitt.

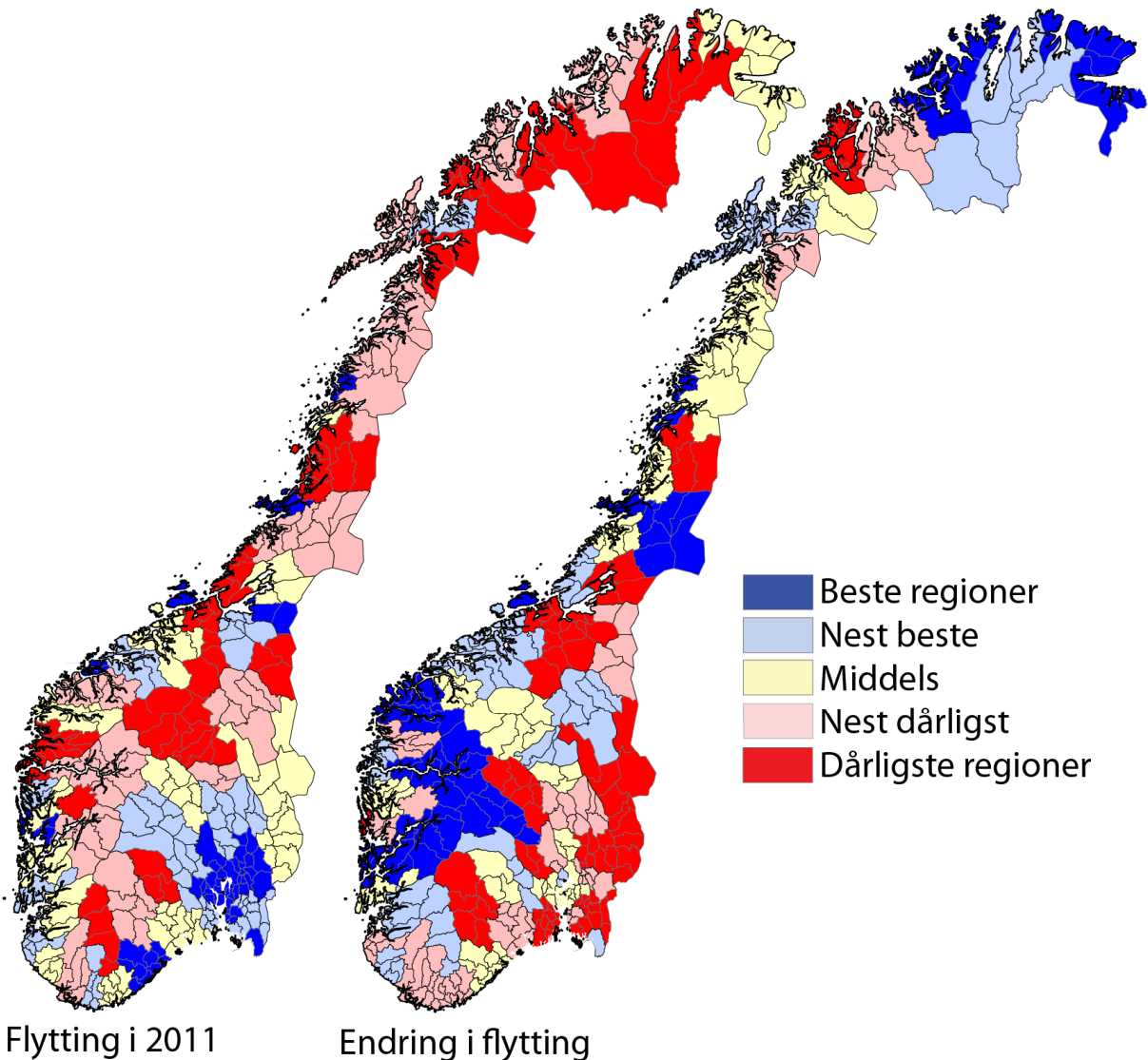
Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
2	Ullensaker	3,3	3,6	3,3	2,6	2,3	1,8	1,3	2,2	2,7	1,7	1,8	1,5
3	Sørums	0,5	0,7	0,7	0,8	0,4	2,8	2,3	1,9	3,0	1,5	0,5	1,1
5	Gjerdrum	1,3	1,8	0,8	1,5	1,5	2,0	1,3	0,7	0,5	2,9	1,8	1,1
6	Ås	0,9	0,9	0,3	-0,3	0,1	-0,4	0,9	1,5	2,0	1,9	0,6	1,8
9	Eidsvoll	0,7	1,6	0,1	1,0	1,2	0,8	1,2	1,9	0,9	0,6	1,0	1,1
11	Skedsmo	0,4	1,4	0,9	0,9	0,9	1,6	2,1	2,0	-0,3	0,9	0,7	0,5
15	Aurskog-Høland	1,0	2,3	0,2	0,6	0,4	0,5	1,0	2,2	0,3	0,3	1,3	0,7
16	Vestby	2,7	1,8	0,6	-0,1	0,3	0,6	0,8	1,5	0,5	0,7	0,7	1,3
23	Frogn	-0,2	-1,0	0,4	-0,4	0,9	1,2	1,3	1,4	0,0	0,4	0,1	1,2
35	Nannestad	1,8	2,3	2,6	1,2	1,1	0,6	0,9	-0,2	0,0	-0,1	0,5	0,8
53	Fet	0,7	-1,3	-0,3	0,7	0,5	1,2	-0,4	0,2	0,2	-0,1	0,5	0,4
60	Nes	3,7	2,6	1,2	0,3	0,1	-0,7	0,4	0,5	-0,4	0,0	0,2	1,0
62	Asker	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,6	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	-0,1	0,8
76	Enebakk	2,1	-0,5	0,7	0,7	-0,3	0,7	0,9	0,8	0,8	-1,2	-0,7	0,5
85	Bærum	-0,9	-0,6	0,1	-0,1	0,5	0,2	-0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
88	Nesodden	-0,3	0,8	0,0	0,1	0,2	1,2	0,5	-0,6	0,2	0,1	-0,4	0,2
105	Lørenskog	-0,4	-0,2	0,2	-0,2	-0,2	-0,2	0,3	0,0	-0,1	0,0	0,3	-0,2
120	Nittedal	0,6	0,2	-0,4	-0,4	-0,1	-0,3	0,3	0,1	-0,2	0,4	-0,5	0,0
122	Oppegård	-0,5	0,0	-0,5	-0,3	0,1	0,3	-0,5	-0,5	0,4	-0,2	-0,4	0,5
133	Ski	-0,5	-0,1	0,5	0,6	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5	-0,7	-0,1	0,7	-0,3
175	Rælingen	-0,1	-1,2	-0,8	-0,9	-0,4	-0,8	0,0	-1,3	-0,2	-0,1	0,1	0,0
185	Hurdal	-0,5	0,1	1,6	0,6	-3,4	0,1	-0,6	-1,4	0,6	-0,8	-0,5	0,7

Tabell 6 viser at alle av kommunene i Akershus kommer ut over middels på den progressive tiårsindeksen i sammenligning med andre kommuner i landet, men at den årlige utviklingen i den relative flyttingen varierer sterkt mellom de ulike kommunene. Ullensaker, som er rangert som nummer to i landet har hatt en god utvikling i hele perioden. Det samme har kommuner som Sørums og Gjerdrum. Ås, som kommer på plass nummer seks, hadde derimot en svak periode fra 2002 til 2005. De siste årene har Ås imidlertid hatt god flyttebalanse, og siden denne utviklingen teller mest, kommer Ås godt ut på rangeringen.

Hurdal og Rælingen kommer svakest ut på den progressive tiårsindeksen. Hurdal har hatt mange svake år, men også god utvikling i enkeltår. Rælingen har hatt en utvikling som middels eller svakere enn middels. Men siden mange andre kommuner i landet har hatt enda svakere flytting, kommer begge kommunene ut over middels i landssammenheng.

1.12 Nye regionale mønstre

I de siste årene har det blitt noen nye trekk i de regionale flyttemønstrene i Norge. I figuren under viser vi flyttemønsteret mellom regioner i 2011, samt flyttemønsteret i perioden 2009-2011 sammenliknet med perioden 2000-2006.

Figur 5: Regionale forskjeller i nettoflytting i 2011, samt endringer i relativ nettoflytting fra perioden 2000-2006 til perioden 2009-2011.

Kartet til venstre viser regionale variasjoner i nettoflyttingen i 2011. Det sentrale Østlandet trakk til seg mange innflyttere i 2011. Enkelte regioner rundt Bergen og Trondheim hadde også høy innflytting. Dette er et mønster som vi har sett tidligere. Det nye er at regioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya og Kystgruppen (Nord-Trøndelag) var blant regioner med høyest innflytting. Dette er regioner som har hatt stor utflytting tidligere.

I kartet til høyre ser vi hvordan flyttemønsteret har endret seg de siste tre årene i forhold til tidligere, målt med perioden 2000-2006. Finnmark har mye lavere utflytting enn tidligere, samtidig som at kystregioner som Ytre Helgeland, Hitra/Frøya, HALD, Søre Sunnmøre, Kystgruppen, Sunnhordland og Nordfjord har fått mye bedre flyttebalanse. Østlandet har relativt sett fått mye lavere innflytting enn tidligere, men vi ser på kartet over flytting i 2011 at det fremdeles er Østlandet som trekker til seg flest innflyttere.

1.13 Befolkningsframskrivningerⁱⁱ

Hvert år beregner og publiserer Statistisk Sentralbyrå framskrivninger for Norges befolkning, den siste for perioden 2012-2100. SSBs befolkningsframskrivninger viser hvordan landets folkemengde vil endre seg under gitte forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet og nettoinnvandring.

Ulike prognoser for levealder og fruktbarhet påvirker framskrivningene i noen grad, men ganske lite i forhold til ulike prognoser for innvandring. De siste befolkningsframskrivningene viser at både samlet folkemengde og antall innvandrere i de nærmeste tiårene vil øke sterkt med de fleste kombinasjoner av forutsetninger. I følge modellen vil innvandring øke noen år til, og deretter ha betydelig nedgang.

Som følge av en lav arbeidsledighet og høyt inntektsnivå i Norge ventes det en høy innvandring de nærmeste årene. Etter hvert er det imidlertid ventet at inntektene fra petroleumssektoren vil minke og den relative inntekten i Norge synke. Dette vil kunne gjøre det mindre attraktivt å innvandre for å arbeide i Norge.

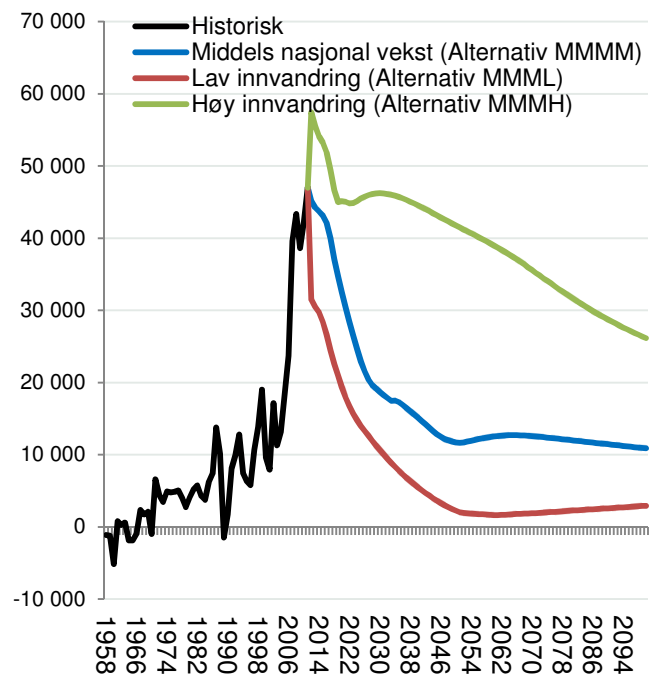
SSB presenterer tre framskrivningsbaner som kalles middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring. I figur 6 kan vi se at nettoinnvandringen er ventet å gå betydelig ned. I høyalternativet er det forutsatt konstant relativt inntektsnivå, og nedgangen i innvandring blir dermed mindre i dette alternativet. I lavalternativet er det forutsatt at det relative inntektsnivået i Norge vil falle sterkt, noe som vil føre til at innvandringen vil synke raskt.

Modellen tar hensyn til at innvandrere har høyere sannsynlighet for utvandring enn resten av befolkningen. Sannsynligheten for utvandringen varierer med alder, kjønn, botid i Norge og landbakgrunn. Et økende antall innvandrere i Norge medfører derfor større utvandring, og særlig av innvandrere med kort botid.

Som figur 6 viser, vil nettoinnvandringen i 2040 komme ned i 15 000 i mellomalternativet. Dette er en konsekvens av at den synkende innvandringen ikke klarer å kompensere for den økende utvandringen. Men også i høyalternativet blir nettoinnvandringen lavere på lang sikt, til tross for det svært høye nivået på innvandringen. Dette viser hvordan den økende utvandringen, som påvirkes

av den tidligere høye innvandringen, er en sentral forutsetning for framskrivningene.

Det er imidlertid stor usikkerhet forbundet med disse banene. Usikkerheten er knyttet både til selve modellen og anslagene for ledighet og relativ inntekt i framtiden. Denne usikkerheten gjør at innvandringstallene vil kunne avvike betydelig fra anslagene. Store avvik kan oppstå som konsekvens av uforutsette økonomiske og politiske forhold i andre land, spesielt vil kriser og konflikter kunne føre til at flere personer kommer til Norge for å få beskyttelse eller arbeid. Videre kan den økonomiske eller politiske utviklingen bli endret i de landene som arbeidsinnvandrere kommer fra, og i eventuelle nye EU-medlemsland som får lettere adgang til det norske arbeidsmarkedet. Den økonomiske og/eller politiske utvikling i andre europeiske land kan også føre til at arbeidsinnvandrere reiser til andre land enn Norge, for eksempel at polakker heller reiser til Tyskland enn Norge. I tillegg vil endringer i økonomiske og politiske forhold i Norge kunne påvirke innvandringen, som blant annet innvandringspolitikk, etterspørsel etter arbeidskraft, ledighet og inntektsnivå.

Figur 6: Historisk netto innvandring i 1958-2011 og framskrevet netto innvandring i perioden 2010-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav innvandring og høy innvandring.

Utviklingen i innvandringen, som altså er antatt å være høy i de nærmeste årene for deretter å gå ned, vil ha stor påvirkning på den generelle befolkningsutviklingen i Norge. Det er ventet at de siste års sterke befolkningsvekst vil fortsette noen år til, for deretter å avta.

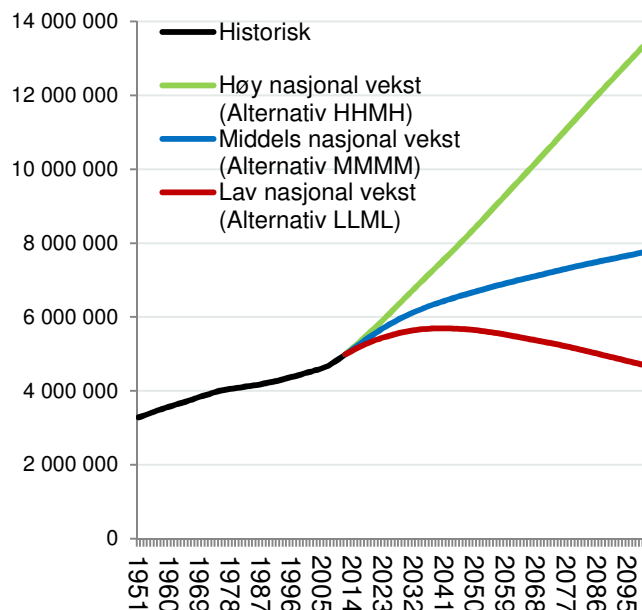
Figur 7 viser befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2012-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst. I følge framskrivningene blir befolkningsveksten særlig høy i de første årene, men lenger ut i perioden avtar befolkningsveksten. Ifølge hovedalternativet MMMM vil den årlige veksten være på topp om fire år, med en økning på 67 000 innbyggere i 2016, for deretter å synke til under 40 000 om 20 år, i 2032.

Folketallet passerte 5 millioner i mars 2012. I hovedalternativet MMMM vil folketallet ha nådd 6 millioner i 2030, og havne på 7,8 millioner i 2100. I alternativet med høy nasjonal vekst vil Norge nå 6 millioner allerede i løpet av 2023, og få over 13 millioner innbyggere i 2100. I lavalternativet øker befolkningen til 5,7 millioner i 2041, for deretter å avta.

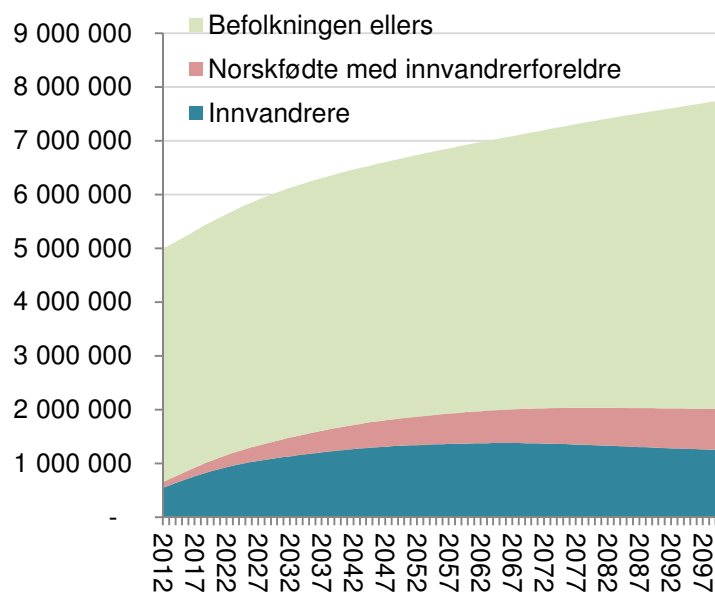
Det store spriket mellom alternativene vitner om den store usikkerheten som er knyttet til tallene, og SSB understreker at tallene blir mer og mer usikre jo lenger fram i tid vi går. Det er som nevnt spesielt knyttet stor usikkerhet til innvandringen.

Figur 8 viser befolkningen i Norge i perioden fram til 2100 i følge hovedalternativet MMMM, fordelt på gruppene innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

Antall innvandrere og barn født i Norge av innvandrerforeldre er forventet å øke sterkt i årene som kommer, spesielt fra de nye EU-landene i Øst-Europa. I hovedalternativet MMMM vil innvandrerbefolkningen, som er en sammenslåing av gruppene innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, øke fra 655 000 i 2012 til over 2 millioner i løpet av 2060-årene. Den øvrige befolkningen vil øke fra 4,3 millioner i 2012 til over 5 millioner i samme periode.

Figur 7: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 1951-2012 og den framskrevne befolkningsstørrelsen i perioden 2011-2100 i følge de tre banene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

Figur 8: Befolkningsstørrelsen i Norge i perioden 2012-2100 i følge hovedalternativet MMMM fordelt på innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers.

1.14 Regionale framskrivninger

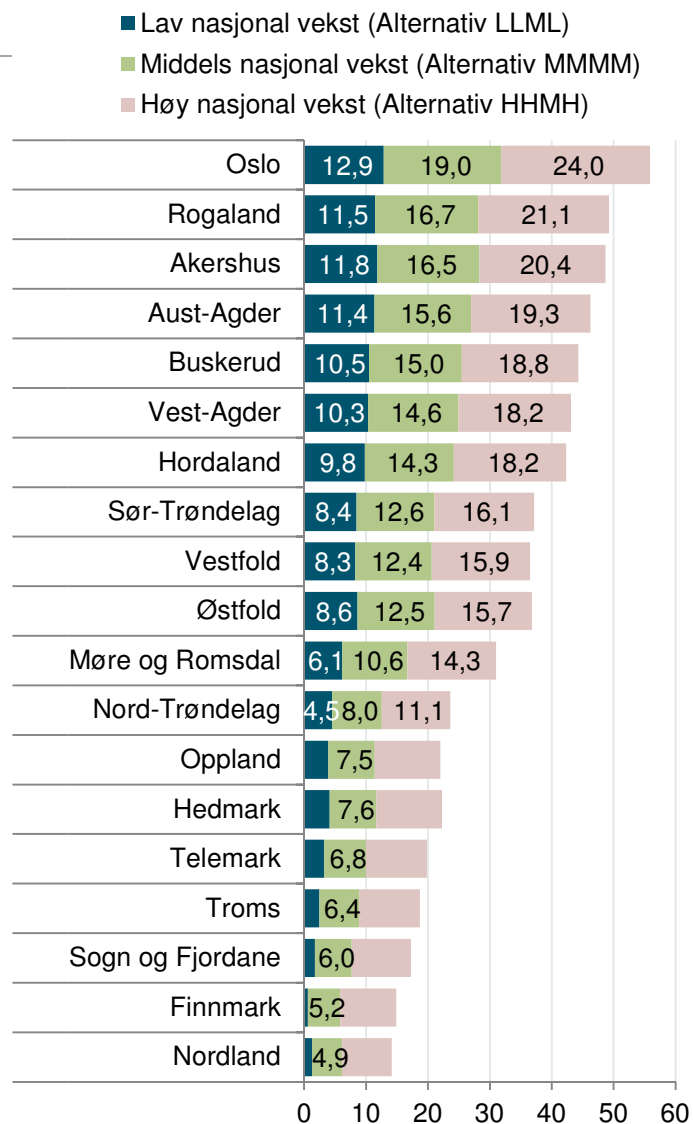
I tillegg til de nasjonale framskrivningene, framskriver SSB befolkningen for fylkene og kommunene i landet fram til 2040.

Ifølge SSBs regionale befolkningsframskrivninger vil folketallet i alle fylker øke fram til 2040. I den første perioden er det forventet aller sterkest vekst i Oslo, men også Rogaland og Akershus kan vente sterk vekst de nærmeste årene. Felles for vekstfylkene er at de omfatter et storbyområde eller er nær en av de større byene. Hovedalternativet forutsetter at veksten vil bli redusert lengre ut i perioden.

Figur 9 viser prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022. Fylkene er rangert etter alternativet «middels nasjonal vekst», som regnes som hovedalternativet og brukes av kommuner og fylkeskommuner som grunnlag for planlegging.

Oslo er det fylket som ventes å få høyest vekst under de gitte forutsetningene, og vil i følge hovedalternativet øke folketallet med 19 prosent i denne perioden. Denne økningen er nesten lik som i den foregående perioden 2002-2012, da Oslo økte folketallet med 19,6 prosent. Rogaland og Akershus er deretter ventet å få nest og tredje høyest vekst, med en vekst på over 16 prosent. Videre er det ventet sterk vekst i Aust-Agder, Buskerud og Vest-Agder. Spesielt så er Aust-Agder ventet å få en mye sterkere vekst enn i perioden 2002-2012, da folketallet økte med 8,3 prosent.

Lavest vekst er forventet i Nordland, Finnmark og Sogn og Fjordane. I følge hovedalternativet vil disse tre fylkene få en vekst fra 4,9 til 6,0 prosent. Dette er betydelig høyere vekst enn fylkene har hatt i den foregående tiårsperioden. Finnmark hadde en vekst på bare 0,1 prosent i perioden 2002-2012, mens Nordland hadde en vekst på 0,3 prosent. Selv lavalternativet forutsetter en høyere vekst enn i den foregående tiårsperioden. Veksten vil i følge dette alternativet bli fra 0,6 prosent i Nordland til 1,7 prosent i Sogn og Fjordane. I høyalternativet er veksten fra 8,0 til 9,6 prosent.

Figur 9: Prosentvis vekst i fylkene fra 2012 til 2022 i følge de tre alternativene for lav nasjonal vekst, middels nasjonal vekst og høy nasjonal vekst.

1.15 Framskrivning for Akershus

Figur 10 viser veksten i Akershus i perioden 1980-2012, samt SSBs framskrivningsalternativ for perioden 2012-2040. For perioden 1980-2012 brukes de historiske tallene, mens de tre framskrivningsalternativene middels nasjonal vekst, lav nasjonal vekst og høy nasjonal vekst brukes for perioden 2012-2040.

Folketallet i Akershus var på 556 254 per 1. januar 2012. Middelsalternativet framskriver at befolkningen vil øke, men med noe avtagende styrke etter hvert. Folketallet vil øke til 763 892 i 2040.

I høyalternativet er veksten sterk og konstant, og resulterer i et folketall på 889 995 i 2040, altså en økning på nærmere 334 000 innbyggere.

Lavalternativet sier også at folketallet skal øke gjennom hele perioden, men med avtagende styrke, før det vil ende på 678 705 i 2040.

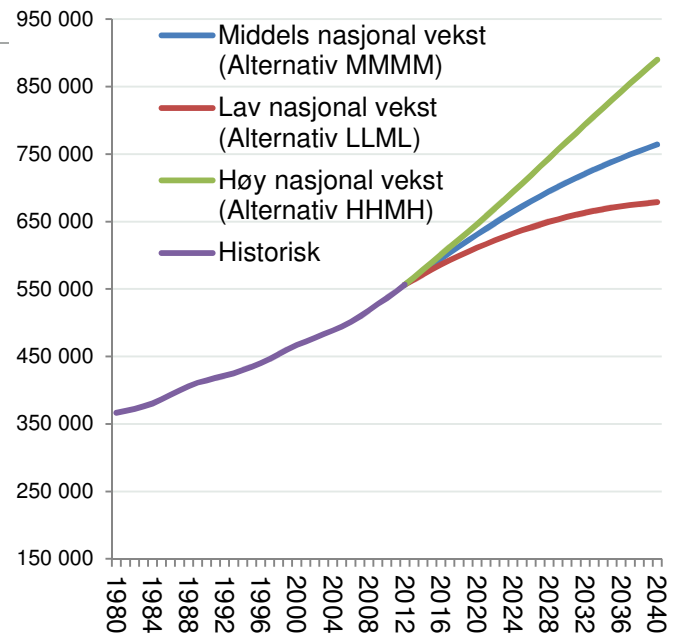
1.16 Framskrivninger for regioner

Figur 11 viser befolkningsframskrivningene for regionene i Akershus. Alle tre alternativ er vist for Øvre Romerike og Akershus Vest, men det er kun det midlere alternativet som er vist for de andre regionene.

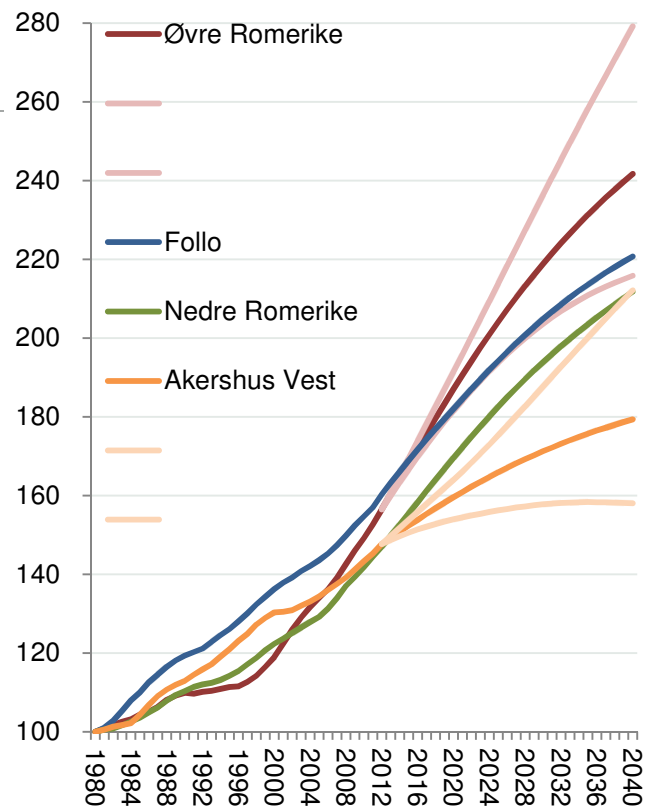
Øvre Romerike har vokst med over 56 prosent fra 1980 til 2012. I følge hovedalternativet MMMM vil regionen vokse med ytterligere 85 prosentpoeng fram til 2040. Selv i lavalternativet vil Øvre Romerike få en vekst på nærmere 60 prosentpoeng, noe som vil gi en vekst på 115 prosent fra 1980.

Follo og Nedre Romerike vil i følge hovedalternativet få en vekst på 60 og 65 prosentpoeng fra 2012 til 2040. Det betyr en vekst på 112 og 120 prosent fra 1980.

Akershus Vest skiller seg litt ut, ved at veksten her er ventet å bli svakere enn i de andre regionene. Også her er veksten ventet å bli på nærmere 32 prosentpoeng, men vekstbanen er langt slakere enn i de andre fylkene. Lavalternativet sier at veksten vil flate ut tidlig i perioden, og bare øke med 10 prosentpoeng fra 2012 til 2040.

Figur 10: Historisk vekst i Akershus i perioden 1980-2012 og de tre banene for framskrivning i perioden 2012-2040.

Figur 11: Historisk vekst i regionene i Akershus i perioden 1980-2012 og de tre banene for framskrivning i perioden 2012-2040.

1.17 Framskrivninger for kommuner

I følge SSBs hovedalternativ vil det bli nedgang i kun 81 av 429 kommuner de første fem årene av framskrivningsperioden. Dette skyldes hovedsakelig den høye innvandringen som er forutsatt. Innvandringen får positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner, og ikke bare i de største byene. Men selv om flertallet av kommunene vil få vekst, er det store regionale forskjeller. Det er kommuner nær de største byene som er forventet å få sterkst vekst, mens de minst sentrale vil få lavest vekst.

Kommunene der det forventes nedgang i folketallet de nærmeste årene, er først og fremst små kommuner med stor avstand til byer og større tettsteder. Mange av disse finner vi i Nord-Norge, og gjelder spesielt mindre kystkommuner. Også Nord-Trøndelag har mange spredt bebodde utkantkommuner som er inne i en nedgangsperiode. I Sør-Norge finner vi nedgangskommuner blant annet i de perifere delene av Hedmark, Oppland og Telemark. Dette er fjellområder med høy gjennomsnittsalder, lav fruktbarhet og negativ flyttebalanse.

De mest sentrale kommunene er altså forventet å få sterkere vekst enn de minst sentrale, men forskjellene i befolkningsvekst mellom sentrale og mindre sentrale områder vil etter hvert bli redusert. Dette skyldes lavere innvandring og økende utvandring, særlig fra sentrale kommuner. Befolkningsveksten vil etter hvert gå ned på alle sentralitetsnivå, og i de første årene er det ventet at nedgangen blir minst for utkantkommunene.

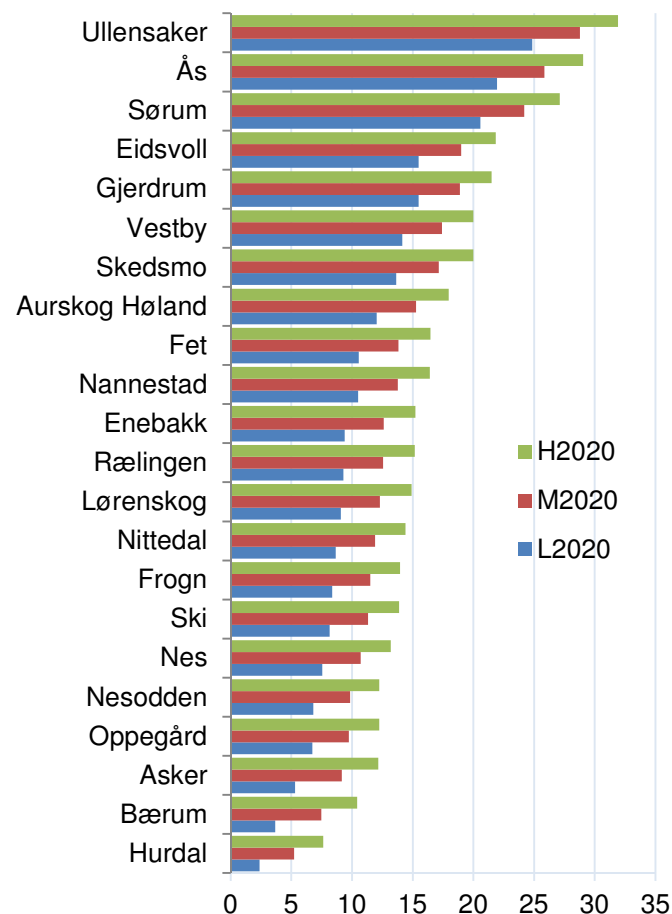
Forutsetninger om innenlands flytting betyr mye for de regionale resultatene, i tillegg til de regionale forskjellene i innvandring. Forutsetningene er basert på det innenlandske og utenlandske flyttemønsteret fra de siste årene. Det har vært et sentraliseringsmønster over lang tid, som skyldes at de innenlandske flyttestrømmene har gått i retning storbyområdene. Til nå har innvandring utenfra forsterket sentraliseringen, men effekten har blitt mindre de siste årene. Det har vært en liten økning i andel av innvandringen til de minst sentrale kommunene og en liten nedgang til de mest sentrale kommunene.

I figur 12 har vi vist hvilken befolkningsvekst kommunene i Akershus får fram til 2020 i følge de tre ulike befolkningsframskrivningene.

Ullensaker, som har hatt sterkst vekst de siste årene, forventes å få sterkst vekst også de neste årene. Veksten er på 29 prosent fram til 2020 i hovedalternativet. Videre er det forventet at Ås og Sørum vil få nest og tredje høyest vekst i Akershus de neste årene.

Det er de samme kommunene som har hatt høy vekst de siste årene som er forventet å ha høy vekst i perioden fram til 2020. Det kommer av at SSB tar utgangspunkt i flyttemønstrene fra de siste fem år i sine framskrivninger.

Ingen kommuner i Akershus har nedgang i befolkningen fram til 2020 i noen alternativ. Hurdal, samt kommuner som Bærum og Asker, har imidlertid beskjeden vekst.

Figur 12: Befolkningsvekst i kommunene i Akershus fram til 2020 i de ulike befolkningsframskrivningene.

2. Arbeidsplasser

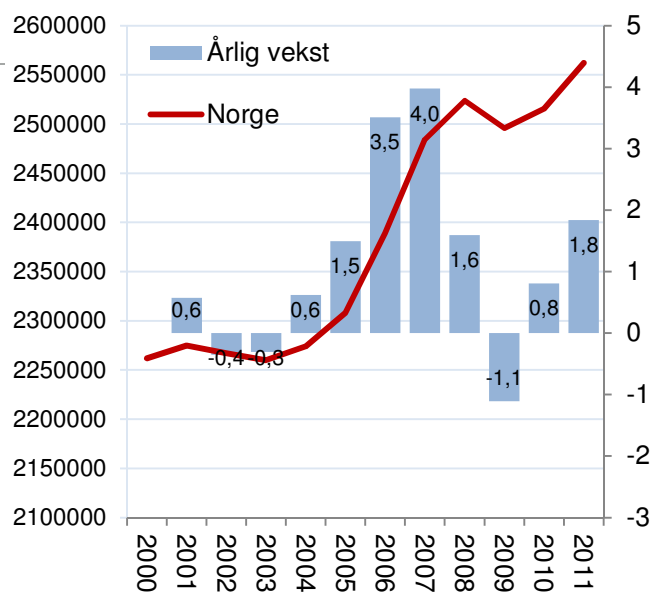
Arbeidsplasser er ved siden av folketallet den mest sentrale størrelsen i regional utvikling. Fra 2000 er det svært godt statistikkgrunnlag for å beskrive utviklingen. Data hentes fra SSBs registerbasert sysselsettingsstatistikk.

2.1 Utviklingen i Norge

I 2011 økte antall arbeidsplasser med 46 260 i Norge. Veksten tilsvarte 1,8 prosent. Denne veksten er lavere enn i de store vekstårene 2006 og 2007, men høyere enn i alle andre år etter 2000.

Veksten kommer på toppen av en vekst på 20 132 arbeidsplasser i 2010. Nedgangen i kriseåret 2009 var på 28 018 arbeidsplasser.

Norge har hatt en vekst i antall arbeidsplasser på hele 300 000 siden 2000. Dette tilsvarer 13,3 prosent.

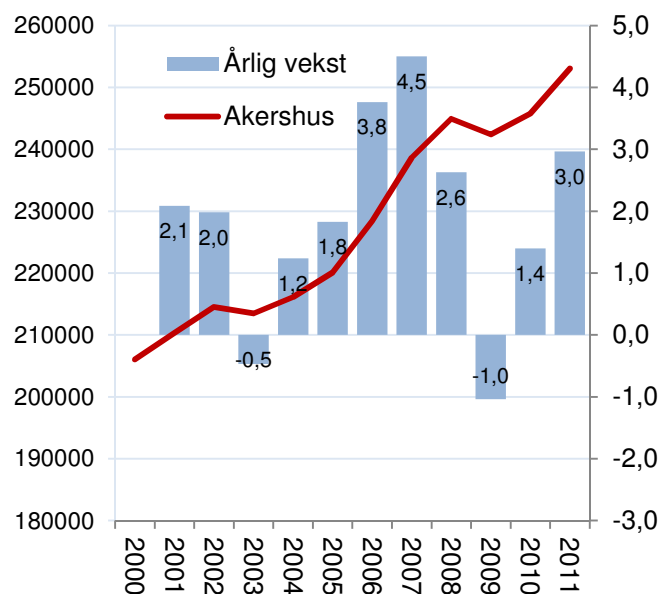
Figur 13: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser Norge i perioden 2000-2011.

2.2 Utviklingen i Akershus

Akershus har hatt en liknende konjunkturforløp som Norge, men jevnt over bedre vekst i nesten hvert eneste år etter 2000.

Kun i 2003 var utviklingen i Akershus svakere enn tallene på landsbasis, i alle de andre årene har utviklingen i antall arbeidsplasser vært bedre i Akershus enn i resten av landet.

I hele perioden fra 2000 til 2011 hadde Akershus likevel en vekst på 47 037 arbeidsplasser. Det tilsvarer 22,8 prosent. Veksten på landsbasis var 13,3 prosent. Akershus har dermed hatt nesten ti prosentpoeng høyere vekst i antall arbeidsplasser enn veksten i Norge. Med samme vekst om landsgjennomsnittet hadde Akershus hatt 19 713 færre arbeidsplasser i dag. Den ekstra veksten i antall arbeidsplasser i Akershus etter 2000 er dermed stor nok til å sysselsette en stor norsk by.

Figur 14: Antall arbeidsplasser og årlig prosentvis vekst i arbeidsplasser i Akershus i perioden 2000-2011.

2.3 Vekstmønstre for fylkene

For å kunne sammenlikne utviklingen i fylkene over tid er det praktisk å bruke relativ vekst. Relativ vekst er veksten i antall arbeidsplasser i fylket fratrukket veksten på landsbasis samme år. Dermed får vi utjevnet konjunktursvingningene og kan sammenlikne utviklingen i fylkene over en lengre tidsperiode.

Tabell 7: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i fylkene i 2001-2011, samt 10 års progressivt gjennomsnitt og samlet vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt	2000- 2011
1	Rogaland	2,1	0,3	0,5	1,0	0,6	2,6	1,9	0,9	0,9	0,8	1,6	1,25	29,1
2	Akershus	1,5	2,3	-0,2	0,6	0,3	0,3	0,5	1,0	0,1	0,6	1,1	0,62	22,8
3	Hordaland	0,4	-0,1	1,6	0,4	0,2	1,1	0,1	0,6	0,9	-0,4	0,2	0,39	19,1
4	Vest-Agder	0,0	2,5	1,4	1,5	0,1	0,1	1,6	0,9	0,1	0,0	-0,6	0,38	22,0
5	Sør-Trøndelag	1,1	0,9	2,4	0,0	0,3	0,5	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,13	18,8
6	Buskerud	0,5	1,1	0,5	0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,7	-0,8	-0,3	-0,1	-0,06	15,0
7	Oslo	-1,5	-2,6	-2,5	-0,6	0,9	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,5	-0,07	6,2
8	Møre og Romsdal	-0,6	-0,1	-0,6	-0,4	0,1	-0,2	0,0	-0,4	0,5	-0,1	-0,5	-0,13	10,8
9	Finnmark	-0,6	-0,7	0,4	-0,1	-0,3	-1,7	-0,5	-1,3	1,1	0,5	0,1	-0,15	9,9
10	Aust-Agder	-0,3	-2,3	0,2	0,7	-0,5	-0,4	1,1	0,2	-0,5	0,4	-1,3	-0,16	10,2
11	Nord-Trøndelag	-0,4	-0,3	2,0	0,5	-1,5	-0,8	0,6	-1,4	0,5	-0,3	-0,2	-0,20	12,0
12	Vestfold	0,8	0,7	-0,7	0,4	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,2	-0,4	-1,1	-0,47	11,2
13	Nordland	-0,4	0,0	0,3	-0,8	-1,2	-1,4	-0,4	-1,2	0,2	0,0	-0,5	-0,52	7,3
14	Østfold	0,8	0,8	-0,7	-0,8	-0,5	0,0	-0,5	-0,3	-1,4	-0,1	-0,9	-0,56	9,3
15	Troms	-0,4	0,4	1,3	-0,8	-1,4	-1,2	-1,6	-1,1	0,3	-0,4	-0,4	-0,59	7,8
16	Hedmark	0,2	-0,1	-0,1	1,1	-2,4	-0,9	-1,1	-0,2	-1,0	-0,2	-1,7	-0,85	6,3
17	Oppland	-0,6	0,4	1,3	-1,0	-0,8	-1,2	-1,4	-1,3	-0,6	0,0	-1,5	-0,85	6,0
18	Sogn og Fjordane	-1,0	-0,4	-0,4	-1,6	-1,0	-2,4	-1,4	-1,6	0,7	-0,1	-1,2	-0,88	2,3
19	Telemark	-1,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,4	-0,7	-1,4	0,0	-0,9	-1,2	-1,6	-0,92	3,7

Rogaland hadde den klart sterkeste veksten i antall arbeidsplasser i 2011. Rogaland har også hatt sterkeste vekst etter 2000. Fylkene er rangert etter progressivt gjennomsnitt, som både tar hensyn til vekst i de siste ti årene og trenden i veksten. Her vil de siste årenes vekst teller mer enn vekst tidlig i perioden. Akershus, Hordaland, Vest-Agder og Sør-Trøndelag er andre fylker med god vekst etter 2000. Oslo hadde svært dårlig utvikling de tre første årene, men har hatt bedre utvikling de siste årene.

Akershus hadde nest høyest vekst av fylkene, både i 2010 og i 2011. Veksten i Oslo har også stor betydning for Akershus. Oslo hadde stor nedgang de første tre årene. En del av denne nedgangen skyldes at en del større bedrifter flyttet fra Oslo til Akershus. De siste årene har Oslo hatt bedre vekst, og i 2011 hadde Oslo tredje høyest vekst av fylkene. Dette skaper høyere sysselsetting i Akershus, hvor mange pendler til Oslo.

2.4 Vekst i ulike sektorer

Vi kan dele opp arbeidsplassene i privat og offentlig sektor, for å se hvordan utviklingen har vært. Privat sektor har ca. 70 prosent av arbeidsplassene i Norge, mens offentlig sektor står for 30 prosent.

Det er spesielt i næringslivet at Akershus har hatt sterk vekst. Antall arbeidsplasser i næringslivet har økt med 24,3 prosent fra 2000 til 2011. På landsbasis har antall arbeidsplasser i næringslivet økt med 12,5 prosent i samme perioden. Veksten har dermed vært neste dobbelt så høy i Akershus som i resten av landet.

I offentlig sektor har utviklingen i antall arbeidsplasser i offentlig sektor i Akershus vært mer lik utviklingen i offentlig sektor på landsbasis, men litt høyere. Antall arbeidsplasser i offentlig sektor økte med 19 prosent, mot 15,1 prosent på landsbasis.

Offentlig sektor består av kommunal, fylkeskommunal og statlig sektor. Kommunal sektor er klart størst av de offentlige sektorene i Norge, med over 450 000 arbeidsplasser.

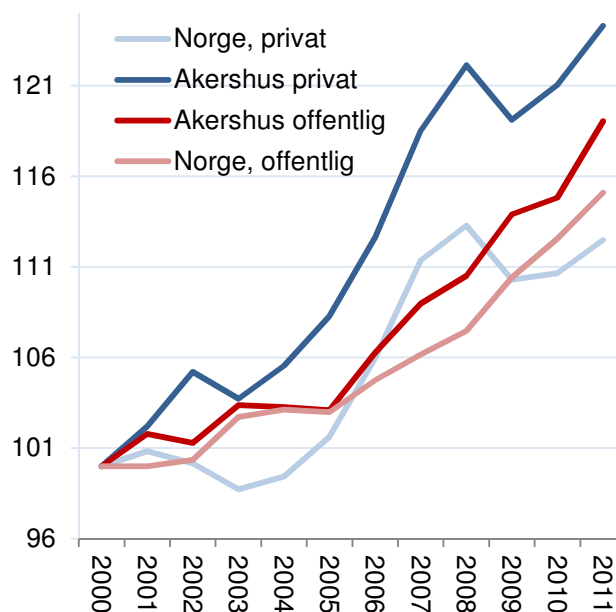
Kommunal sektor er også størst i Akershus, med over 42 000 arbeidsplasser. Statlig sektor har 21 207 arbeidsplasser, mens fylkeskommunal sektor har 4 685 arbeidsplasser.

I figur 16 ser vi hvordan utviklingen har vært i de ulike sektorene i Akershus. Vi ser da på utviklingen fra 2002 og utover, ettersom sykehusene ble overført fra fylkeskommunal til statlig sektor fra og med 2002.

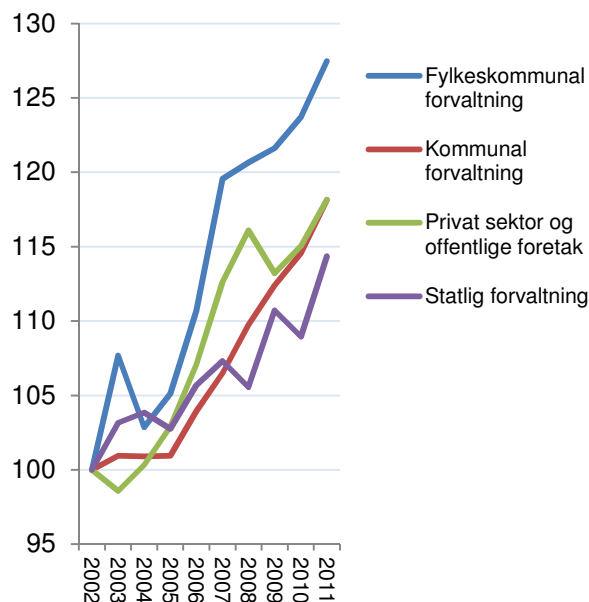
Fylkeskommunal sektor har vokst med over 27 prosent siden 2002. Som nevnt er fylkeskommunal sektor mye mindre enn de andre, så den høye veksten i denne sektoren betyr mindre for utviklingen i fylket.

Kommunal sektor har vokst med litt over 18 prosent, det samme som næringslivet etter 2002.

Statlig sektor har vokst med 14,4 prosent, som er noe høyere enn veksten i statlig sektor på landsbasis, som har vært 13,3 prosent siden 2002.

Figur 15: Utvikling i antall arbeidsplasser i privat og offentlig sektor i Norge og Akershus i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 16: Utvikling i antall arbeidsplasser i offentlige sektorer i Akershus i perioden 2002-2011, indeksert slik at nivået i 2002=100.

2.5 Bransjer

Handel er den desidert største bransjen i privat sektor i Akershus, med 49 941 arbeidsplasser i 2011. Antall arbeidsplasser i handel i Akershus har stått praktisk talt stille de tre siste årene

Personlig tjenesteyting er nest største bransje i 2011, med 21 957 arbeidsplasser. Transport er tredje største bransje med 20 027 arbeidsplasser. I begge disse bransjene har det vært vekst i Akershus.

Akershus har hatt vekst i de fleste bransjene, men har nedgang i landbruk og fiske, industri og teknologisk tjenesteyting.

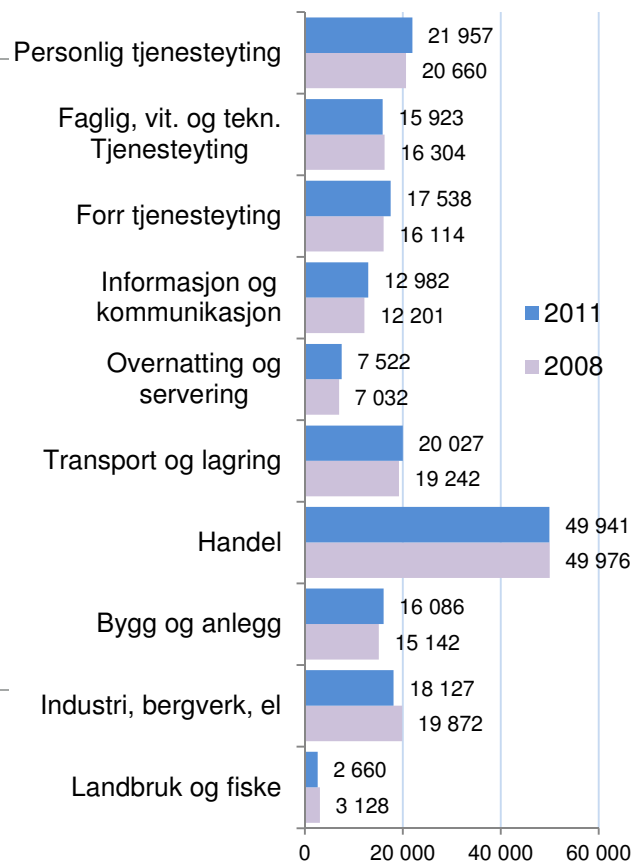
2.6 Bransjer og lokaliseringkvotienter

Lokaliseringkvotienten(LQ) er bransjens andel av samlet sysselsetting i fylket delt på bransjens andel av sysselsettingen i Norge. Der verdien er over 1, har fylket en høyere andel enn landsgjennomsnittet. I figur 18 er bransjene i privat sektor fordelt etter lokaliseringkvotient og vekst i antall arbeidsplasser de tre siste år.

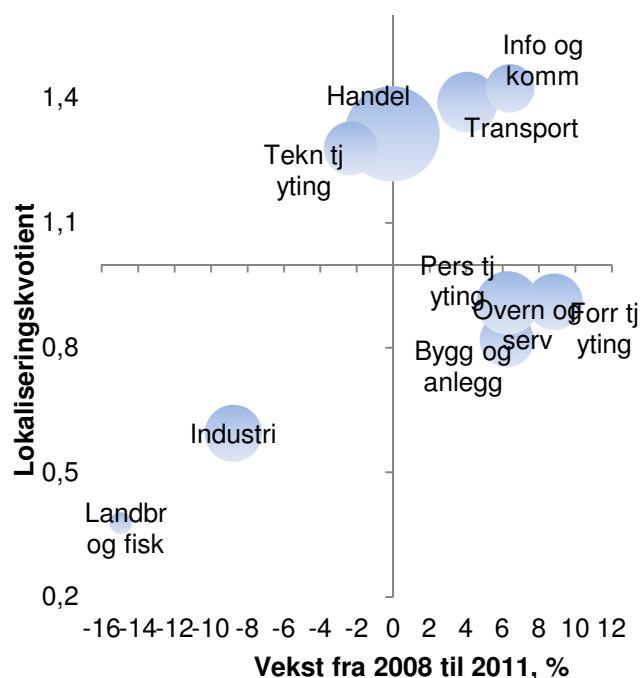
Akershus har relativt høye andeler i bransjer som informasjon og kommunikasjon, transport, handel og teknologisk tjenesteyting. Informasjon og kommunikasjon og transport øker raskt, teknologiske tjenesteyting har litt nedgang og handelen står stille.

Der er litt lavere andeler enn landsgjennomsnittet i bransjene personlig tjenesteyting, forretningsmessig tjenesteyting, overnatting og servering og bygg og anlegg. Dette er bransjer som øker antall arbeidsplasser raskt.

Akershus har relativt liten andel av arbeidsplassene i industri og landbruk og fisk. Dette er også de bransjene som har sterk nedgang i Akershus.

Figur 17: Antall arbeidsplasser i hovedbransjer i privat sektor i Akershus i 2008 og 2011.

Figur 18: Hovedbransjer i privat sektor i Akershus etter lokaliseringkvotient og prosentvis vekst i antall arbeidsplasser fra 2008 til 2011.

2.7 Vekst i regionene

I figur 19 ser vi hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har vært i regionene i Akershus fra 2000 til 2011.

Alle de fire regionene i Akershus har hatt langt høyere vekst i antall arbeidsplasser enn veksten på landsbasis.

Akershus Vest har hatt den sterkeste veksten. I Akershus Vest har antall arbeidsplasser økt med 25 prosent fra 2000 til 2011.

De andre regionene har også vekst på 20 prosent eller mer.

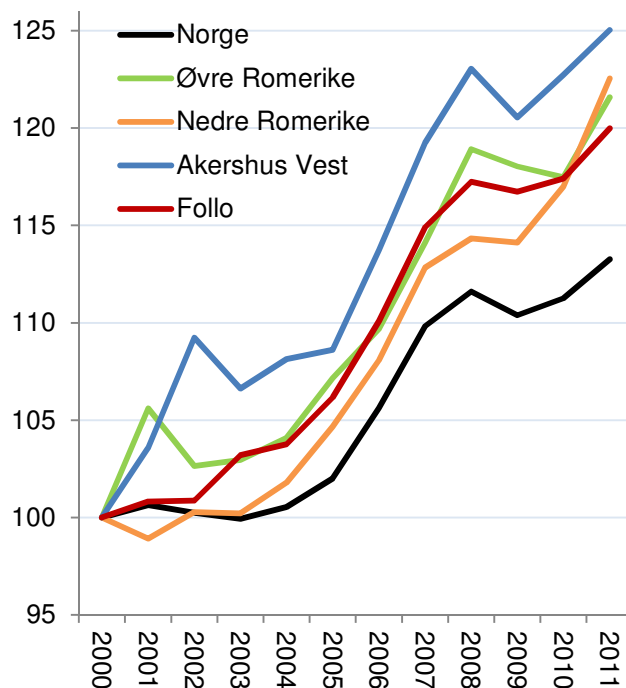
Det kan også være interessant å se på utviklingen i antall arbeidsplasser i privat sektor isolert, ettersom dette er en god indikator for næringsutviklingen. Denne utviklingen er vist i figur 20.

Her kan vi se at Akershus Vest har hatt en vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet på nesten 30 prosent fra 2000 til 2011.

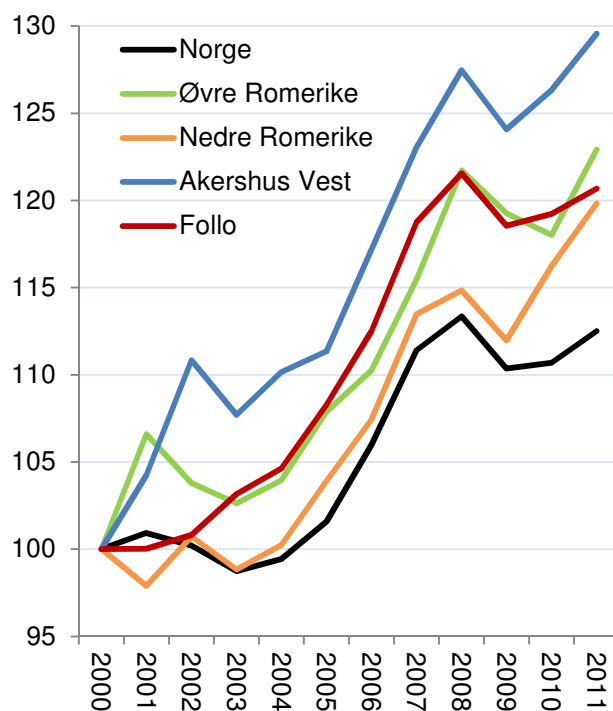
De andre regionene har hatt høy vekst. Nedre Romerike har hatt vekst på 19,8 prosent, Follo på 20,7 og Øvre Romerike har hatt vekst på 22,9 prosent fra 2000 til 2011.

Alle de fire regionene i Akershus hadde sterk vekst i 2011.

Alle regionene har dermed hatt en vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet langt over veksten på landsbasis, som var 12,5 prosent i samme periode.

Figur 19: Vekst i antall arbeidsplasser i regionene i Akershus og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 20: Vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Akershus og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

2.8 Relativ vekst i regionene

For å vurdere regioners vekst over tid, er det hensiktsmessig å se på relativ vekst, dvs. vekst utover landsgjennomsnittet. På den måten tar vi bort konjunktorene og kan sammenlikne årsveksten over en lengre periode. Progressivt gjennomsnitt er en praktisk måte å sammenlikne vekst over tid, ettersom vi både får med veksten over en lengre tidsperiode og trenden i veksten.

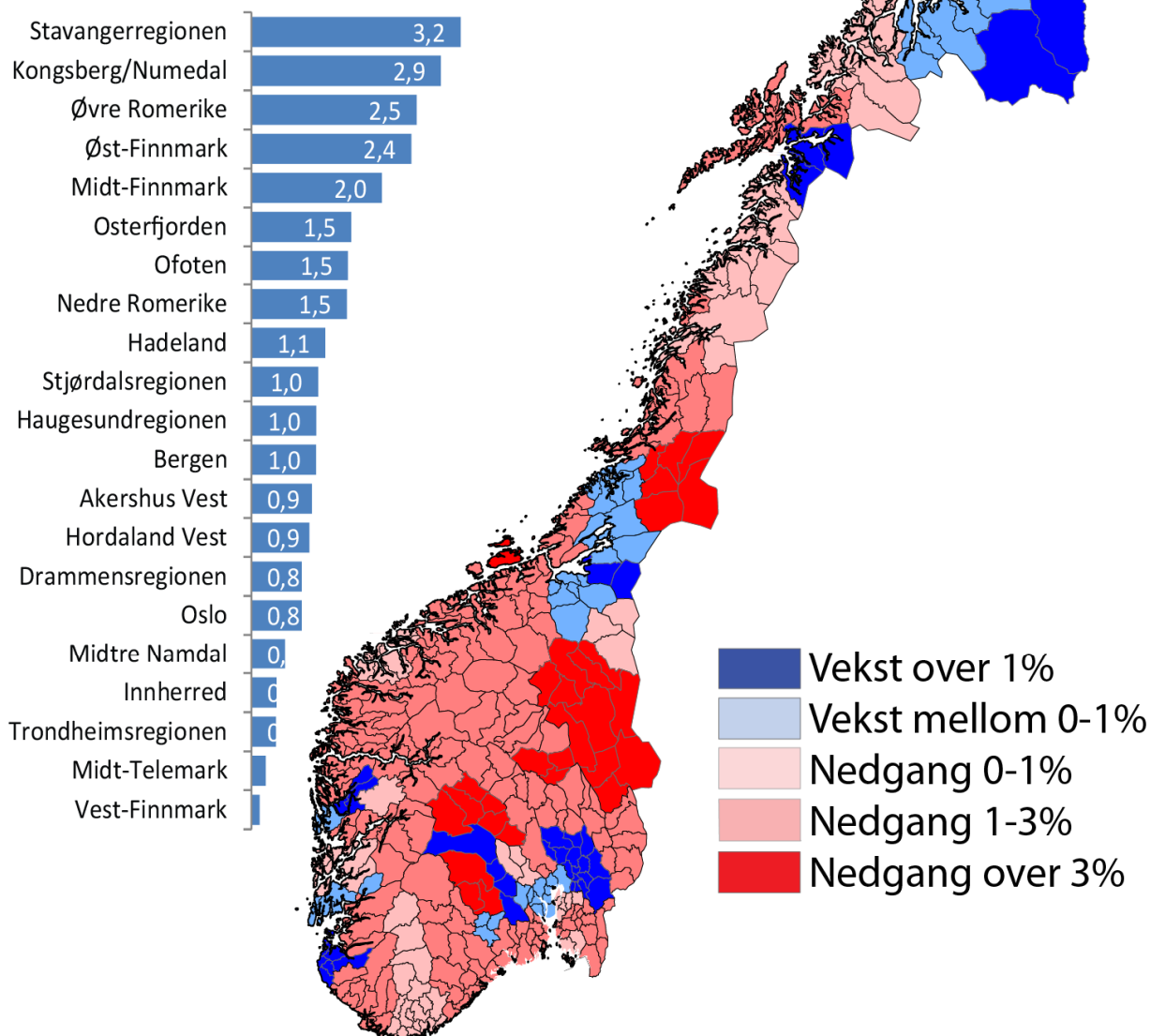
Tabell 8: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene på Østlandet i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
3	Kongsberg/Numedal	0,0	1,0	0,9	-1,2	0,4	3,5	2,7	3,8	-0,2	0,9	2,9	1,8
6	Nedre Romerike	-3,0	3,6	-0,4	0,7	1,5	-0,9	0,5	-0,5	0,1	3,5	1,5	1,0
9	Akershus Vest	3,3	7,0	-1,4	1,6	-1,1	0,9	-0,1	1,8	0,0	1,5	0,9	0,8
10	Øvre Romerike	5,7	-1,9	0,3	0,6	1,6	-2,1	-0,4	3,7	0,6	-1,4	2,5	0,7
16	Follo	-0,9	1,5	3,8	0,7	1,3	-0,4	0,4	0,6	0,1	0,3	-0,4	0,4
19	Drammensregionen	1,7	0,3	0,8	1,1	0,5	-1,0	0,2	1,2	-2,1	1,0	0,8	0,2
22	Hadeland	-1,4	0,7	2,1	0,1	1,2	-1,8	-2,6	-0,5	-0,4	1,4	1,1	0,0
27	Oslo	-1,9	-3,8	-2,3	-0,6	0,5	-0,2	-0,8	0,1	0,0	-0,4	0,8	-0,2
41	Midt-Buskerud	-1,9	0,5	1,1	2,3	-0,5	-3,1	-1,0	-0,8	0,7	-0,2	-0,6	-0,4
43	Indre Østfold	0,3	0,3	3,0	2,5	-0,1	-1,5	-1,6	1,0	0,3	-1,6	-1,9	-0,5
44	Ringerike/Hole	-3,9	1,1	1,6	1,7	-3,4	-0,3	-1,1	0,1	-0,2	0,1	-1,6	-0,5
47	Mossregionen	0,8	-1,6	-0,2	-0,6	1,1	1,1	0,3	0,0	-2,5	0,6	-2,6	-0,6
49	Sandefjord/Larvik	-1,6	2,3	0,3	1,4	1,0	-1,9	1,1	0,2	-1,5	-0,9	-2,7	-0,7
50	Tønsbergregionen	0,3	1,9	-1,0	-0,1	-1,1	0,7	-0,2	-0,4	-1,4	-0,6	-1,6	-0,7
53	Lillehammerregionen	-1,4	1,9	1,0	-0,2	0,7	-0,9	-2,5	-0,2	-1,1	1,2	-3,1	-0,8
54	Vest-Telemark	-3,4	1,4	4,3	0,9	-1,7	3,4	-7,3	0,8	-0,9	-0,6	-1,7	-0,8
55	Midt-Telemark	-5,3	2,9	1,3	-0,3	1,1	-1,3	-3,6	-1,9	0,0	-1,8	0,2	-0,9
56	Nedre Glomma	-0,3	3,6	-2,9	-1,4	-1,8	0,4	-0,4	-1,6	-2,0	-0,3	-0,4	-0,9
57	Fjellregionen	-3,3	1,4	0,5	1,5	-2,6	-1,7	0,3	-2,6	-0,8	1,5	-3,3	-1,0
60	Grenland	-1,1	-0,5	-1,3	-0,3	-0,6	-0,6	-1,0	0,2	-1,2	-1,5	-2,3	-1,1
62	Gjøvikregionen	-2,5	1,8	-0,1	-0,7	-1,8	-1,4	3,1	-5,7	-0,4	-0,8	-1,8	-1,2
63	Hamarregionen	-1,2	2,6	0,5	-0,8	-3,3	-0,4	-0,9	-1,2	-2,3	-0,7	-1,3	-1,2
65	Sør Østerdal	-2,1	-0,3	1,3	0,7	-0,7	-4,9	0,2	1,0	0,0	-1,2	-4,4	-1,3
70	Halden	0,3	2,9	0,5	-4,3	-0,2	0,5	0,2	-2,8	-1,5	-3,2	-1,6	-1,5
71	Hallingdal	-0,4	1,3	-0,6	1,5	2,1	-2,6	-2,0	-3,1	-0,9	-1,1	-3,4	-1,5
73	Valdres	0,3	1,2	1,2	-3,4	1,3	-2,5	-1,6	-3,9	0,9	-1,7	-2,8	-1,6
76	Øst-Telemark	-2,5	-0,8	-0,2	-2,0	-0,8	-4,2	-4,2	-1,7	-1,5	2,3	-3,8	-1,8
77	Nord-Gudbrandsdal	-2,0	-0,5	2,6	-0,1	-1,5	-3,1	-4,9	-2,7	0,6	-1,2	-2,8	-1,8
80	Midt-Gudbrandsdal	-1,5	-0,4	4,1	-2,9	-1,7	-3,1	-1,9	0,5	-4,4	-1,1	-2,5	-1,8
83	Glåmdal	-0,9	-1,0	0,8	0,3	-1,2	-1,1	-3,4	0,1	-3,4	-2,9	-2,7	-2,0

På Østlandet har Kongsberg/Numedal i særstilling hatt høyest vekst etter 2000. Kongsberg/Numedal er rangert som nummer tre av de 83 regionene i landet for vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet.

De fire Akershusregionene ligger på de neste plassene blant regionene på Østlandet. Nedre Romerike er rangert best av disse, ettersom veksten de siste årene har vært sterkest. Akershus Vest har høyest vekst fra 2000 til 2011, men har mye av veksten i de første årene. Øvre Romerike og Follo har også de beste vekst-årene tidlig i perioden.

Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i 2011, prosent:

Figur 21: Relativ prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i 2011.

Figur 21 viser den relative veksten i antall arbeidsplasser i regionene i 2011. Det var bare 21 regioner som hadde høyere vekst i 2011 enn veksten på landsbasis. Både Oslo, Bergen, Stavangerregionen og Trondheimsregionen hadde høyere vekst enn landsgjennomsnittet. Disse regionene dro opp landsgjennomsnittet, og dermed fikk flertallet av regionene lavere vekst enn veksten på landsbasis. Mange av de andre regionene med høyere vekst enn landsgjennomsnittet var naboregioner til de fire største byene. Finnmark og Ofoten (Narvikregionen) hadde også påfallende sterk vekst i næringslivet i 2011.

Alle regionene i Akershus har høyere arbeidsplassvekst i næringslivet enn Norge.

2.9 Relativ vekst i kommunene

Hvilke kommuner i Akershus har hatt best vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet?

I tabellen under viser vi relativ vekst for kommunene i årene etter 2000, og har rangert kommunene etter progressivt gjennomsnitt.

Tabell 9: Relativ vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i kommunene i Akershus i perioden 2001-2011, samt progressivt snitt. Rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Kommune	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
5	Vestby	-3,7	0,0	11,4	11,2	4,8	-0,9	1,4	5,6	4,8	6,3	4,1	4,6
17	Gjerdrum	1,8	17,3	8,8	-5,4	9,0	-0,1	-2,2	4,1	8,4	0,3	3,2	3,1
21	Lørenskog	-7,4	1,3	-2,2	-2,9	1,5	-2,5	0,0	2,0	0,3	12,7	4,5	2,9
23	Sørum	-3,5	-4,1	7,4	2,3	-1,9	3,2	2,5	3,4	3,2	2,6	4,0	2,8
29	Nannestad	0,1	0,5	6,8	8,2	3,2	-0,9	-2,9	6,0	8,0	-2,1	0,5	2,2
45	Rælingen	3,5	-8,6	8,2	5,2	6,5	3,0	0,1	-6,4	3,9	0,5	3,0	1,6
77	Ullensaker	9,6	-2,4	-0,2	0,3	2,4	-2,5	0,2	3,1	-0,2	-0,3	4,1	1,0
81	Bærum	6,0	7,5	-1,1	2,4	-1,0	0,2	-0,4	2,4	0,6	1,1	1,3	0,9
83	Ski	-1,3	1,1	0,5	4,5	2,6	-0,1	-0,9	4,4	-1,7	0,6	0,8	0,9
105	Asker	-3,1	5,8	-2,1	-0,7	-1,2	2,9	0,7	0,3	-1,6	2,8	-0,2	0,5
116	Skedsmo	-2,2	6,5	-1,6	2,4	2,8	-1,0	0,9	-2,2	-0,6	2,3	-0,7	0,3
129	Enebakk	4,5	9,4	2,0	-0,2	0,6	6,4	-1,4	-3,0	-3,6	-1,6	3,1	0,1
142	Eidsvoll	-0,5	-4,1	-0,9	-0,2	-2,1	-1,5	-0,1	3,9	-0,5	-3,1	2,5	0,0
143	Fet	3,8	4,5	0,3	-4,4	1,0	-1,4	-2,6	4,9	0,7	-4,8	2,8	-0,1
148	Aurskog Høland	2,8	4,0	1,5	1,8	-0,7	-1,8	1,3	-2,8	1,8	-0,9	0,1	-0,1
153	Nittedal	-3,3	3,8	0,5	0,8	-1,0	0,0	-0,4	0,3	-1,1	-2,2	1,7	-0,1
166	Ås	-3,0	9,5	1,9	-4,0	1,7	-0,3	7,8	-7,3	4,1	-4,6	-0,8	-0,3
174	Nesodden	-0,4	0,3	6,6	0,7	2,0	-1,0	-7,0	0,5	0,3	2,8	-2,6	-0,3
186	Frogn	-1,0	4,6	3,4	-0,3	4,6	0,1	6,8	-5,1	-0,5	-3,4	-2,3	-0,4
231	Nes	-0,2	-1,7	-0,3	1,2	1,1	-1,7	-1,8	4,3	1,0	-2,9	-4,3	-0,8
307	Oppegård	0,6	-3,8	5,4	-4,5	-3,4	-2,4	-2,4	1,8	-1,3	0,6	-4,0	-1,4
367	Hurdal	-5,3	1,1	2,7	3,7	-6,3	-5,2	-3,4	9,5	0,6	-12,7	-2,5	-2,2

Det er mange kommuner i Akershus med fart i næringslivet. Vestby, Gjerdrum, Lørenskog, Sørum og Nannestad er alle med blant de 30 kommunene i landet med høyest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet.

Det er bare tre kommuner, Nes, Oppegård og Hurdal, som ikke er over middels.

3. Næringsmessig sårbarhet

Næringsmessig sårbarhet er definert som risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen. Hvordan måler vi slik næringsmessig sårbarhet? Og hva kan vi fortelle om utviklingen i regioner og kommuner med sterk grad av sårbarhet?

I kapitlet om næringsmessig sårbarhet for regioner skal vi først introdusere noen begreper og en enkel modell. I tabell 10 til høyre ser vi hvordan vi tenker oss å splitte opp veksten i hver region i tre komponenter.

For det første er det naturlig å tenke seg at regionenes næringsliv tar del i den generelle nasjonale veksten i Norge. I den perioden vi skal analysere, fra 2000 til og med 2011, har antall arbeidsplasser i næringslivet i Norge økt med 12,4 prosent. Hvis vi trekker fra den generelle veksten fra regionens vekst, får vi et tall som vi kaller *relativ vekst*. Dette tallet forteller om en region har vekst eller nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Dernest beregner vi *struktureffekten*. Struktureffekten er et teoretisk mål for hvor mye av endringene i en regions næringsliv som skyldes bransjestrukturen. Logikken bak struktureffekten er at det i en bestemt periode er noen bransjer som har vekst, mens andre bransjer har nedgang. En region med en høy andel av arbeidsplassene i vekstbransjer i én periode vil ha en tendens til å få vekst, i forhold til andre regioner med en stor andel av arbeidsplassene i bransjer med nedgang.

Når vi har beregnet struktureffekten, får vi også ut et annet interessant tall, som vi kaller *bransjejustert vekst*. Det er forskjellen mellom den relative veksten som regionen har hatt, og struktureffekten. Den bransjejusterte veksten forteller om regionen har hatt høyere eller lavere vekst enn forventet, gitt den bransjesammensetningen som regionene hadde i utgangspunktet. Denne bransjejusterte veksten vil dermed være et mer interessant mål for hvor godt regionen har prestert i sin næringsutvikling, enn den faktiske veksten.

Tabell 10: En enkel modell for å dekomponere vekst i arbeidsplasser i en region i tre faktorer.

Komponent	Forklaring
Vekst	Den faktiske veksten i antall arbeidsplasser i en region
- Generell vekst	Den generelle veksten i antall arbeidsplasser i Norge
= Relativ vekst	Regionens vekst i forhold til veksten på landsbasis
- Struktur-effekten	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som skyldes bransjestrukturen
= Bransjejustert vekst	Endringen i antall arbeidsplasser i regionen som verken skyldes bransjestruktur eller generell vekst i landet

Den neste indikatoren tar også utgangspunkt i regionenes bransjestruktur, men måler hvor ulik bransjestrukturen i hver enkelt region er fra bransjestrukturen på landsbasis. Vi har kalt dette for *strukturavviket*. Regioner med en spesiell bransjestruktur som avviker sterkt fra landet ellers vil ha høyere risiko for at næringsutviklingen skal bli vesentlig annerledes enn i resten av landet. Denne risikoen kan gi seg utslag i sterk nedgang, dersom bransjene som regionen har sitt tyngdepunkt i får nedgang, men kan også gi grunnlag for sterk vekst dersom regionen har en stor andel av næringslivet sitt i vekstbransjer.

Dernest skal vi se på regionens arbeidsmarkedsintegrasjon. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har mye å si for om en region er sårbar eller robust, og er en indikator som også har mye å si for bostedsattraktivitet, som vi skal se senere.

3.1 Bransjenes utvikling

I figur 22 ser vi hvordan veksten i antall arbeidsplasser har vært i ulike bransjer i perioden 2000 til 2011. Det er svært stor forskjell på veksten i de ulike bransjene i denne perioden. Kulturbransjen har mer enn doblet antall arbeidsplasser i denne perioden, mens trykkerier har hatt en reduksjon på over 40 prosent.

Når bransjene har hatt så forskjellig vekst, er det åpenbart at en regions bransjestruktur i 2000 har hatt svært mye å si for hvordan utviklingen i antall arbeidsplasser har forløpt fram til i dag.

3.2 Måling av struktureffekten

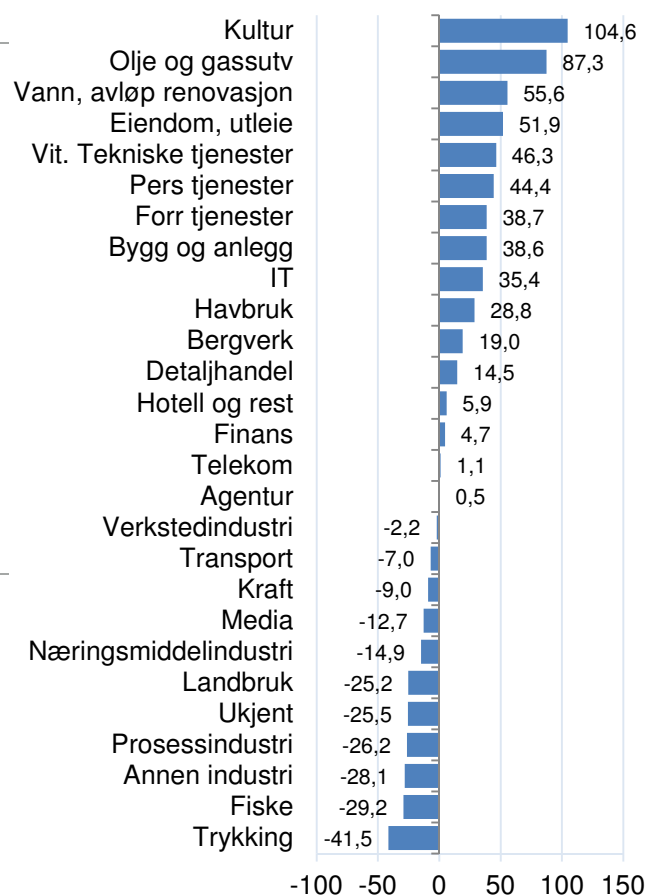
Hvor mye av endringene i antall arbeidsplasser i næringslivet siden 2000 i en region er en konsekvens av næringsstrukturen? Det kan vi måle gjennom først å regne ut hvilken vekst en region ville ha hatt, dersom de hadde gjennomsnittlig vekst i hver enkelt bransje, og deretter måle hvordan denne veksten avviker fra veksten på landsbasis. Veksten i antall arbeidsplasser på landsbasis var 12,4 prosent fra 2000 til 2011.

Hvis en region hadde hatt all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien ville den fått en faktisk vekst på -26,2 prosent hvis veksten i prosessindustrien hadde vært som landsgjennomsnittet. Vi kan se av figur 22 at prosessindustrien hadde en nedgang på 26,2 prosent fra 2000 til 2011.

Ettersom veksten på landsbasis har vært 12,4 prosent, ville da veksten i denne regionen ha vært 38,6 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Struktureffekten ville således blitt 38,6 prosent.

Alle regionene har en miks av ulike bransjer, og da vil sammensetningen av bransjer fordelt på vekst- og nedgangsbransjer definere struktureffekten.

Det er interessant å finne ut hvor mye av veksten som skyldes struktureffekten, fordi vi da også indirekte får et mål for hvor mye av arbeidsplassveksten som ikke skyldes bransjestrukturen. Den ekstra veksten, eller nedgangen, utover struktureffekten kaller vi *bransjejustert vekst*.

Figur 22: Vekst i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 for ulike bransjer.

Hvis regionen med all sin næringsvirksomhet i prosessindustrien faktisk hadde en nedgang i antall arbeidsplasser på 10 prosent, ville den bransjejusterte veksten blitt +16,2 prosent. Regionen «skulle egentlig» ha hatt en nedgang på 26,2, men hadde bare en nedgang på 10 prosent. De har da hatt en utvikling som var 16,2 prosent bedre enn forventet ut fra næringsstrukturen. Regionen hadde da framstått som vellykket, fordi de hadde hatt en langt bedre utvikling enn landsgjennomsnittet i den bransjen de hadde all sin næringsvirksomhet i.

Den bransjejusterte veksten er på denne måten en mer interessant metode for å benchmarke regionenes vekst i næringslivet enn bare å se på den faktiske veksten.

3.3 Struktureffekt og bransjejustert vekst

Når vi har målt struktureffekten for hver enkelt region, kan vi sammenholde struktureffekten mot den faktiske arbeidsplassveksten, som vist i figur 23.

Vi kan se at det er en ganske sterk sammenheng mellom struktureffekten og faktiske vekst i regionene. Forskjeller i bransjestruktur i regionene forklarer dermed ganske mye av forskjellene i arbeidsplassvekst. Et annet trekk vi kan se, er at det bare er ti regioner som har hatt en positiv struktureffekt. Det er blant annet de aller største regionene, som Oslo, Bergen, Trondheim- og Stavangerregionen.

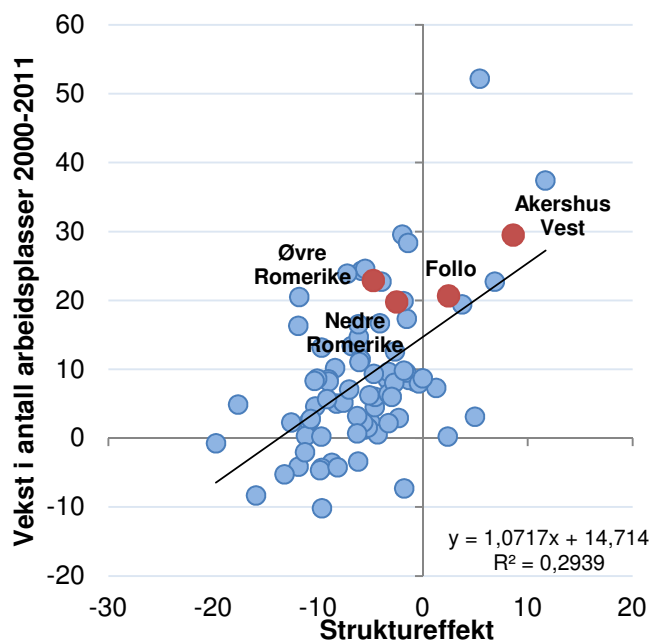
Akershus Vest og Follo har hatt en positiv struktureffekt, mens Øvre og Nedre Romerike har hatt negativ struktureffekt. Akershus hadde en spesielt høy positiv struktureffekt, noe som vi ser ved at regionen ligger langt til høyre i diagrammet. Det betyr at Akershus Vest hadde en sammensetning av bransjer med høy vekst i 2000.

Samtidig kan vi se at alle regionene i Akershus har hatt en høyere vekst i antall arbeidsplasser enn næringsstrukturen skulle tilsi fra 2000 til 2011. Det betyr at den sterke arbeidsplassveksten i næringslivet ikke bare skyldes næringsstrukturen. Det har også vært sterk arbeidsplassvekst når vi korrigerer for næringsstrukturen.

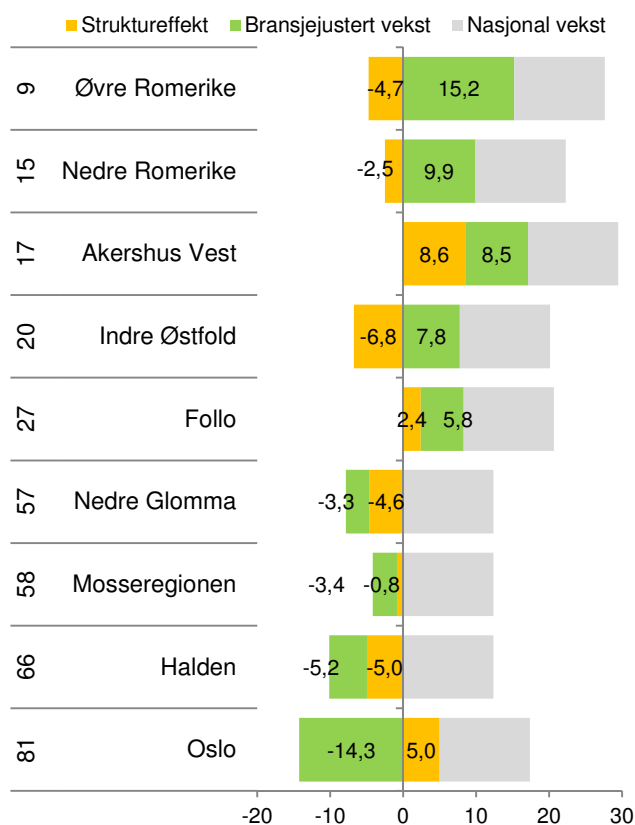
I figur 24 kan vi se arbeidsplassveksten i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011 dekomponert i tre ulike faktorer: Den nasjonale veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet, som er på 12,4 prosent, struktureffekten, og bransjejustert vekst.

Av regionene i Østfold, Akershus og Oslo, er det kun Akershus Vest og Follo som har positiv struktureffekt. Struktureffekten er på 8,6 i Akershus, og kan tolkes som at 8,6 prosent av veksten i Akershus Vest skyldes en gunstig næringsstruktur i utgangspunktet.

Alle regioner har hatt positiv bransjejustert vekst. Øvre Romerike har hatt en vekst som er 15,2 prosent høyere enn forventet ut fra næringsstrukturen i 2000. Dette er niende høyest i landet.

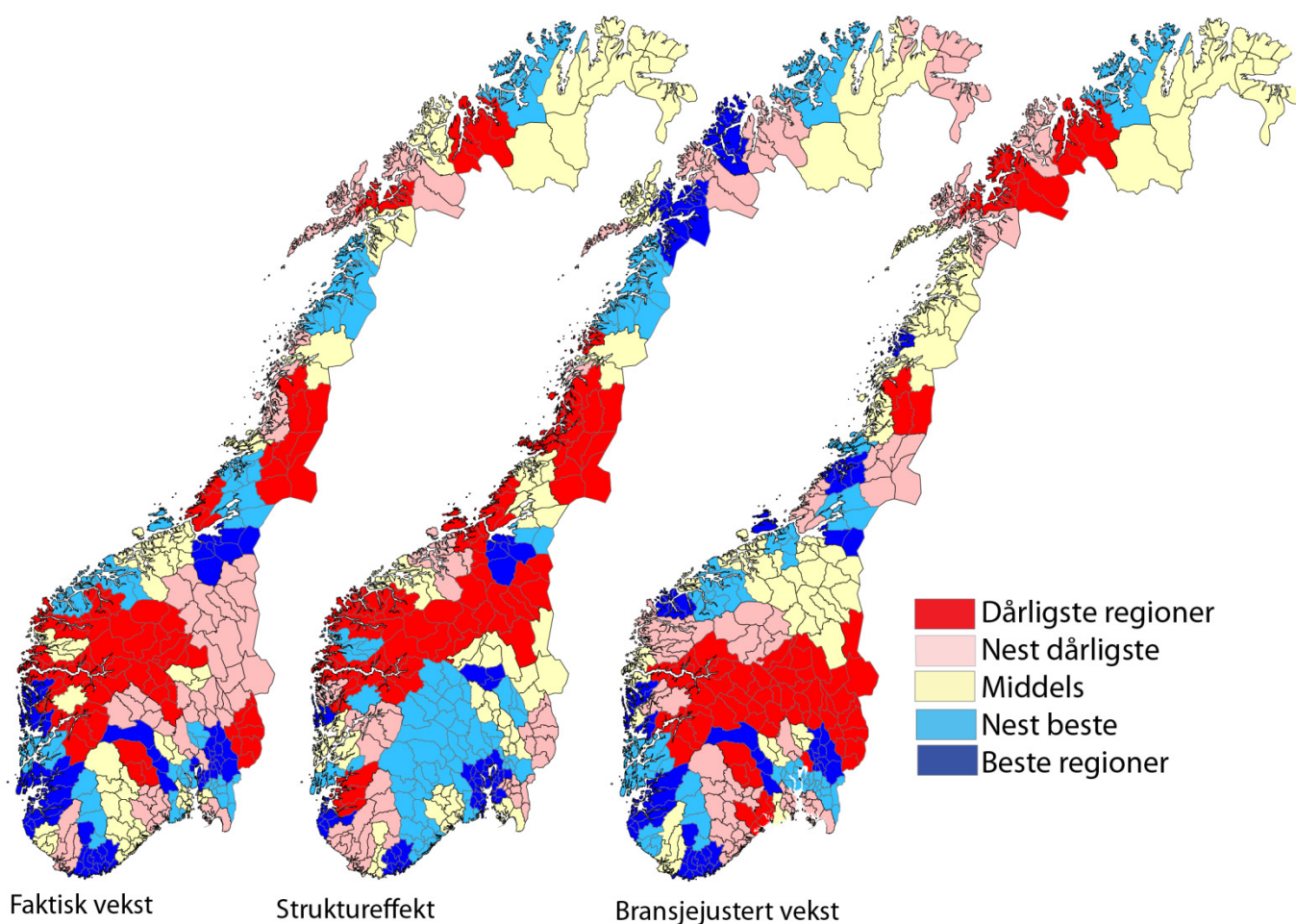

Figur 23: Struktureffekt og faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet i regionene i perioden 2000-2011. Regionene i Akershus er markert i rødt.

Figur 24: Endringer i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene i Oslo, Akershus og Østfold, dekomponert i nasjonal vekst, struktureffekt og bransjejustert vekst. Regionenes rangering med hensyn til bransjejustert vekst til venstre.

3.4 Kart med struktureffekt og bransjejustert vekst

Figur 25: Faktisk arbeidsplassvekst i næringslivet, struktureffekten og bransjejustert vekst for regionene fra 2000 til 2011.

I kartet til venstre ser vi hvilke regioner som har hatt sterkest vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet fra 2000 til 2011.

Kartet i midten viser struktureffekten i regionene i samme periode.

Kartet til høyre viser den bransjejusterte veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i regionene fra 2000 til 2011. Som nevnt tidligere, er den bransjejusterte veksten den faktiske veksten fratrukket struktureffekten. Vi så også i figur 23 at struktureffekten forklarer en del av variasjonene i veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i norske regioner. Kartet med bransjejustert vekst er ikke svært forskjellig fra kartet med faktisk vekst, men det er noen forskjeller. Regioner som Søre Sunnmøre,

Midtre Namdal og Ytre Helgeland er blant regionene med høyeste bransjejustert vekst. Dette er regioner som ikke er i gruppen med høyest faktisk vekst, men som har hatt svært sterk vekst når vi tar i betraktning at disse regionene hadde et vanskelig utgangspunkt med sine bransjestrukturer.

Samtidig er Trondheimsregionen og Bergen ikke med blant regionene med høyest bransjejustert vekst, selv om de er blant regionene med høyest faktisk vekst. De hadde begge høy vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, men denne høye veksten kunne i stor grad tilskrives at de hadde en gunstig bransjestruktur i utgangspunktet.

3.5 Endring struktureffekt

Vi har så langt sett på struktureffekten for perioden 2000 til 2011. Denne er basert på den faktiske utviklingen i hver enkelt bransje.

Hva vil næringsstrukturen i de forskjellige regionene bety for framtidig vekst? Dersom vi gjør en antakelse om at framtidig vekst i hver enkelt bransje blir lik den historiske veksten fra 2000 til 2011, kan vi beregne framtidig struktureffekt, som vist i figur 26.

For de fleste regionene vil det ikke være så stor forskjell på historisk og framtidig struktureffekt, fordi næringsstrukturen forandres langsomt. I Akershus har struktureffekten blitt redusert i alle regionene. Det vil si at situasjonen er mindre gunstig i 2011 enn den var i 2000.

Akershus Vest har fremdeles den mest gunstige struktureffekten av regionene i Akershus, og tredje mest gunstig i landet. Follo har for perioden 2011-2022 en negativ struktureffekt, men rangeringsnummeret 13 forteller at de fleste regioner har en mer ugunstig struktureffekt.

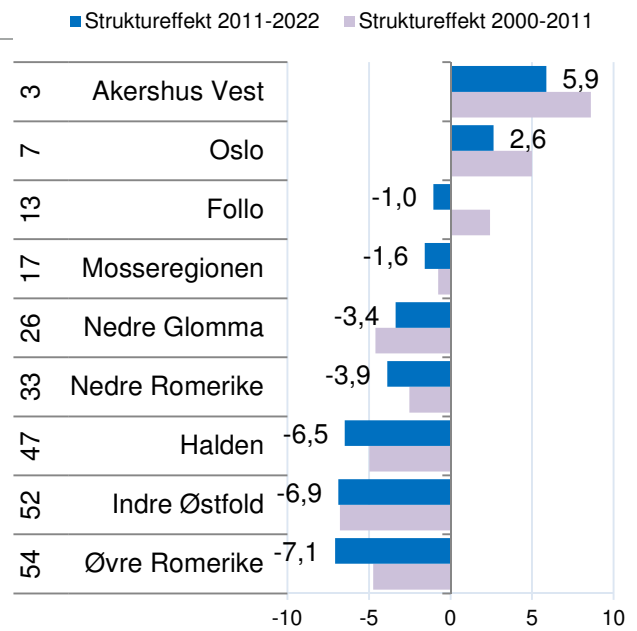
Øvre Romerike har den minst gunstige struktureffekten, på -7,1. Dette er under middels blant regionene i landet, men mange regioner har langt høyere negativ struktureffekt.

3.6 Strukturavvik

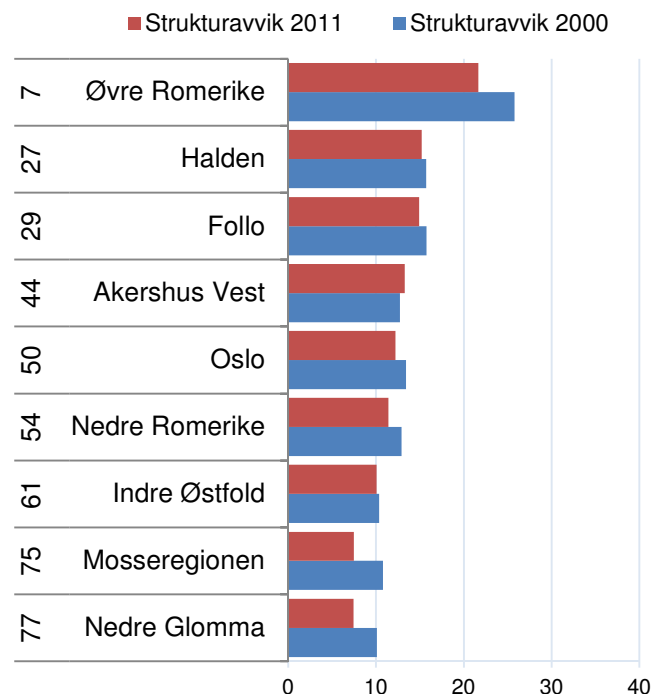
Strukturavviket viser hvor stort avvik det er mellom næringsstrukturen i en region og næringsstrukturen på landsbasis. Regioner med et høyt strukturavvik løper en risiko for å få en avvikende utvikling fra resten av landet. Er regionen heldig, vil de bransjene de har mye av få vekst, men de kan også risikere at de bransjene de har sitt tyngdepunkt i får nedgang. Et høyt strukturavvik kan dermed slå begge veier. De siste årene har de fleste regionene med høyt strukturavvik kommet uheldig ut, men det kan i teorien bli motsatt de neste årene.

Øvre Romerike hadde den mest spesialiserte bransjestrukturen i Akershus i 2011, og er rangert som nummer sju i landet. Follo har også en bransjestruktur som er mer spesialisert enn middels og rangeres på 29. plass.

Akershus Vest og Nedre Romerike har en bransjestruktur som er mindre spesialisert, og er rangert som nummer 44 og 54.

Figur 26: Struktureffekten for perioden 2000-2011, samt struktureffekten for de neste 12 årene med samme bransjevise vekstmønster. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til struktureffekten for 2011-2022.

Figur 27: Strukturavvik i regionene i Oslo, Akershus og Østfold i 2000 og 2011.

3.7 Arbeidsmarkedsintegrasjon

Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjonⁱⁱⁱ er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i en region er integrert med arbeidsmarkedet utenfor regionen. Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen^{iv} er et mål for hvor godt arbeidsmarkedet i kommunene i en region er integrert med hverandre. Arbeidsmarkedsintegrasjonen blir målt ved pendlingen, dess mer pendling mellom to kommuner, dess bedre er arbeidsmarkedet integrert. Arbeidsmarkedsintegrasjonen har betydning for den næringsmessige sårbarheten, fordi konsekvensene av bortfall av arbeidsplasser blir mye mindre i områder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir robusthet for svingninger i antall arbeidsplasser, og er til fordel for næringslivet, som får et bredere rekrutteringsgrunnlag. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon gir også høyere bostedsattraktivitet, fordi en har flere arbeidsplasser å velge blant når en bor i regionen.

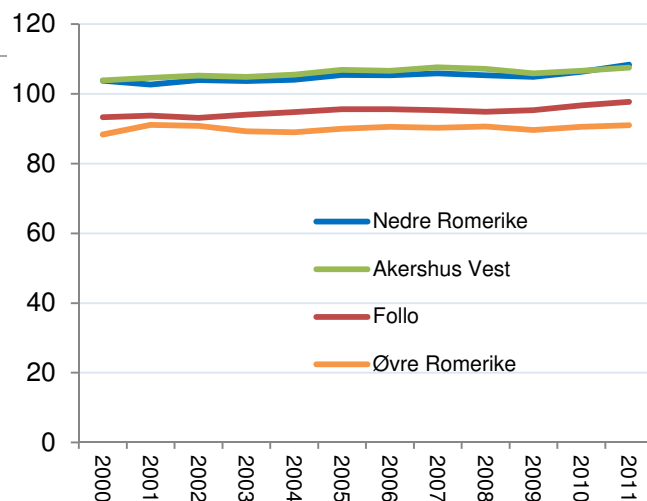
Figur 28 viser utviklingen i arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene i Akershus, dvs summen av ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon. Vi kan se at arbeidsmarkedsintegrasjonen har økt svakt i alle regionene.

De fire regionene i Akershus har det høyeste nivået av arbeidsmarkedsintegrasjon i hele landet. Aller høyest arbeidsmarkedsintegrasjon har Nedre Romerike og Akershus Vest.

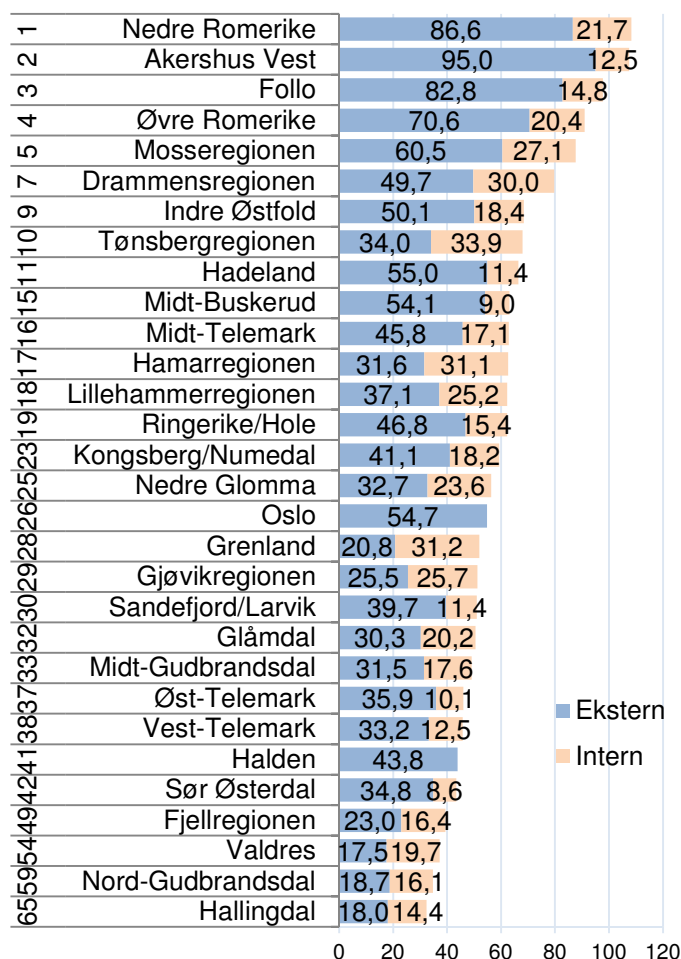
I figur 29 kan vi sammenlikne arbeidsmarkedsintegrasjonen i regionene på Østlandet.

Regionene rundt Oslo har høy ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon. Den høye integrasjonen skapes for en stor del av høy pendling inn til storbyen.

Nedre Romerike er nummer én i landet, mens Akershus Vest er nummer to. Deretter følger Follo og Øvre Romerike etter på plass nummer tre og fire. Vi kan se at Akershus Vest har høyere ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon enn de andre regionene, men mindre intern arbeidsmarkedsintegrasjon. Det betyr at det er mye pendling mellom Akershus Vest og andre regioner, men mindre internt mellom kommunene i regionen.

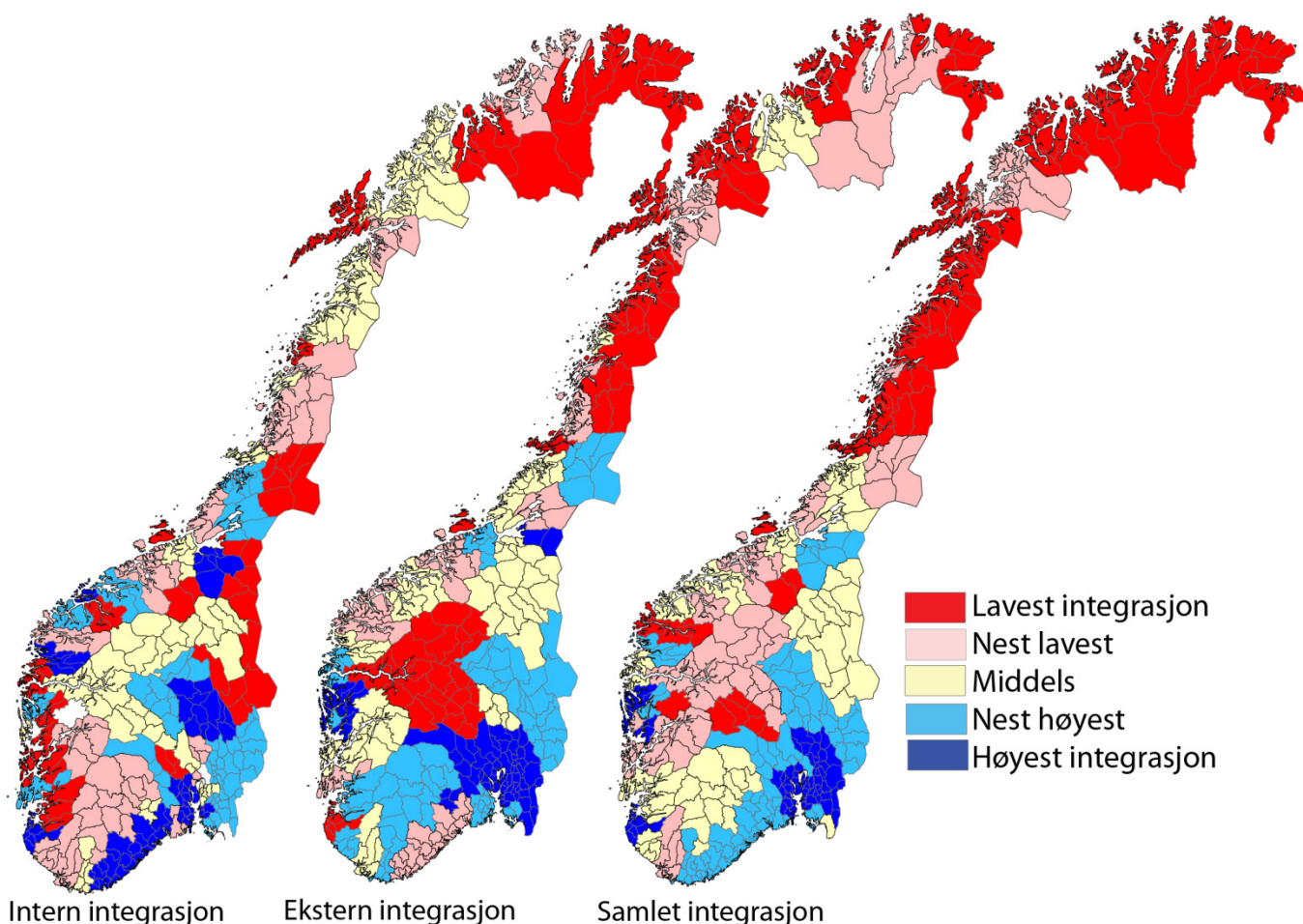

Figur 28: Samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene i Akershus i perioden 2000-2011.

Figur 29: Ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene på Østlandet i 2011. Tallene til venstre angir regionens rangering med hensyn til samlet arbeidsmarkedsintegrasjon.

3.8 Mønstre for arbeidsmarkedsintegrasjon

Figur 30: Ekstern, intern og samlet arbeidsmarkedsintegrasjon i norske regioner 2011.

I kartene over ser vi variasjonene mellom regionene i Norge i 2011, for ekstern og intern arbeidsmarkedsintegrasjon. I det siste kartet, hvor vi summerer den eksterne og interne arbeidsmarkedsintegrasjonen, ser vi et tydelig mønster.

De tettest befolkede områdene har også den tetteste integrasjonen. Det sentrale Østlandet har et tett og sterkt integrert arbeidsmarked. Regionene rundt Bergen, samt Stavangerregionen har også sterk integrasjon, mens Nord-Norge generelt har lite arbeidsmarkedsintegrasjon, hvor arbeidsmarkedene er splittet opp.

I Akershus har alle regionene høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Dette er et trekk som gjelder alle de mest sentrale regionene på Østlandet, spesielt når det gjelder ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon. Alle de fire regionene i Akershus er i gruppen med høy-

est ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon og samlet integrasjon.

Når det gjelder intern arbeidsmarkedsintegrasjon, er bildet på Østlandet litt mer variert. Akershus Vest er i gruppen med nest minst intern arbeidsmarkedsintegrasjon, Follo har middels, mens Øvre og Nedre Romerike er i gruppen med nest høyest intern arbeidsmarkedsintegrasjon.

3.9 Samlet sårbarhet

Vi kan lage et samlet mål for sårbarhet i regionene, gjennom å kombinere struktureffekten, strukturavviket, eksternt og intern arbeidsmarkedsintegrasjon^v.

Sårbarheten i norske regioner vil variere som vist i kartet til høyre.

Ingen av regionene i Akershus er blant de mest sårbare regionene i landet.

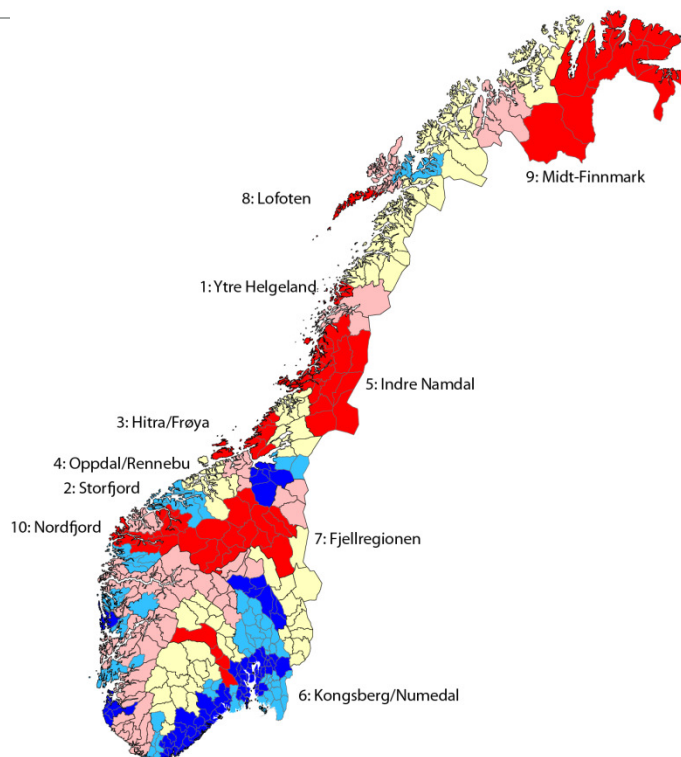
Vi kan i figur 32 se at Øvre Romerike er den mest sårbare av regionene i Akershus, men er likevel bare rangert som nummer 61 av 83 regioner i landet når det gjelder sårbarhet.

Akershus Vest er rangert som nummer 82, og er dermed den nest minst sårbare regionen i landet. Nedre Romerike og Follo framstår også lite sårbare, med rangeringsnummer 80 og 72.

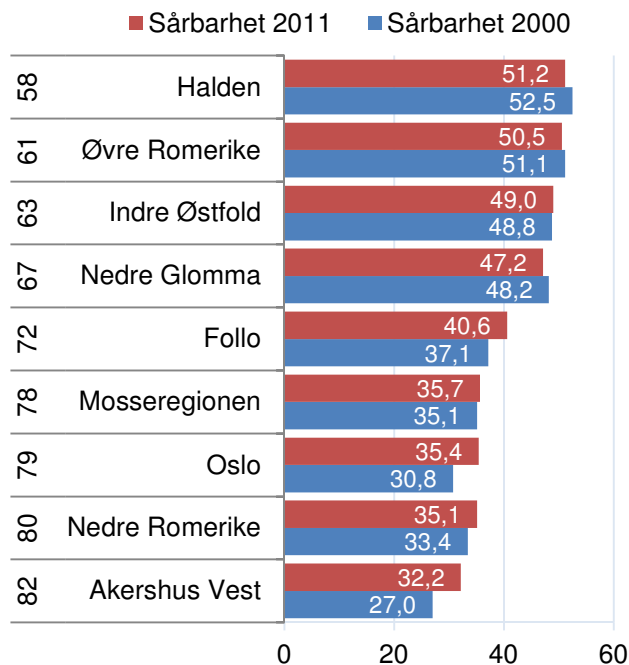
De regionene som var sårbare i 2000, har hatt systematisk lavere vekst i næringslivet enn regioner som var robuste. Det er dermed ikke et godt tegn for en region å være sårbar i 2011. Det er likevel sårbare regioner som oppnår høy vekst, regionene Kongsberg/Numedal og Hitra/Frøya er to eksempler på det.

I de fleste regioner eller kommuner som reduserer sårbarheten, skjer det gjennom kraftig nedgang i de bransjene hvor de har sitt tyngdepunkt. Når disse bransjene krymper, blir bransjestrukturen mindre spesialisert, og de får en lavere andel av næringslivet i nedgangsbransjer. Motsatt har regioner med sterk vekst ofte en økt sårbarhet, gjennom at veksten ofte skjer i de bransjene der de er sterke fra før. Sterk vekst betyr dermed som oftest økt sårbarhet, og veien til en mer robust næringsstruktur skjer som oftest gjennom nedgang og krise.

Det er dermed vanskelig, for ikke å si umulig, å kombinere en vekststrategi med økt robusthet. En region som har fått en sterk bransjevis spesialisering har nesten ikke noe valg, de må prioritere de delene av næringslivet der de er sterke for å få vekst.

Figur 31: Sårbarhet for regionene i 2011.

Figur 32: Sårbarhetsindeksen for regionene i Oslo, Akershus og Østfold i 2000 og 2011. Tallene til venstre angir rangering for sårbarhet i 2011.

3.10 Næringsmessig sårbarhet for kommuner

Næringsmessig sårbarhet for kommuner er målt med litt forskjellige indikatorer enn for regioner. Den næringsmessige sårbarheten til en kommune er bestemt av tre indikatorer:

1. Hjørnesteinsbedriftens relative størrelse
2. Den største bransjens andel av sysselsettingen
3. Arbeidsmarkedsintegrasjonen

Kommuner som har en stor hjørnesteinsbedrift er mer sårbare, ettersom lokalsamfunnet blir sterkt påvirket av endringer i den ene bedriften.

Kommuner med sterk konsentrasjon av sysselsettingen i en bestemt bransje, vil også være sårbare for konjunktursvingninger som rammer denne bransjen.

Arbeidsmarkedsintegrasjonen til kommunene får mye å si for konsekvensene av brå fall i sysselsettingen. Kommuner som har liten pendling ut og inn av kommunen blir mer direkte rammet, mens kommuner med stor ut- og innpendling blir mindre rammet.

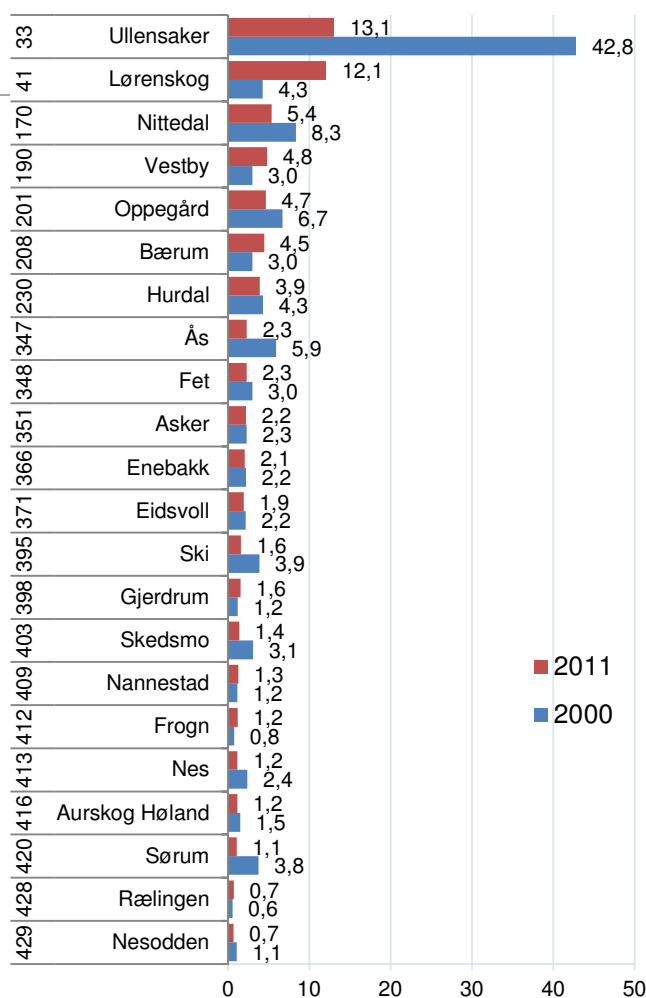
3.11 Hjørnesteinsfaktoren

Hjørnesteinsfaktoren er målt som den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunen.

Vi kan i figur 33 se at flertallet av kommunene i Akershus har lav hjørnesteinsfaktor, men noen få kommuner skiller seg ut.

Ullensaker har den høyeste hjørnesteinsfaktoren av kommunene i Akershus, og er rangert som nummer 33 blant alle kommunene i landet. Hjørnesteinsfaktoren har imidlertid gått mye ned fra 2000 til 2011. I 2000 hadde den største bedriften, SAS, et antall ansatte som tilsvarte 42,8 prosent av sysselsettingen i kommunen. Ullensaker var da kommunen som hadde høyest hjørnesteinsfaktor i hele landet. I 2011 er andelen sunket til 13,1 prosent.

Lørenskog er nummer 41 i landet. Her har hjørnesteinsfaktoren økt mye fra 2000 til 2011, fra 4,3 prosent til 12,1 prosent. Dette skyldes at den største arbeidsgiveren, Posten, har ekspandert stort gjennom å ha bygget en ny postterminal.

Figur 33: Den største bedriftens andel av samlet sysselsetting i kommunene i Akershus i 2000 og 2011 i prosent. Tallene til venstre angir kommunenes rangering med hensyn til hjørnesteinsfaktoren.

Akershus har samtidig flere kommuner med svært lav hjørnesteinsfaktor. Nesodden og Rælingen har de laveste hjørnesteinsfaktorene av alle kommunene i landet.

3.12 Bransjespesialisering

Bransjespesialisering er et uttrykk for om en kommune har en høy andel av sysselsettingen konsentrert til én bransje. Ofte vil kommuner med høy hjørnesteinsfaktor også ha en høy bransjespesialisering, men ikke alltid. Noen kommuner kan ha en høy andel av sysselsettingen i bransjer som landbruk og fiske, selv om hver enkelt bedrift er ganske liten.

Dersom det er forhold som påvirker bransjen, vil alle bedriftene i bransjen bli påvirket.

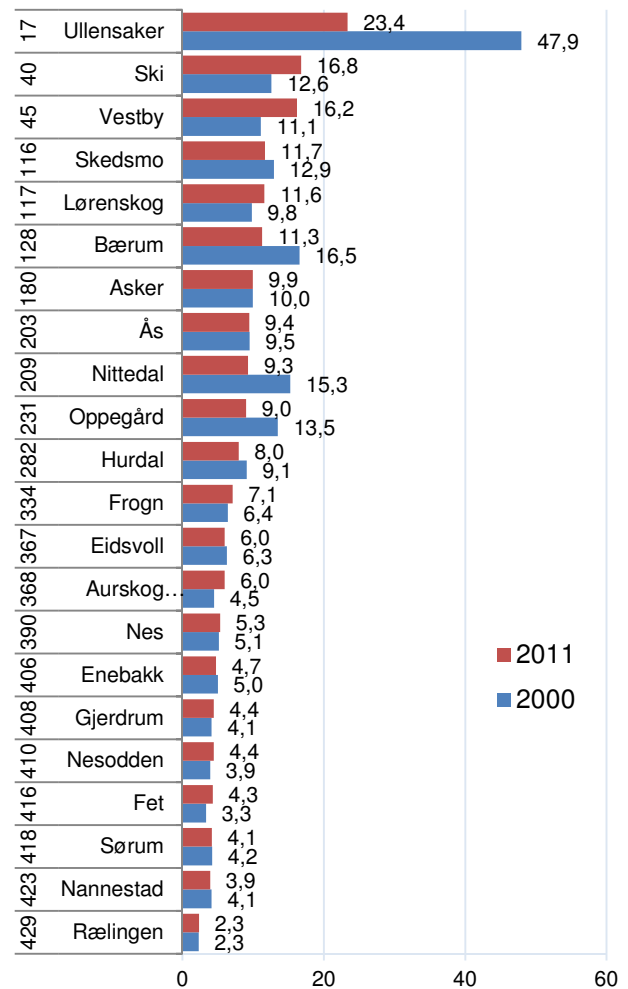
Vi måler bransjespesialisering som antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunen. Bransjene er da fordelt etter såkalt tosiffer NACE-koder, som er den bransjekategoriseringen som brukes i Norge og andre land.

Ofte er mange av de samme kommunene i som har høy bransjespesialisering og høy hjørnesteinsfaktor. Ullensaker har høyest hjørnesteinsfaktor, og er også den som har den høyeste bransjespesialiseringen i Akershus. Vi kan se at bransjespesialiseringen har gått mye ned fra 2000 til 2011, men Ullensaker er fortsatt nummer 17 i landet.

Ski og Vestby er deretter nummer 40 og 45 i landet. Begge kommunene har økt bransjespesialiseringen siden 2000.

I 2000 hadde kommuner som Bærum, Nittedal og Oppegård høy bransjespesialisering, men her har bransjespesialiseringen gått mye ned.

De aller fleste av kommunene har hatt ganske kraftig nedgang i bransjespesialiseringen. Det kommer av at det har vært vekst i sysselsettingen i offentlig sektor og i tjenestesektoren, mens det har vært nedgang i bransjer som industri og primærnæringer. De bransjene som har høy bransjespesialisering er ofte spesialisert i en industribransje, innen landbruk eller fiske. Når disse bransjene øker lite, eller har nedgang, mens offentlig sektor og andre bransjer har vekst, vil bransjespesialiseringen bli lavere.

Figur 34: Bransjespesialisering, antall arbeidsplasser i den største bransjen som andel av samlet sysselsetting i kommunene i Akershus i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til bransjespesialisering i 2011 er vist til venstre.

3.13 Arbeidsmarkedsintegrasjon

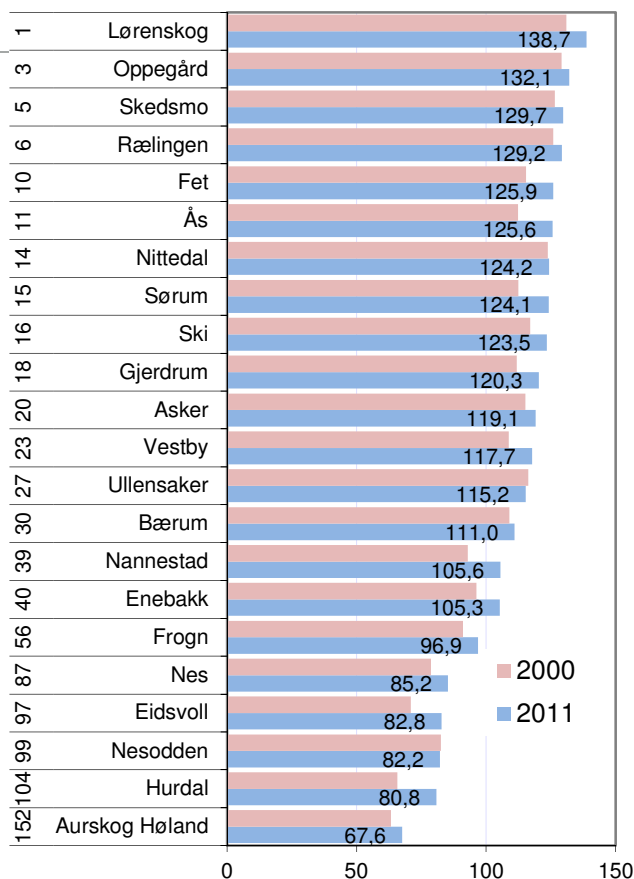
Den siste indikatoren som brukes til å måle næringsmessig sårbarhet er arbeidsmarkedsintegrasjon.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er et mål for hvor godt integrert kommunens arbeidsmarked er med arbeidsmarkedet utenfor kommunen, og er det samme som intern arbeidsmarkedsintegrasjon i regioner. Den måles gjennom hvor mye ut- og innpendling det er i forhold til antall arbeidsplasser og sysselsatte i kommunen^{vi}.

Årsaken til at vi bruker arbeidsmarkedsintegrasjon som en av indikatorene for å måle næringsmessig sårbarhet, er at konsekvensene av brå fall i antall arbeidsplasser vil ha mye mer dramatiske konsekvenser i kommuner med lav arbeidsmarkedsintegrasjon enn i kommuner med høy.

I en kommune som Lørenskog, der 71 prosent av arbeidsplassene i kommunen har sysselsatte fra andre kommuner og 68 prosent av de som har jobb pendler ut, vil et fall i antall arbeidsplasser for en stor del absorberes av andre kommuner. Et fall på 100 arbeidsplasser vil bare ramme 29 personer med bosted i kommunen, og vil dermed ikke bety så mye for samlet sysselsetting i kommunen. For en kommune som med lav arbeidsmarkedsintegrasjon, vil effekten blir mye sterkere. Aurskog Høland har en innpendling tilsvarende 20 prosent av arbeidsplassene. 80 prosent av nedgangen i antall arbeidsplasser vil dermed ramme sysselsatte som bor i kommunen. Men Aurskog Høland har samtidig en høy pendling ut av kommunen, nesten halvparten av de som bor i Aurskog Høland og har jobb pendler ut av kommunen. Det vil dermed være lettere å kompensere et brått fall i antall arbeidsplasser i kommunen med økt utpendling. For en kommune som Årdal, som har høy hjørnesteinsfaktor og liten pendling både inn og ut av kommunen, vil effekten av en brå nedgang i hjørnesteinsbedriften få mye mer direkte konsekvenser. Dette er imidlertid ikke en situasjon som er spesielt relevant i Akershus, ettersom ingen av kommunene i Akershus har lav arbeidsmarkedsintegrasjon.

Lørenskog, Oppegård, Skedsmo, Rælingen og Fet er alle blant de ti kommunene med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon i landet.

Figur 35: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Akershus i 2000 og 2011. Kommunens rangering med hensyn til arbeidsmarkedsintegrasjon i 2011 er vist til venstre.

Nesten alle kommuner i Akershus har fått økt arbeidsmarkedsintegrasjon fra 2000 til 2011. Andelen som pendler mellom kommuner har vært økende, og dermed blir også integrasjonen mellom arbeidsmarkedene i kommunene høyere.

Arbeidsmarkedsintegrasjon har betydning på mange områder, ikke minst for bostedsattraktivitet, som vi skal se senere i denne rapporten.

3.14 Sårbarhetsindeksen kommuner

Sårbarhetsindeksen er sammensatt av de tre indikatorene hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkedsintegrasjon. En kommune er sårbar dersom den har høy hjørnesteinsfaktor og høy bransjespesialisering, mens høy arbeidsmarkedsintegrasjon bidrar til å redusere sårbarheten. Når vi setter disse tre indikatorene sammen^{viii}, får vi et mål for næringsmessig sårbarhet.

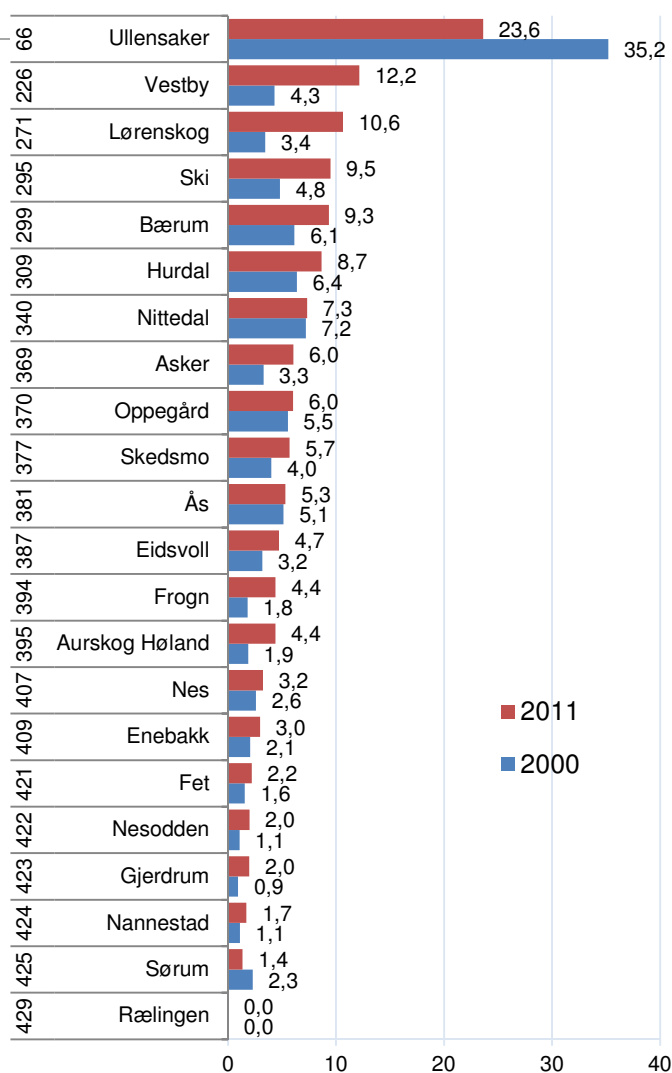
Ullensaker er den eneste kommunen i Akershus med en høy næringsmessig sårbarhet, og rangeres som nummer 66 i landet. Sårbarheten er imidlertid blitt mye lavere siden 2000. I 2000 hadde Ullensaker det 10. mest sårbare næringslivet i landet.

De fleste kommunene i Akershus har økt på sårbarhetsindeksen fra 2000 til 2011. Blant annet så har Vestby og Lørenskog to økt sårbarheten mye, og hadde i 2011 en sårbarhet litt under middels.

Indeksen måler hjørnesteinsfaktoren og bransjespesialiseringen relativt, dvs at kommunene blir målt opp mot hverandre. Kommunene med aller høyest verdi på hjørnesteinsfaktor og bransjespesialisering i 2000 har etter hvert fått lavere verdier. Det gjør at de fleste kommuner har fått høyere verdier på sårbarhetsindeksen i 2011 enn i 2000.

Vi skal senere se at kommuner med høy sårbarhetsindeks har mye større risiko for fall i sysselsettingen, og samtidig lavere vekst enn kommuner med lav sårbarhet. Derfor vil en reduksjon i sårbarhet være positivt for framtidig utvikling. Kommuner med fall i sårbarheten har imidlertid i de fleste tilfeller fått lavere sårbarhet fordi hjørnesteinsbedriften eller den dominerende bransjen har gått kraftig tilbake. De har dermed oppnådd lavere sårbarhet, i betydningen risiko for å få brå fall i sysselsettingen i framtiden, på grunn av at fallet allerede har skjedd. For kommuner som har kommet i en situasjon hvor sårbarheten er høy, er det dermed vanskelig å redusere sårbarheten uten at det skjer gjennom en krise.

Ullensaker skårer høyt på sårbarhetsindeksen på grunn av høy hjørnesteinsfaktor og bransjespesialisering. At Ullensaker likevel har hatt god vekst til tross for nedgang i disse to faktorene og samlet sårbarhet, er i stor grad knyttet til en høy arbeidsmarkedsintegrasjon som gjør kommunen langt bedre rustet til å absorbere brå endringer enn andre kommuner med høy næringsmessig sårbarhet.

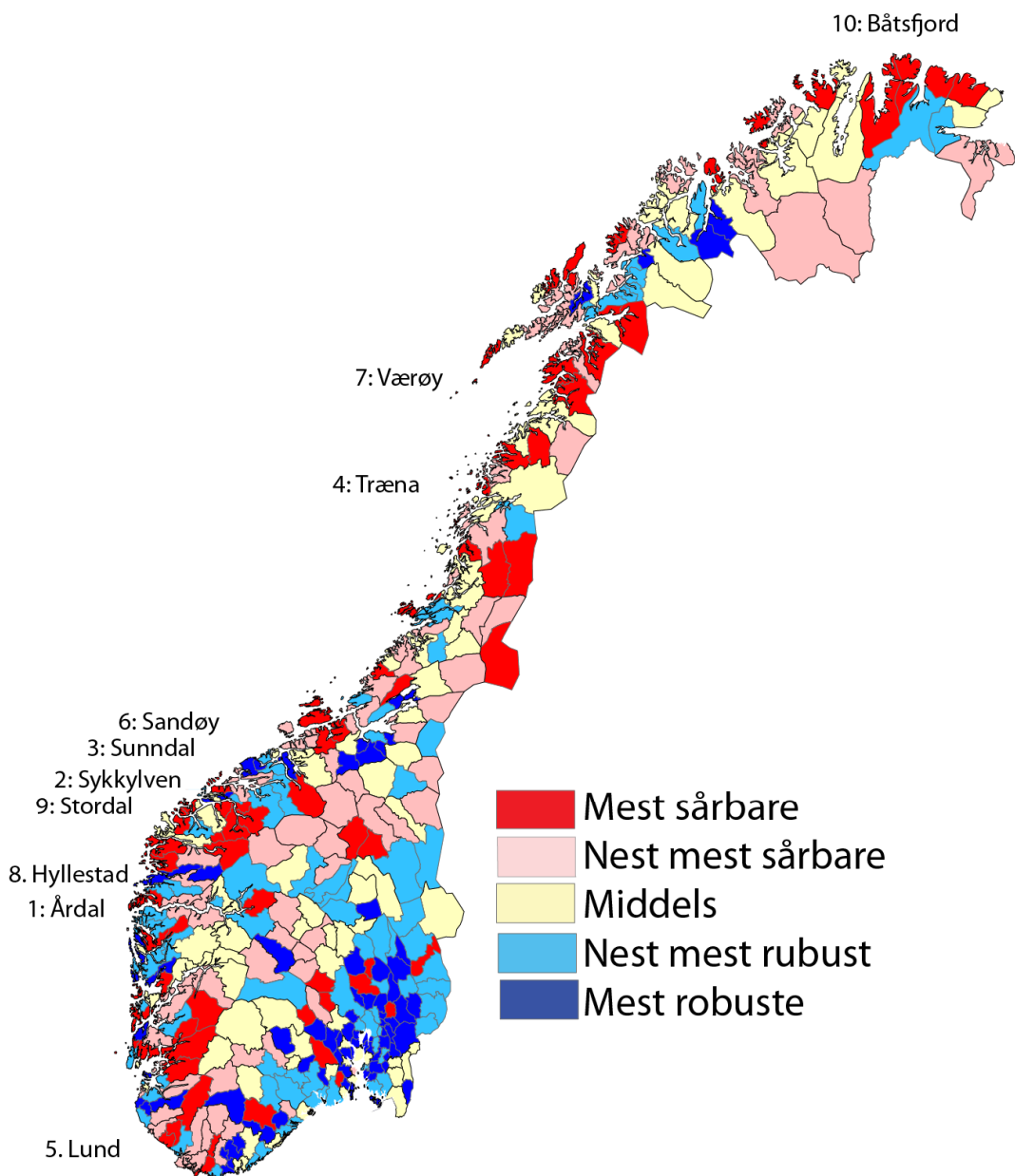

Figur 36: Sårbarhetsindeksen i kommunene i Akershus i 2000 og 2011. Kommunens rangering på sårbarhetsindeksen i 2011 er vist til venstre.

Sårbarhetsindeksen kan ha verdier fra 0 til 100. For å få en sårbarhetsindeks på 100, må en kommune ha høyest verdi på hjørnesteinsfaktoren av alle kommunene, og samtidig ha høyest verdi på bransjespesialisering samt ingen pendling ut og inn av kommunen. Det er ingen kommuner som ikke har noe pendling, så i praksis vil ikke sårbarhetsindeksen få en verdi på 100 for noen kommuner. Verdien er høyest for Årdal, som har en sårbarhetsindeks på 74,9.

3.15 Variasjoner i sårbarhet i Norge

Kartet nedenfor viser variasjoner i næringsmessig sårbarhet i Norge.

Figur 37: Sårbarhet i norske kommuner i 2011.

Det er klare mønstre i næringsmessig sårbarhet i Norge. Kommunene på det sentrale Østlandet er mer robuste, mens kommunene i vest og nord oftere har høy sårbarhet. Arbeidsmarkedsintegrasjonen er generelt mye høyere på Østlandet, noe som reduserer sårbarheten i kommunene i dette området. Samtidig er det mest vanlig med store hjørnesteinsbedrifter og bransjemessig spesialisering i kommunene langs kysten i vest og nord.

3.16 Høy sårbarhet og vekst

Hva betyr det for en kommune å ha høy næringsmessig sårbarhet? Det kan vi finne ut gjennom å se på sårbarheten i norske kommuner i 2000, og se hvilken utvikling kommunene har hatt fram til i dag.

Tabell 11: Andeler av kommunene med vekst og nedgang i antall arbeidsplasser fra 2000 til 2011 i fem forskjellige grupper av kommuner etter grad av sårbarhet i 2000.

	Gjennomsnittlig vekst	Andel med nedgang	Andel mer enn 12% nedgang	Andel mer enn 12% vekst
Mest sårbar	-1,6	54,7	17,4	8,1
Nest mest	3,2	41,9	4,7	15,1
Middels	3,5	30,2	0,0	11,6
Nest mest	6,1	19,8	0,0	19,8
Mest robust	7,4	16,5	0,0	23,5

I tabellen over har vi delt kommunene i Norge i fem grupper etter deres sårbarhet.

Gjennomsnittlig vekst er arbeidsplassveksten i næringslivet i kommunene fra 2000 til 2011 i prosent av samlet sysselsetting i 2000. De mest sårbare kommunene hadde en arbeidsplassnedgang som i snitt tilsvarte 1,6 prosent av samlet sysselsetting. Veksten øker med økende robusthet, og den femtedelen av kommunene som var mest robuste i 2000 hadde i gjennomsnitt en arbeidsplassvekst som tilsvarte 7,4 prosent av samlet sysselsetting.

Når vi ser på andelen av kommunene med nedgang i andre kolonne, ser vi at 54,7 prosent av de mest sårbare kommunene hadde nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, mens bare 16,5 prosent av de mest robuste kommunene hadde nedgang. *Det er dermed et ganske klart mønster at robuste kommuner har bedre næringslivsvekst enn sårbare.* Det er ikke nødvendigvis sårbarheten i seg selv som er årsaken til lav vekst. Mange sårbare kommuner er små og isolerte kommuner i distriktene, mens de fleste av de mest robuste kommunene er kommuner i sentrale strøk som ligger tett opp til storbyer. Mange av de mest robuste kommunene tilhører en kommunetype som har vært attraktiv som bosted, og som dermed har hatt sterk befolkningsvekst de siste ti årene. De sårbare kommunene er på sin side dominert av kommunetyper med lav bostedsattraktivitet. Befolkningsvekst gir en kraftig stimulans til næringslivsvekst, ettersom mange bedrifter opererer i et lokalt marked.

Når vi ser på andelen av kommuner med sterk nedgang i arbeidsplasser i næringslivet, blir bildet enda mer tydelig. Av de mest sårbare kommunene hadde 17,4 prosent en sterk nedgang, dvs at nedgangen i antall arbeidsplasser i næringslivet tilsvarte mer enn 12 prosent av samlet sysselsetting i kommunen i 2000. Av de nest mest sårbare hadde 4,7 prosent sterk nedgang, mens ingen av de andre kommunegruppene hadde sterk nedgang. Sårbarhetsindeksen er dermed svært effektiv til å plukke ut kommuner med ”risiko for å få en sterk nedgang i sysselsettingen”, som vi har brukt som vår definisjonen på sårbarhet. I absolutte tall var det 19 kommuner som hadde sterk nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet, og 15 av dem var i den mest sårbare gruppen.

Dermed vil sårbarhetsindeksen være ganske treffsikker for å identifisere den gruppen av kommuner som vil bli framtidige omstillingskommuner.

4. NæringsNM

NæringsNM er utviklet for å måle hvordan næringslivet presterer i ulike områder i Norge. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse^{viii}.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none">1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året2. Bransjustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none">4. Andel foretak med positivt resultat før skatt5. Bransjustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none">7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI)8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none">10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andel foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andel lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

4.1 Nyetableringer

Etableringsfrekvensen er antall nyetablerte foretak som prosent av antall eksisterende foretak i begynnelsen av året.

Etableringsfrekvensen i Norge har vært ganske høy i hele perioden fra 2001 til 2006, før den begynte å synke. I denne perioden økte også antall foretak raskere enn veksten i økonomien. Det kan være flere årsaker til det. Kanskje ble det flere foretak som ble registrert, som tidligere var uregistrert. Kanskje ble det vanligere å splitte opp virksomheter i drifts- og eierselskap. En tredje årsak kan være at det kreves et registrert foretak å opprette et domene på internett. Det kan synes som om etableringsfrekvensen og veksten i antall foretak nå er på et mer normalt nivå, og at økningen de siste to årene reflekterer at veksten i næringslivet er på vei opp.

Etableringsfrekvensen i Akershus har fulgt utviklingen i landet, men har ligget over landsgjennomsnittet i hele perioden. I 2011 var etableringsfrekvensen i Akershus 7,5 prosent, mot 7,0 prosent på landsbasis.

Etableringsfrekvens i fylkene

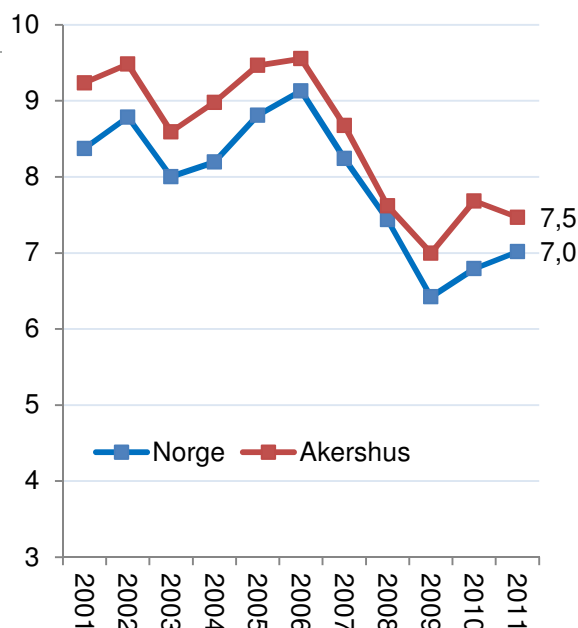
I figur 39 ser vi etableringsindeksen i alle fylkene, for 2011, og som gjennomsnitt for de ti siste årene.

Oslo har hatt høyest etableringsfrekvens, mens Sogn og Fjordane har lavest etableringsfrekvens både i 2011 og i snitt siste ti år.

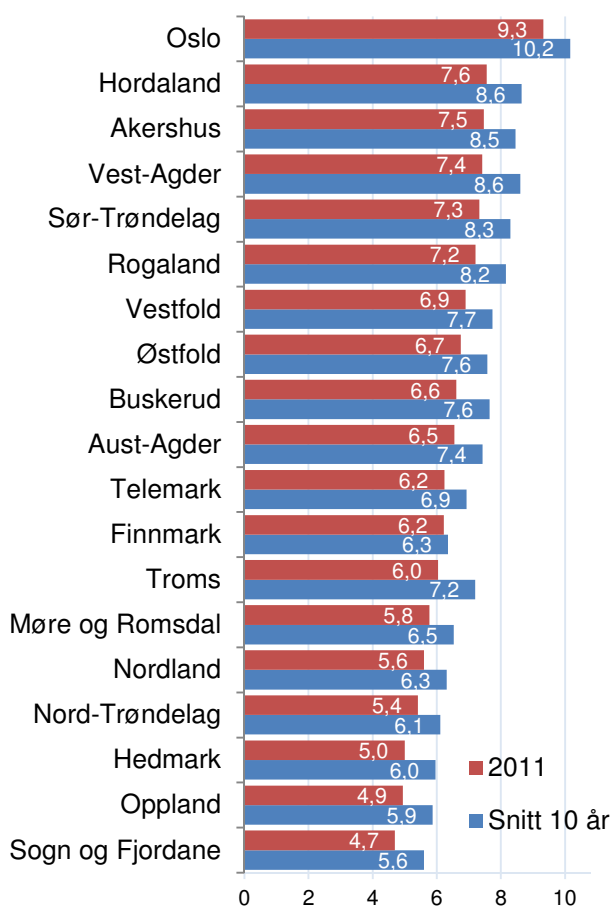
Akershus er rangert som nummer tre blant fylkene i 2011, etter Oslo og Hordaland. I snitt har etableringsfrekvensen i Akershus vært 8,5 prosent de siste ti år, noe som er fjerde høyest i landet.

Noe av forskjellen i etableringsfrekvensen mellom fylkene kan forklares av bransjestrukturen. Enkelte fylker har mange foretak i bransjer hvor det er mindre nyetablering og færre nedleggelse.

Et spørsmål er om høy etableringsfrekvens er noe som skaper vekst, eller om årsaksforholdet er motsatt, at steder med høy vekst også får en høyere etableringsfrekvens. Det kan se ut til at det er høy vekst, og spesielt høy vekst i befolkningen, som forårsaker høy etableringsfrekvens.

Figur 38: Etableringsfrekvensen i Norge og Akershus i perioden 2001-2011.

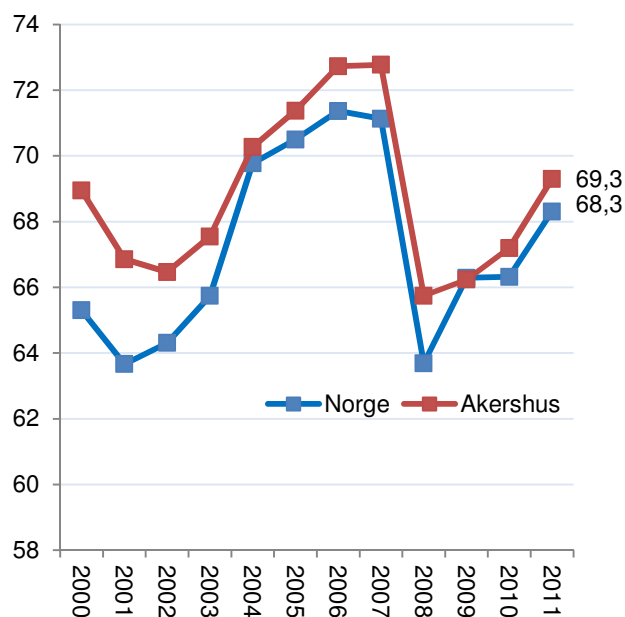
Figur 39: Etableringsfrekvensen i fylkene i 2011, og gjennomsnitt av etableringsfrekvensen for siste ti år.

4.2 Lønnsomhet

Lønnsomheten i næringslivet i fylkene måles som andel av foretakene med positivt resultat før skatt. Med denne metoden teller små og store foretak likt.

Lønnsomheten i norsk næringsliv var på topp i årene fra 2004 til 2007. I 2008 sank lønnsomheten brått, men har vært stigende i de tre siste årene. I 2011 hadde 68,3 prosent av alle regnskapspliktige foretak et positivt resultat før skatt.

Med unntak av i 2009, har Akershus hatt en høyere andel lønnsomme foretak enn landsgjennomsnittet i hele perioden 2000-2011. I 2011 hadde 69,3 prosent av foretakene i Akershus positivt resultat før skatt.

Figur 40: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i Norge og Akershus i perioden 2000-2011.

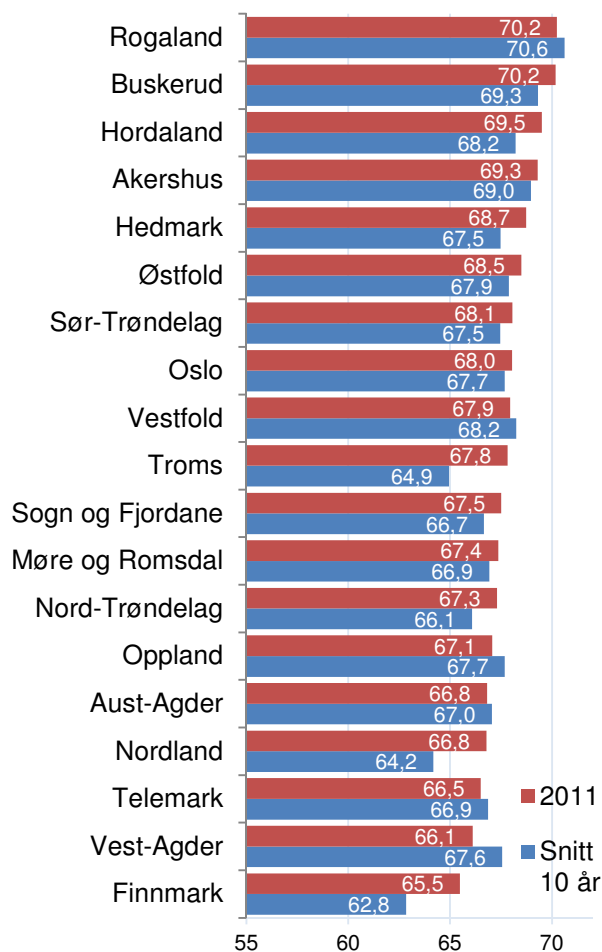
Andel lønnsomme foretak i fylkene

I figur 41 ser vi hvordan andelen lønnsomme foretak varierer mellom fylkene i Norge.

Akershus hadde den fjerde beste lønnsomheten av fylkene i 2011. Rogaland har den beste lønnsomheten, fulgt av Buskerud og Hordaland.

De tre nordligste fylkene har vesentlig bedre lønnsomhet i 2011 i forhold til gjennomsnittet de siste ti årene, mens Vest-Agder har vesentlig lavere andel lønnsomme foretak i 2011 enn gjennomsnittet de siste ti årene.

Før de siste ti år er Akershus nummer tre, etter Rogaland og Buskerud. I snitt de siste ti år har 69,0 prosent av foretakene i Akershus hatt positivt resultat før skatt.

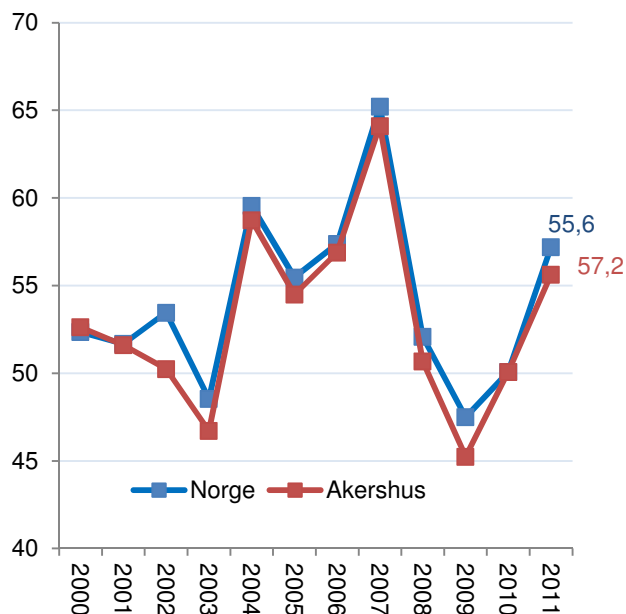

Figur 41: Prosentvis andel foretak med positivt resultat før skatt i fylkene i 2011 og i snitt siste ti år.

4.3 Vekst

Andel vekstforetak i Norge var rekordhøyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andel vekstforetak sank deretter dramatisk de to neste årene, og var på 47,5 prosent i 2009. Etter dette har andel vekstforetak tatt seg opp, og det var en sterk økning i andel vekstforetak fra 2010 til 2011. I 2011 var det 57,2 prosent av foretakene i Norge som hadde vekst høyere enn prisstigningen.

Akershus har hatt en lavere andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet de siste årene. I Akershus hadde 57,2 prosent av foretakene omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i 2011.

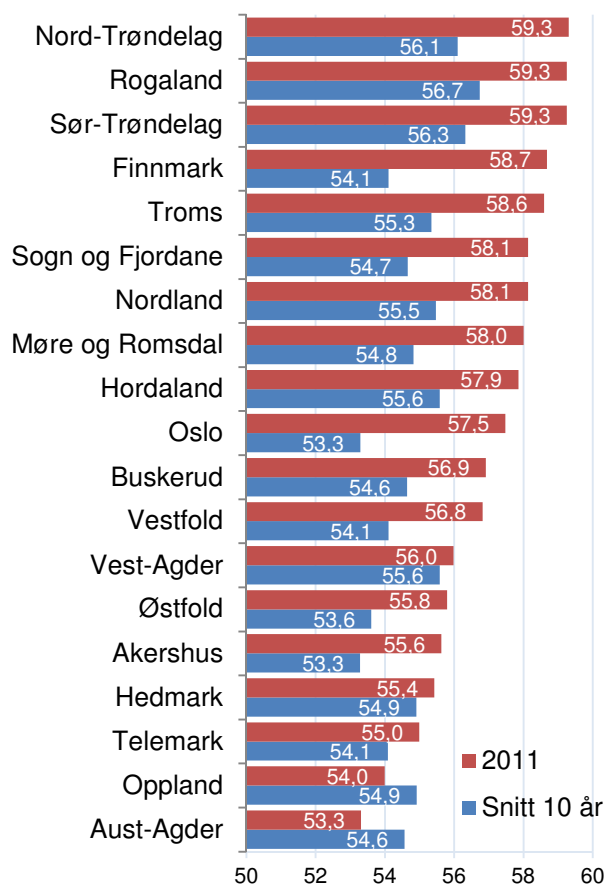

Figur 42: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Akershus og Norge i perioden 2000-2011.

Andel vekstforetak i fylkene

Nord-Trøndelag, Rogaland og Sør-Trøndelag hadde en andel vekstforetak på over 59 prosent i 2011. I den siste tiårsperioden er det også de samme tre fylkene som har hatt høyest andel vekstforetak, med et snitt på over 56 prosent. Rekkefølgen er imidlertid Rogaland, med høyest andel vekstforetak i snitt for siste ti år, deretter Sør-Trøndelag og så Nord-Trøndelag.

Kun fire fylker hadde lavere andel vekstforetak enn Akershus i 2011. I den siste tiårsperioden har veksten vært enda svakere. I snitt har 53,3 prosent av foretakene i Akershus hatt omsetningsvekst høyere enn prisstigningen de siste ti år. Dette er lavest blant alle fylkene i landet.

Figur 43: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i fylkene i 2011 og i snitt for siste ti år.

4.4 NæringsNM for fylkene

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet samlet sett gjør det i en region. Telemarksforskning har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste ni årene.

Figur 44 viser plasseringen til Akershus i årene 2000-2011. Akershus har ligget i øvre halvdel de fleste årene. Beste plassering er en 2. plass fra 2000 og laveste plassering er en 10. plass fra 2009. I 2010 ble Akershus rangert som nummer tre, mens plasseringen i årets NæringsNM ble 6. plass.

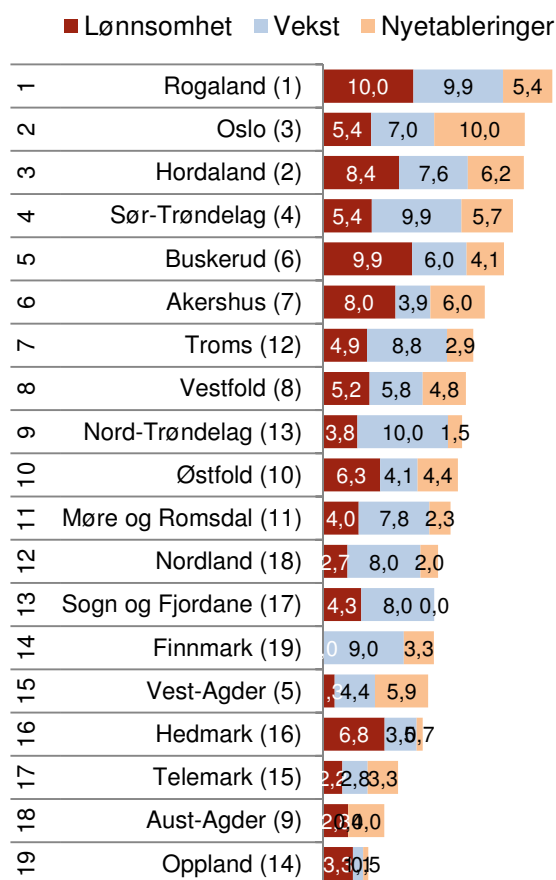
Figur 44: Akershus rangering i NæringsNM i perioden 2000-2011.

Fylkenes plassering

For å rangere fylkene bruker vi en enklere indeks basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. Disse indikatorene er transformert til et tall mellom 0 og 10, der 0 er dårligste fylke og 10 er beste fylke.

Rogaland kom best ut av fylkene i 2011, foran Oslo og Hordaland. Med Sør-Trøndelag på fjerdeplass, er det fylkene med de største byene som gjorde det best. Rangeringen for siste ti år er nokså lik; med Rogaland på førsteplass, etterfulgt av Hordaland, Oslo og Sør-Trøndelag.

Akershus kom på sjetteplass i NæringsNM for 2011, og er nummer sju for den siste tiårsperioden. Akershus gjorde det bra for lønnsomhet og over middels for nyetableringer i 2011, men under middels for vekst.

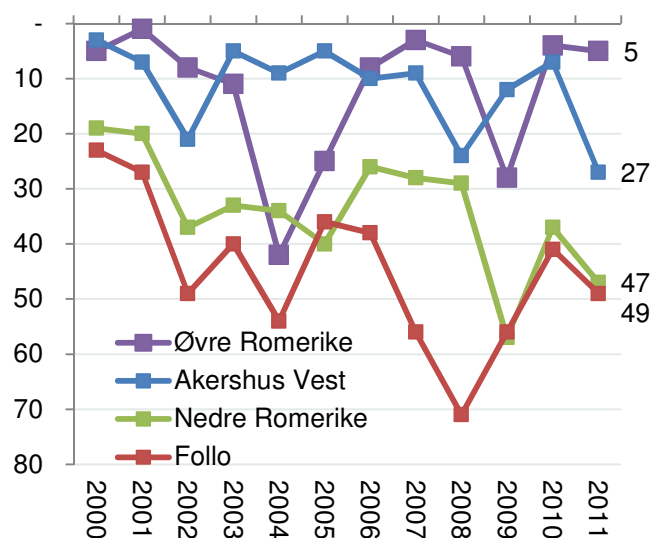
Figur 45: NæringsNM for fylkene basert på tall fra 2011. Tallene i parentes angir rangering for perioden 2002-2011.

4.5 NæringsNM for regioner

Øvre Romerike har mange sterke plasseringer bak seg, og kom på femteplass blant de 83 regionene i 2011. Tidligere har Øvre Romerike kommet på første-, tredje- og fjerdeplass. Med unntak av en 42. plass i 2004, har Øvre Romerikes plasseringer vært godt over middels.

Akershus Vest har også en serie med gode plasseringer bak seg. 27. plassen i 2011 er den svakeste regionen har hatt i perioden 2000-2011.

Nedre Romerike og Follo har hatt en negativ utvikling de siste årene, og ble for 2011 rangert på 47. og 49. plass. Resultatene har imidlertid vært enda svakere tidligere. Follo ble rangert som nummer 71 i 2008 og Nedre Romerike som nummer 57 i 2009. Plasseringene var lagt bedre i begynnelsen av perioden. I 2000 ble Nedre Romerike nummer 19 og Follo nummer 23.

Figur 46: Rangeringen til regionene i Akershus i NæringsNM i perioden 2000-2011.

■ Lønnsomhet ■ Vekst ■ Nyetableringer ■ Størrelse

Regionene på Østlandet

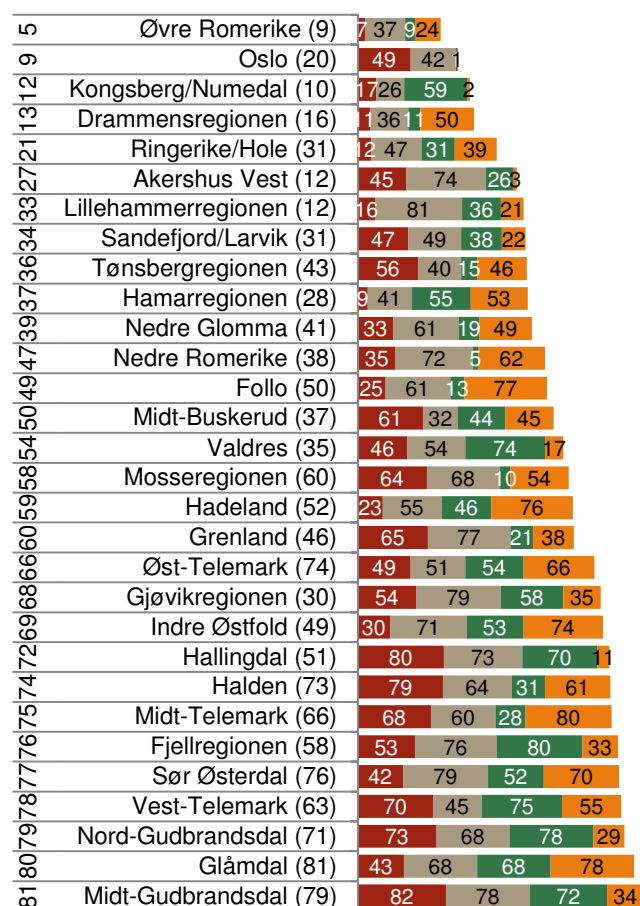
Regionenes plassering i NæringsNM er basert på et sett med ti indikatorer for nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse.

Det er regionene på Vestlandet som gjør det sterkest i NæringsNM, og Stavangerregionen er på topp for både 2011 og siste ti år.

Øvre Romerike er regionen som gjør det best i NæringsNM for 2011 på Østlandet, og kommer på femteplass i landet. Øvre Romerike gjør det over middels på alle fire indekser, men det er spesielt for lønnsomhet og nyetableringer regionen har gjort det bra.

Akershus Vest er nummer seks på Østlandet og nummer 27 i landet. Regionen hadde lav vekst i 2011. For siste ti år har Akershus gjort det bedre, og blir rangert som nummer 12.

Nedre Romerike var femte beste region for nyetableringer i 2011, men lav vekst trekker ned. Follo hadde også liknende profil, med mye nyetableringer men lav vekst.

Figur 47: NæringsNM for regionene på Østlandet. Rangering blant landets 83 regioner i 2011 til venstre, og rangering siste ti år i parentes. Rangering for de fire indeksene vises i figuren.

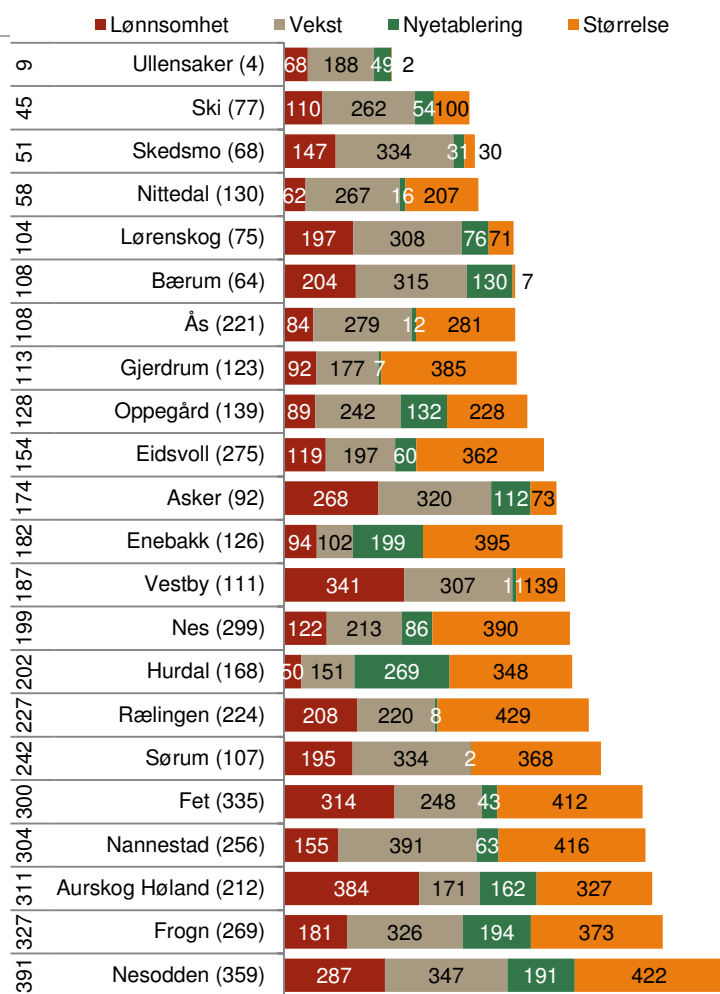
4.6 NæringsNM for kommuner

Ullensaker er kommunen som gjorde det best i Akershus, og ble niende best i landet i NæringsNM for 2011. Ullensaker gjorde det over middels på alle indeksene, men skåret relativt best nyetableringer og har en høy næringstetthet som trekker opp. Ullensaker har vært av de beste kommunene i NæringsNM i alle de siste årene, og blir rangert som nummer fire for siste ti år.

Ski kommer deretter på 45. plass, Skedsmo på 51. plass og Nittedal på 58. plass. Alle de tre kommunene skåret bra på nyetableringer og hadde god lønnsømhhet, men vekst under middels.

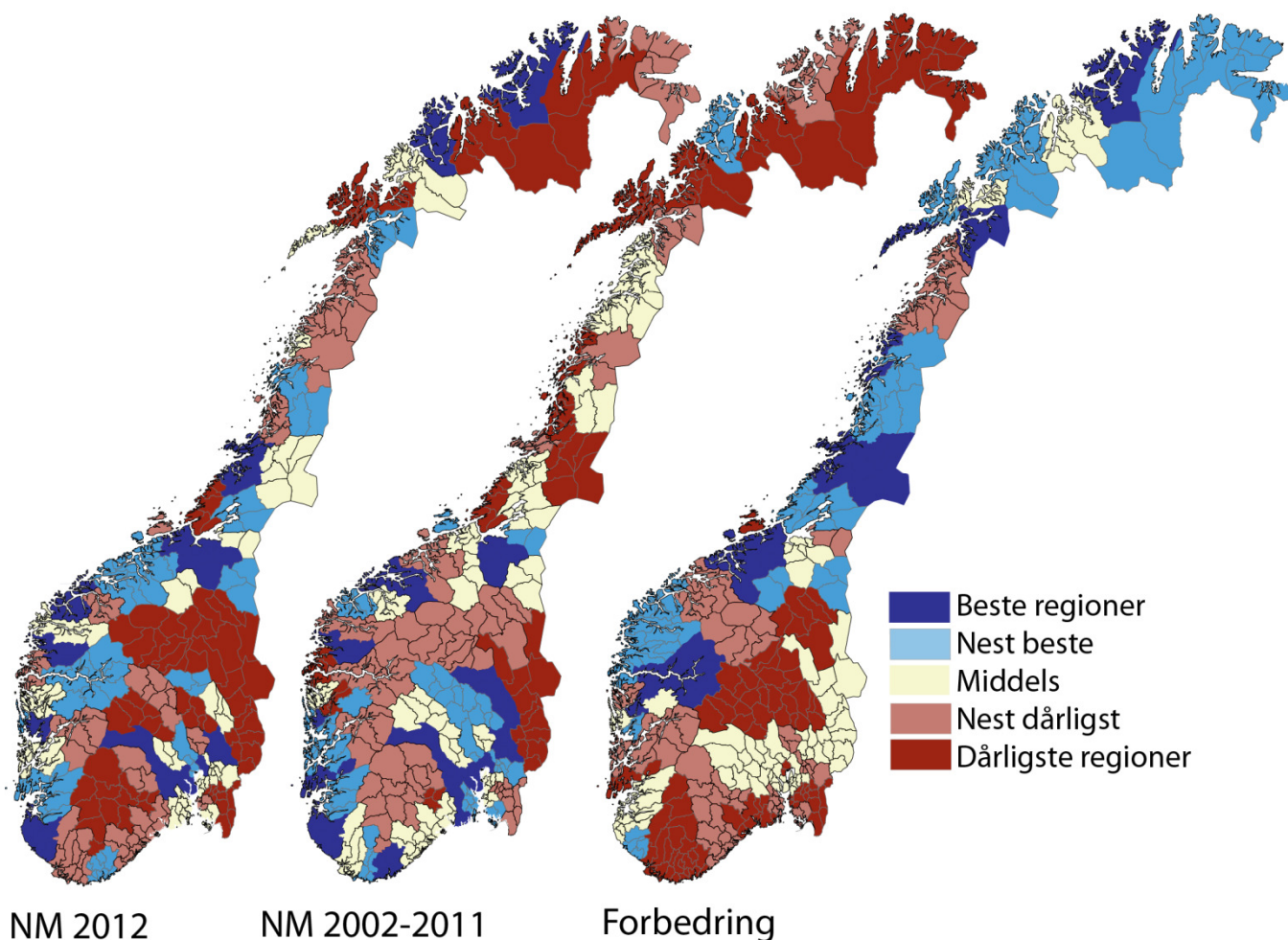
Kommunen med størst næringsliv, som Ullensaker og Bærum, gjør det bra i NæringsNM. Det er positivt for utviklingen fylket.

På bunn finner vi Nesodden, som blir rangert som nummer 391 i NæringsNM for 2011. Nesodden har et lite næringsliv og hadde svak vekst i 2011. Nesodden er også lavt rangert for siste ti år.

Figur 48: Kommunene i Akershus' resultat i NæringsNM. Alle tall er rangeringer blant landets 429 kommuner, til venstre rangering for NæringsNM siste år, i parentes siste ti år. I figuren vises rangeringer for hver av de fire indeksene.

Kart med endringer i NæringsNM

Figur 49: Resultater i NæringsNM for regioner, først for det siste året, dernest for den foregående tiårsperioden og til slutt endringene fra tiårsperioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. NæringsNM 2012 er basert på regnskapstall fra 2011.

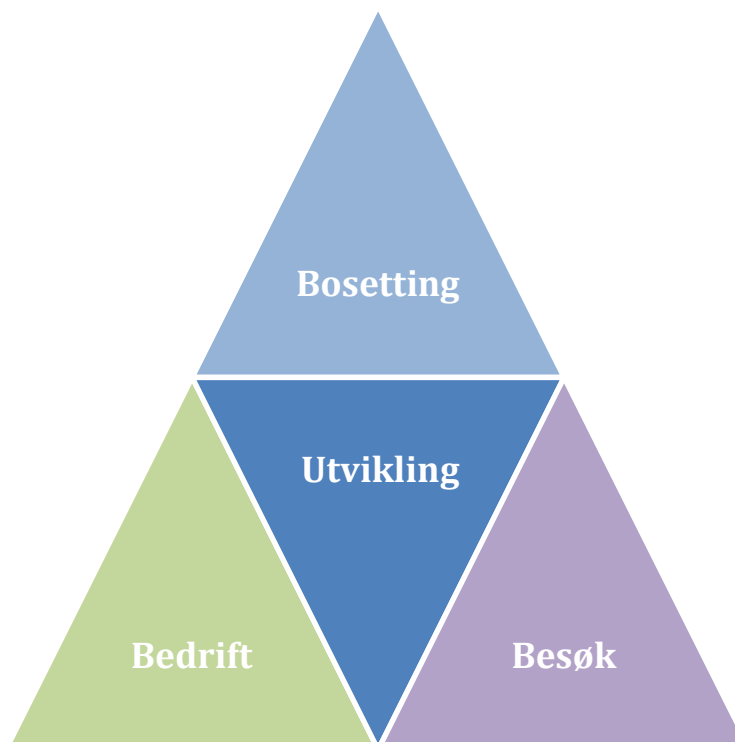
Kartet til venstre viser resultatene for NHOs NæringsNM for det siste året. Som vi ser er mange av de beste regionene lokalisert langs kysten, fra Rogaland og nordover.

I kartet i midten vises resultatene i NæringsNM for de ti årene forut for det siste året. I denne perioden er ikke dominansen fra Vestlandet like tydelig, da det var mange regioner på Østlandet som også var blant de beste. I denne tiårsperioden var resultatene fra Nord-Norge gjennomgående svake, med mange regioner fra Nord-Norge blant de som gjorde det svakest i NæringsNM.

I kartet til høyre vises endringen i regionenes resultater i NæringsNM fra perioden 2002-2011 til NæringsNM 2012. Da trer det fram et ganske klart mønster. Ingen av regionene på Østlandet har bedre resultater i siste NæringsNM enn i foregående tiårsperiode. De regionene som har forbedret seg mest i 2012 er alle fra Sogn og Fjordane eller de fem nordligste fylkene.

5. Attraktivitetspyramiden

Attraktivitet har blitt et velbrukt begrep innenfor regional utvikling. Telemarksforsking introduserte Attraktivitetspyramiden i 2010 for å systematisere attraktivitetsbegrepet i en modell for å forklare steders vekst, og da spesielt befolkningsveksten. I Attraktivitetspyramiden skiller vi mellom tre typer attraktivitet: Attraktivitet for bedrifter, for besøk og for bosetting.

Noen steder er gunstige for produksjon av varer og tjenester som kan selges i et større marked. Dette kan være produksjon basert på naturlige forutsetninger, som landbruk, fiske eller gruvedrift. Industriproduksjon har tradisjonelt også blitt lokalisert til steder med bestemte naturlige forutsetninger, som for eksempel fossefall, gode havneforhold eller nærhet til råvarer. I dag er en del tjenester også omsatt i et større marked, det gjelder spesielt teknologiske tjenester. Attraktivitet for denne typen produksjon, som vi kaller attraktivitet for bedrifter, vil dermed være den historiske forklaringen til mange steders vekst.

Attraktivitet for besøk er den andre typen attraktivitet. På steder som tiltrekker seg mange besøkende vil det oppstå mange arbeidsplasser i næringer som kjennetegnes av at kundene må være personlig til

stede. Dette er bransjer som overnatting, servering og butikkhandel. I de siste årene har besøksnæringer som kultur, aktiviteter og underholdning vokst raskt.

Attraktivitet for bosetting er en type attraktivitet som har blitt viktig etter hvert som stadig flere pendler. Når en kan bo ett sted og arbeide et annet sted, oppstår muligheten til at noen steder kan trekke til seg innbyggere uten å ha vekst i arbeidsplasser. Attraktivitet som bosted blir også viktig for næringsutviklingen fordi næringslivet på slike steder vil ha lettere for å rekruttere kompetent arbeidskraft.

Det er kombinasjonen av de tre attraktivitetsdimensjonene som gir vekst på et sted. Steder som er attraktive langs alle de tre aksene, vil få høy vekst.

5.1 Bedriftsattraktivitet

Bedriftsattraktivitet er knyttet til basisnæringene, som kjennetegnes av at de produserer varer og tjenester til et større marked. I hovedsak selges slike varer og tjenester ut av regionen hvor produksjonen foregår.

Basisnæringene består av naturbaserte næringer, som fiske, landbruk, havbruk og bergverk, samt industri og teknologiske tjenester som IT, telekom, og engineering.

Naturbaserte næringer og industri har hatt synkende antall arbeidsplasser i Norge de siste ti årene. Det gjelder også i resten av Europa. Årsaken er at produksjonen blir stadig mer rasjonell slik at samme produksjon drives med stadig færre ansatte.

Teknologiske tjenester er en næring i stadig vekst når det gjelder antall ansatte, men er ikke størst i antall arbeidsplasser. I Norge er industrien fremdeles størst i antall arbeidsplasser. Det var 265 575 arbeidsplasser i industrien på slutten av 2011. De teknologiske tjenestene hadde på samme tidspunkt 141 384 arbeidsplasser. Naturbaserte næringer hadde 61 319 arbeidsplasser.

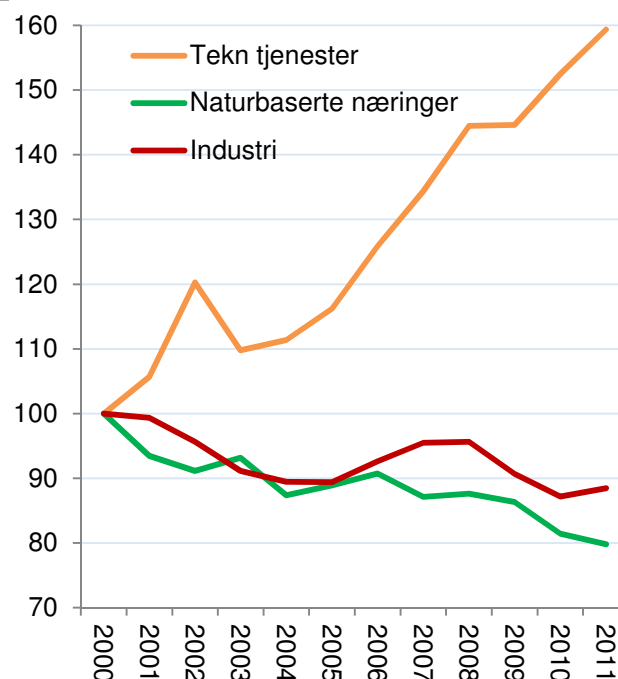
Den sterke veksten i teknologiske tjenester har gjort at basisnæringene totalt sett har opprettholdt antall arbeidsplasser i Norge siden 2000. I 2011 var det også en liten økning.

5.2 Basisarbeidsplasser i Akershus

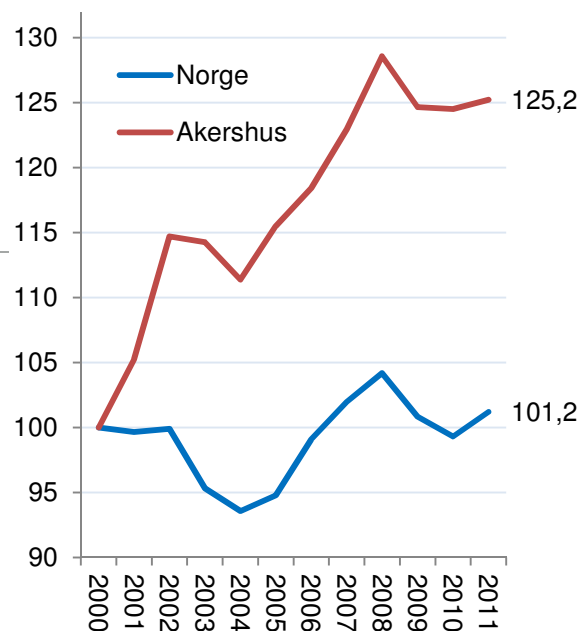
Akershus har hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser i basisnæringene etter 2000, i en periode da det nesten ikke har vært vekst i basisnæringene på landsbasis.

Basisnæringene i Akershus har vokst med over 25 prosent fra 2000 til 2011, selv om antallet har gått ned siden 2008.

I absolutte tall var det 33 572 arbeidsplasser i basisnæringene i Akershus i 2000, og 42 041 i 2011. Veksten var dermed på 8 469 arbeidsplasser.

Figur 50: Utvikling i de tre kategoriene av basisnæringer i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at utviklingen i 2000=100.

Figur 51: Utviklingen i antall arbeidsplasser i basisnæringene i Akershus og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

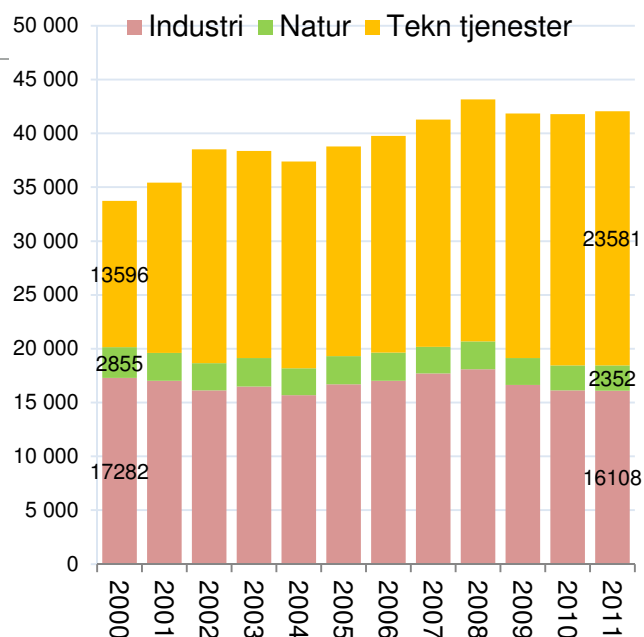
5.3 Basisarbeidsplassene spesifisert

Arbeidsplassene i basisnæringene kan deles opp i tre kategorier: Industri, naturbaserte næringer og teknologiske tjenester.

Akershus har hatt nedgang i antall arbeidsplasser både i industri og naturbaserte næringer. Veksten i basisnæringene i Akershus har komme i teknologiske tjenester.

Det var 13 596 arbeidsplasser i teknologiske tjenester i Akershus i 2000. I 2011 var antallet økt til 23 581. Veksten i teknologiske tjeneste var dermed på nesten 10 000 arbeidsplasser.

Når Akershus har oppnådd så stor vekst i basisnæringene, er det fordi fylket har så stor andel av basisnæringene i teknologiske tjenester, som er en vekstbransje.

Figur 52: Antall arbeidsplasser i basisnæringene i Akershus i perioden 2000-2011.

5.4 Vekstimpulser fra basisnæringene

Når vi måler veksten i antall arbeidsplasser i prosent, vil fylker med få arbeidsplasser og høy utpendling kunne få sterk prosentvis vekst uten at dette gir sterke vekstimpulser. For å få et mål på de reelle vekstimpulsene kan vi i stedet måle veksten i antall arbeidsplasser som prosent av antall sysselsatte i fylket. Da får vi et bedre mål for hvilken vekstimpuls som arbeidsplassveksten representerer.

Tabell 12 viser utviklingen i basisnæringene fylkesvis, og viser antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylkene.

Tabell 12: Vekstimpulser fra basisnæringene i fylkene i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i fylket.

Fylke	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
Rogaland	2,2	-0,2	-1,0	-0,2	0,4	2,6	1,5	0,8	-0,4	0,2	1,5	0,7
Finnmark	-0,4	-0,5	-1,6	-0,9	0,7	0,3	0,3	0,7	1,0	-0,4	0,7	0,3
Oslo	-0,5	0,3	-2,4	0,1	0,5	1,0	0,6	0,7	-0,6	0,0	0,7	0,3
Hordaland	0,3	0,0	-0,5	-0,2	0,3	1,3	0,6	0,4	-0,1	-0,4	0,4	0,2
Sør-Trøndelag	-0,3	0,1	-0,6	-0,6	0,5	0,7	1,1	0,5	-0,4	-0,2	0,3	0,2
Buskerud	-0,7	0,0	-0,7	0,0	0,2	0,8	0,6	0,5	-0,7	-0,3	0,7	0,2
Akershus	0,7	1,2	-0,1	-0,4	0,5	0,4	0,6	0,7	-0,5	0,0	0,1	0,2
Vest-Agder	-0,8	0,8	-1,2	0,4	0,1	1,1	1,0	1,1	-0,6	-0,5	-0,1	0,2
Møre og Romsdal	-0,7	-0,6	-1,8	-0,5	0,4	0,8	0,7	0,3	-0,8	-0,3	0,4	0,0
Troms	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-0,2	0,1	0,0	0,2	-0,2	-0,4	0,3	-0,1
Vestfold	0,0	-0,7	-1,2	0,2	0,0	0,7	0,7	0,0	-0,9	-0,3	0,2	-0,1
Nordland	-0,4	-0,1	-0,3	-0,3	-0,1	0,6	0,0	0,4	-0,5	-0,5	-0,1	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,4	1,0	0,0	-0,6	0,1	0,8	0,4	-0,5	-1,3	-0,3	0,0	-0,2
Aust-Agder	-0,4	-1,3	-0,8	-0,5	0,8	0,7	0,3	0,1	-1,1	-0,7	-0,3	-0,2
Østfold	-0,6	-0,2	-0,7	-0,7	-0,4	0,3	0,4	-0,4	-1,3	-0,4	0,1	-0,3
Oppland	-0,6	0,1	-0,6	-0,8	-0,2	0,5	0,1	-0,4	-0,9	-0,6	-0,2	-0,3
Telemark	-0,9	-0,4	-1,6	-0,5	0,3	0,1	-0,6	0,6	-1,0	-0,9	-0,1	-0,4
Hedmark	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,1	0,4	-0,4	-0,1	-0,9	-0,8	-0,2	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,7	-0,7	-1,1	-2,0	0,5	0,0	0,3	0,1	-0,9	-0,8	-0,4	-0,4

Rogaland har klart fått de sterkeste vekstimpulsene fra basisnæringene de siste årene. Det er lite overraskende. Mer overraskende er det kanskje at Finnmark er nummer to. Oslo kommer på en tredjeplass over fylker med sterkeste vekstimpulser fra basisnæringene. Telemark, Hedmark og Sogn og Fjordane fikk sterkeste nedgangsimpulser av fylkene.

Akershus blir ikke rangert så høy for vekstimpuls fra basisnæringene, selv om den prosentvise veksten fra 2000 til 2011 er den nest høyeste. Basisnæringene står for en forholdsvis liten andel av sysselsettingen i Akershus, som gjør at vekstimpulsene blir svakere. Dessuten var de sterkeste vekstimpulsene i 2001 og 2002. Etter 2008 har basisnæringene bidratt negativt til sysselsettingen i Akershus. Når vi måler med progressivt gjennomsnitt blir også trenden tatt hensyn til, noe som fører Akershus nedover på rankingen.

5.5 Vekstimpulser fra basisnæringene regioner

Vi kan også se på utviklingen i basisnæringene regionvis. I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i regionene på Østlandet som andel av samlet sysselsetting i regionen.

Tabell 13: Vekstimpulser fra basisnæringene i regionene på Østlandet i perioden 2001-2011, samt progressivt gjennomsnitt. Vekstimpuls er målt som endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene som andel av samlet sysselsetting i regionen. Regionene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Region	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog. snitt
1	Kongsberg/Numedal	-0,1	0,5	-2,0	-1,3	1,0	4,2	2,9	3,9	-0,4	0,1	3,8	1,8
3	Akershus Vest	3,3	3,9	0,1	-0,5	0,7	1,0	1,8	1,9	-0,5	0,9	0,6	0,8
10	Oslo	-0,5	0,3	-2,4	0,1	0,5	1,0	0,6	0,7	-0,6	0,0	0,7	0,3
24	Drammensregionen	-0,6	-0,1	-0,5	0,2	-0,3	0,0	0,5	0,1	-0,6	-0,2	0,5	0,0
25	Tønsbergregionen	0,0	-0,7	-1,3	0,1	-0,2	0,8	1,0	0,2	-0,8	-0,4	0,3	0,0
28	Vest-Telemark	-1,3	0,3	0,8	-0,3	0,6	1,6	-0,5	0,5	-0,9	-0,9	0,2	0,0
29	Midt-Telemark	-1,6	0,0	-0,3	0,1	1,0	1,1	-0,4	0,7	-1,7	-1,0	0,8	0,0
31	Follo	-0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,1	0,2	0,1	-0,1	-0,4	0,0	0,0
38	Sandefjord/Larvik	0,0	-0,4	-0,8	0,6	0,3	0,7	0,1	-0,3	-1,0	-0,3	0,1	-0,1
40	Nedre Romerike	-0,8	0,1	-0,4	-0,5	0,1	0,1	0,1	0,3	-0,6	-0,2	-0,1	-0,1
42	Halden	-0,6	1,1	-1,3	-1,8	-0,2	1,2	1,0	-0,6	-0,8	-0,8	0,4	-0,2
43	Øvre Romerike	-0,4	-0,1	0,2	-0,2	2,2	0,1	-0,3	-0,1	-0,6	-0,8	-0,3	-0,2
44	Hadeland	-0,9	-0,8	-0,1	-0,3	0,1	0,3	0,6	-0,2	-1,2	-0,1	-0,1	-0,2
45	Ringerike/Hole	-1,3	-0,5	-1,1	-0,3	1,1	1,3	0,2	-0,2	-1,2	-0,7	0,0	-0,2
47	Indre Østfold	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	-1,1	-0,5	0,0	-0,2
49	Lillehammerregionen	-0,1	0,6	-0,3	-0,6	0,6	-0,3	0,1	-0,1	-0,6	-0,2	-0,3	-0,2
51	Midt-Gudbrandsdal	0,6	-0,5	1,4	-0,9	-0,2	0,7	-0,2	0,6	-1,1	-0,5	-0,4	-0,2
53	Midt-Buskerud	-1,0	-0,6	-0,9	0,2	0,7	0,2	0,6	-0,2	-1,1	-0,7	-0,3	-0,3
57	Hamarregionen	-0,2	-0,1	-0,3	-0,6	-0,2	0,5	-0,2	-0,5	-0,7	-0,5	-0,1	-0,3
60	Gjøvikregionen	-1,1	0,0	-1,7	-1,1	-0,6	1,1	0,7	-0,8	-1,2	-0,5	0,2	-0,3
63	Mossregionen	-0,5	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,5	-0,6	-1,9	-0,2	-0,1	-0,4
64	Hallingdal	-0,7	-0,3	-0,6	0,3	0,5	0,3	-0,4	-0,6	-0,8	-0,6	-0,3	-0,4
65	Fjellregionen	-1,0	0,6	-1,3	0,0	0,1	0,6	-0,7	0,0	-0,5	-1,1	-0,5	-0,4
66	Nedre Glomma	-0,8	-0,4	-1,1	-0,9	-0,9	0,2	0,3	-0,5	-1,2	-0,4	0,2	-0,4
68	Valdres	0,2	0,8	-0,3	-1,0	-0,3	0,7	-0,6	-0,5	-0,5	-1,1	-0,1	-0,4
69	Grenland	-0,7	-0,7	-2,2	-0,4	0,0	-0,3	-0,5	0,7	-1,0	-0,8	-0,1	-0,4
71	Sør Østerdal	-0,4	-1,1	-0,5	-0,4	-0,6	0,4	-0,5	0,3	-0,7	-0,7	-0,8	-0,4
76	Glåmdal	-1,0	-1,2	-0,6	-0,9	0,2	0,1	-0,3	0,2	-1,4	-1,3	0,0	-0,5
80	Øst-Telemark	-1,3	0,3	-1,1	-1,4	0,9	0,5	-1,0	-0,3	-0,7	-1,4	-0,9	-0,6
81	Nord-Gudbrandsdal	-1,0	0,6	-0,1	-0,8	-0,6	0,4	-1,0	-0,2	-0,5	-1,4	-1,0	-0,7

Kongsberg/Numedal, Akershus Vest og Oslo er de regionene på Østlandet som har hatt den klart beste utviklingen i basisnæringene. Kongsberg/Numedal er den regionen i landet som har hatt kraftigs vekstimpuls fra basisnæringene de siste årene. Mange av regionene på Østlandet har hatt kraftige negative impulser fra nedgang i basisnæringene.

I Follo, Nedre Romerike og Øvre Romerike har basisnæringene utviklet seg nær middels blant regionene. Det betyr at basisnæringene har bidratt nøytralt eller svakt negativt til sysselsettingen. Disse tre regionene har forholdsvis liten andel basisnæringer, noe som reduserer virkningen av vekst eller nedgang i basisnæringene.

5.6 Vekstimpulser fra basisnæringene kommuner

I tabellen under ser vi endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Akershus som andel av samlet sysselsetting.

Tabell 14: Endring i antall arbeidsplasser i basisnæringene i kommunene i Akershus i perioden 2001-2011, målt som andel av samlet sysselsetting, samt progressivt gjennomsnitt. Kommunene er rangert etter progressivt gjennomsnitt.

Rang	Navn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Prog snitt
13	Bærum	4,7	5,4	0,6	0,4	1,1	0,7	2,2	2,3	-0,5	0,9	1,0	1,1
59	Vestby	-0,1	0,0	0,3	0,3	-0,3	0,5	0,2	0,9	-0,9	0,4	1,0	0,3
63	Asker	0,5	1,1	-1,0	-2,4	0,0	1,5	1,0	1,2	-0,6	1,0	-0,4	0,3
104	Gjerdrum	0,2	0,3	0,4	-0,4	0,8	-0,3	0,7	-0,4	-0,3	-0,3	0,7	0,1
109	Ski	-0,4	0,3	-0,5	0,0	-0,2	0,1	0,2	0,5	-0,2	0,3	-0,2	0,1
119	Rælingen	-0,4	0,2	0,1	0,0	0,2	0,3	-0,3	0,1	0,0	-0,0	0,1	0,0
132	Sørum	0,1	-1,0	1,2	-0,4	-0,8	0,8	-0,0	0,3	-0,2	-0,7	0,5	0,0
138	Ås	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2	-1,0	0,7	0,1	0,1	0,5	-0,4	-	0,0
150	Ullensaker	-0,1	-0,1	1,4	0,2	6,1	-0,2	-1,0	-0,4	-0,6	-1,2	-0,4	0,0
156	Enebakk	-0,4	0,4	0,0	-0,4	0,3	0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,6	0,3	-0,1
158	Frogn	-0,4	0,8	-0,1	-0,6	-0,0	0,4	-0,2	-0,2	0,2	-0,4	0,1	-0,1
162	Nannestad	-0,1	0,4	0,9	-0,8	0,4	0,3	-0,4	-0,1	-0,1	0,1	-0,3	-0,1
163	Nesodden	-1,0	0,8	0,0	0,4	0,3	-0,1	-0,5	0,3	0,0	-0,2	-0,4	-0,1
174	Nittedal	0,4	-0,2	0,1	-0,8	-0,4	-0,3	0,4	0,1	-0,6	-0,1	0,4	-0,1
206	Skedsmo	-0,3	-0,3	-0,5	-0,7	0,7	0,1	0,2	0,4	-0,7	-0,2	-0,5	-0,1
214	Lørenskog	-3,3	0,7	-1,5	-0,5	-0,0	0,3	-0,6	0,7	-1,1	0,2	-0,1	-0,2
221	Eidsvoll	-1,4	-0,6	-0,9	-0,6	0,2	0,0	0,4	0,1	-1,0	-0,2	-0,0	-0,2
256	Fet	0,1	1,2	-	-0,9	-0,1	-0,3	0,0	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5	-0,3
258	Aurskog Høland	0,1	0,1	-0,6	-0,3	-0,0	-	1,2	-0,4	-1,0	-0,7	-0,4	-0,3
296	Oppegård	0,9	-0,6	1,0	-0,4	-0,3	-0,7	1,1	-0,6	-0,3	-1,9	-0,1	-0,4
300	Nes	-0,3	-0,0	-0,4	-0,2	0,2	0,5	-0,3	0,4	-0,4	-1,5	-0,7	-0,4
381	Hurdal	0,1	-0,8	-0,5	0,8	-0,1	1,5	-0,2	-0,6	-1,7	-2,9	-0,2	-0,7

Bærum har hatt kraftige vekstimpulser fra basisnæringene, og er rangert som nummer 13 av de 429 kommunene i landet. Bærum har fått vekstimpulser fra basisnæringene hvert år unntatt 2009.

Vestby, Asker, Gjerdrum og Ski er også kommuner som har hatt vekstimpulser fra basisnæringene.

Hurdal har hatt forholdsvis sterke negative impulser fra basisnæringene, og i gjennomsnitt tapte 0,7 prosent av sysselsettingen årlig gjennom nedgang i basisnæringene.

5.7 Besøksattraktivitet

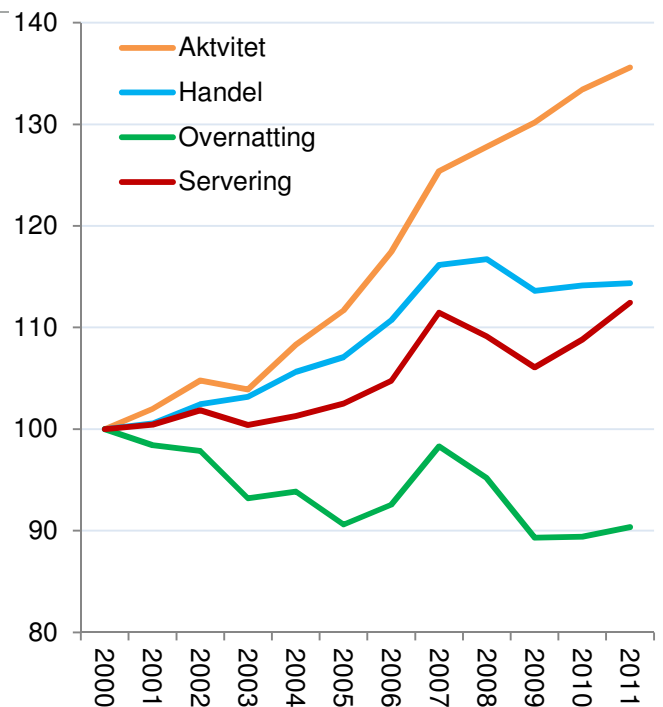
Besøksattraktivitet er knyttet til besøksnæringene, som kjennetegnes av at kundene må være fysisk tilstede. Kundene er derfor enten egne innbyggere, eller besøkende fra andre steder.

Besøksnæringene består av overnatting, servering, butikkhandel og ulike aktiviteter som kultur, underholdning, sport og andre aktiviteter. Her inngår også tjenester som frisører og drosjetransport.

Overnattingsnæringen har hatt en ganske sterk nedgang i antall arbeidsplasser i Norge siden 2000, til tross for at antall overnattingsdøgn har økt. Det viser at denne bransjen har hatt en produktivitetsvekst, på samme måte som industrien.

Antall arbeidsplasser i servering og butikkhandel har hatt sine konjunktursvingninger, men har økt litt mer enn resten av økonomien.

Antall arbeidsplasser innen aktiviteter har hatt klart sterkest vekst, og har nesten ikke blitt påvirket av økonomiske konjunkturer. Antall arbeidsplasser innenfor aktivitetsnæringene har økt med 35 prosent siden 2000.

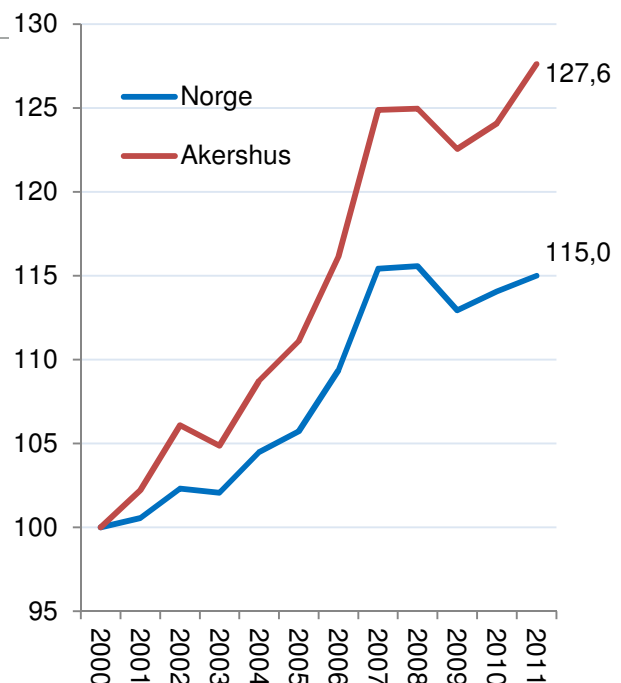
Figur 53: Utvikling i antall arbeidsplasser i de fire besøksnæringene i Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.8 Utviklingen i Akershus

Akershus har hatt en sterk vekst i sine besøksnæringer fra 2000 til 2011. I denne perioden økte antall arbeidsplasser i besøksnæringene med 27,6 prosent.

Ingen andre fylker har hatt så sterk vekst i besøksnæringene som Akershus i denne perioden.

Både Akershus og Norge fikk en liten nedgang i besøksnæringene i 2009, men de siste to årene har det igjen blitt vekst i besøksnæringene. På landsbasis er antall arbeidsplasser i besøksnæringene i 2011 omtrent det samme som i 2008, men i Akershus har antallet økt ganske mye fra 208 til 211.

Figur 54: Utviklingen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Akershus og Norge i perioden 2000-2011, indeksert slik at nivået i 2000=100.

5.9 Besøksarbeidsplasser i Akershus

Handel er den klart største av besøksnæringene både på landsbasis og i Akershus. Det var 26 953 arbeidsplasser i butikkhandel i Akershus i 2011, en økning fra 21 380 arbeidsplasser i 2000. Antall arbeidsplasser i butikkhandel har dermed økt med over 5000.

Det har også vært sterk vekst i antall arbeidsplasser i både aktiviteter og servering. Den prosentvise veksten i disse besøksnæringene har vært sterkere enn for handel, men i absolutte tall har handelen økt mest.

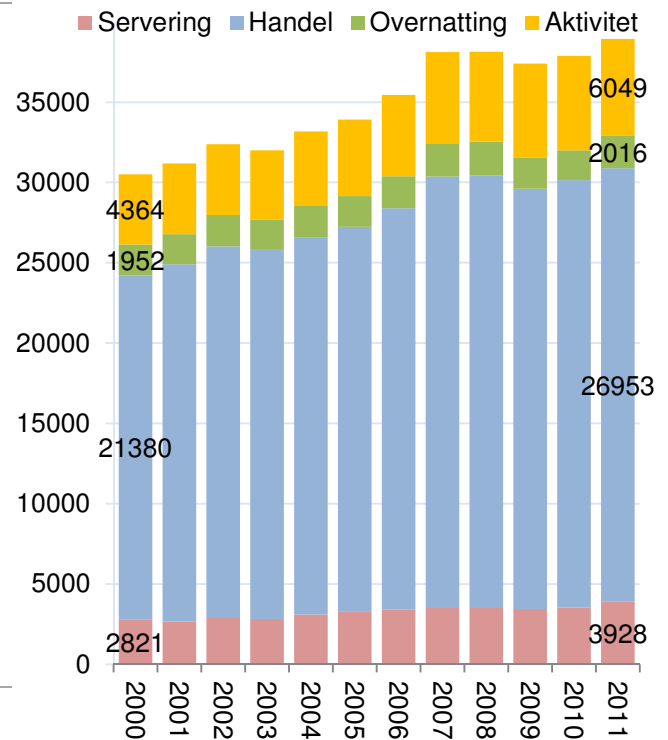
Akershus har også hatt vekst i antall arbeidsplasser i overnatting i en periode der overnattingsbransjen har hatt nedgang på landsbasis.

5.10 Overskudd i besøksnæringene

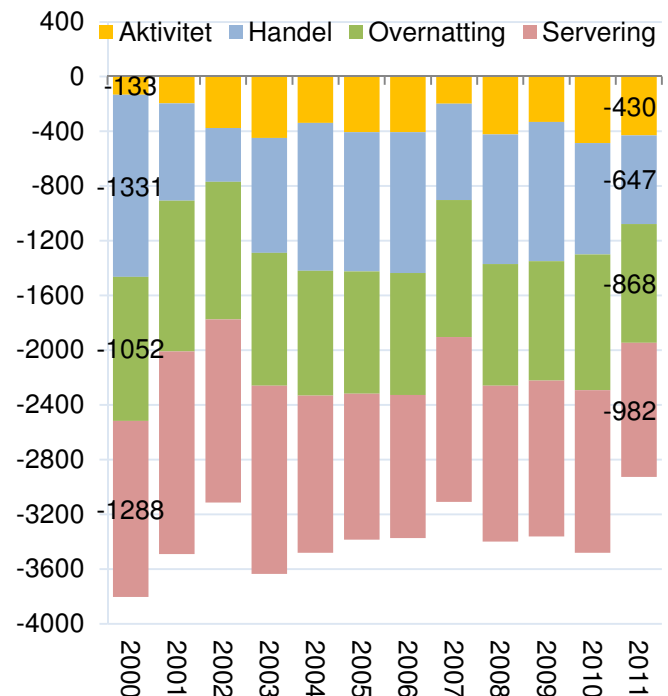
Mye av omsetningen til besøksnæringene er til egne innbyggere. Befolkningen handler i de lokale butikkene og benytter seg av serverings- og aktivitets-tilbudene på stedet.

Det er derfor interessant å se på hvor store besøksnæringene er, relativt til antall innbyggere. Det kan vi gjøre gjennom å ta antall arbeidsplasser og trekke fra det antallet som skyldes egne innbyggere. Da bruker vi de nasjonale tallene til å beregne gjennomsnittlig antall arbeidsplasser i forhold til innbyggertallet. Vi får da et mål på om besøksnæringene er uvanlig høye eller lave sammenliknet med innbyggertallet. Steder som har overskudd av besøksnæring må tiltrekke seg kunder som bor andre steder. Steder som har underskudd i besøksnæring opplever lekkasje av innbyggere som handler og benytter seg av tilbud andre steder.

Akershus har et underskudd i besøksnæringene, både samlet sett og for hver enkelt besøksnæring. Underskuddet har minket i handel, overnatting og servering. Når det gjelder aktiviteter, har underskuddet økt, til tross for at det har vært vekst i aktivitetsnæringene i Akershus. Det betyr at aktivitetsnæringene har økt mer i landet ellers.

Figur 55: Antall arbeidsplasser i de fire typene besøksnæring i Akershus i perioden 2000-2011.

Figur 56: Overskudd i de fire typene besøksnæring i Akershus i perioden 2000-2011.

5.11 Besøksoverskudd i fylkene

Hvor stor andel av samlet sysselsetting utgjør besøksoverskuddet i fylkene?

Tabell 15: Besøksoverskudd som andel av samlet sysselsetting i fylkene i perioden 2000-2011.

Fylke	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oslo	4,7	4,9	4,7	4,6	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,8	3,0	3,0
Vest-Agder	0,4	0,3	0,3	0,5	0,6	0,4	0,7	0,7	0,7	1,2	1,1	0,9
Oppland	1,2	1,0	0,9	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9	0,8	0,8
Troms	0,8	0,6	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,4	0,5	0,6	0,7	0,7
Sør-Trøndelag	0,5	0,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Finnmark	-0,3	-0,4	-0,5	-0,3	0,1	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,2	0,3	0,6
Buskerud	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5	0,5	0,5	0,2
Rogaland	0,2	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
Telemark	-0,3	-0,3	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
Hordaland	-0,6	-0,4	-0,5	-0,5	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,3
Aust-Agder	-1,1	-1,3	-1,3	-1,2	-0,9	-1,2	-0,8	-0,4	-0,2	-0,3	-0,1	-0,4
Nordland	-0,9	-1,1	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,6	-0,4
Nord-Trøndelag	-2,0	-1,9	-1,7	-1,7	-1,6	-1,7	-1,6	-1,5	-1,5	-1,0	-1,0	-0,9
Sogn og Fjordane	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-0,9	-1,2	-1,4	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2	-0,9
Møre og Romsdal	-1,5	-1,8	-1,8	-1,7	-1,6	-1,6	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8	-0,8	-1,0
Akershus	-1,5	-1,4	-1,2	-1,4	-1,4	-1,3	-1,3	-1,1	-1,2	-1,2	-1,2	-1,0
Vestfold	-1,2	-1,2	-0,8	-0,9	-0,9	-0,6	-0,9	-0,9	-1,0	-1,0	-1,5	-1,5
Hedmark	-1,6	-1,8	-1,7	-1,4	-1,6	-1,6	-1,5	-1,6	-1,5	-1,7	-1,7	-1,8
Østfold	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-1,9	-1,8	-1,8	-1,7	-1,8	-2,1	-2,3

Steder med stort besøksoverskudd er oftest enten byer, som er handelssentra og som har mye aktivitetsnæringer, eller typiske reiselivssteder. Av fylkene er det Oslo som har overlegent størst andel av sysselsettingen knyttet til besøksoverskuddet. Besøksoverskuddet i Oslo har imidlertid sunket ganske mye. Det skyldes spesielt at antall arbeidsplasser i handelen i Oslo ikke øker som i resten av landet. Andre fylker med besøksoverskudd er Vest-Agder, Oppland, Troms, Sør-Trøndelag, Finnmark og Buskerud.

Akershus har det fjerde høyeste besøksunderskuddet av fylkene. Det er åpenbart en ganske stor lekkasje til Oslo. Besøksunderskuddet har minket, fra å tilsvare 1,5 prosent av samlet sysselsetting i 2000 til 1,0 prosent i 2011.

5.12 Besøksoverskuddet i regionene

Vi kan også se på besøksoverskuddet i regionene.

Tabell 16: Besøksoverskudd i regionene på Østlandet i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Regionene er rangert etter besøksoverskudd i 2011.

Rang	Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring
1	Hallingdal	11,2	11,1	11,5	10,3	10,4	10,8	10,4	11,0	10,6	10,0	10,0	8,9	-2,3
2	Lillehammerregionen	6,9	6,2	6,2	5,6	6,1	5,6	6,3	6,2	6,5	5,9	6,0	5,8	-1,1
6	Valdres	4,4	4,6	4,8	4,1	4,7	5,2	4,9	5,1	4,5	4,7	4,0	3,8	-0,6
8	Oslo	4,6	4,9	4,7	4,6	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,8	3,0	3,0	-1,6
10	Nord-Gudbrandsdal	3,4	2,7	2,5	2,8	3,3	3,5	4,1	3,6	2,9	2,5	2,2	2,6	-0,7
11	Vest-Telemark	1,4	1,2	1,2	1,2	1,8	1,9	2,1	1,7	2,2	1,9	2,4	2,6	1,2
13	Midt-Gudbrandsdal	3,4	3,0	3,0	3,1	2,3	2,6	2,6	2,1	3,4	2,2	1,7	2,0	-1,4
16	Sør Østerdal	2,0	2,0	1,2	1,5	1,0	1,6	1,7	1,8	2,0	2,1	1,4	1,4	-0,6
22	Øst-Telemark	0,8	1,1	0,3	0,0	0,9	0,7	0,2	0,0	0,2	0,4	0,4	0,8	0,0
24	Ringerike/Hole	1,2	0,6	1,1	1,1	1,0	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0	0,5	-0,7
27	Kongsberg/Numedal	-0,3	0,2	0,8	1,1	0,8	0,4	0,9	0,8	0,9	0,7	0,7	0,1	0,4
29	Øvre Romerike	0,0	0,0	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,2	-0,4	0,0	0,0
32	Akershus Vest	-1,4	-1,0	-0,6	-0,9	-0,5	-0,7	-0,3	-0,1	-0,2	-0,6	-0,5	-0,2	1,1
37	Grenland	-0,6	-0,6	-0,9	-0,7	-0,7	-0,8	-0,5	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	-0,4	0,2
40	Sandefjord/Larvik	-0,1	-0,5	0,3	0,2	0,0	0,2	0,0	0,1	0,2	0,5	-0,1	-0,6	-0,5
41	Mossregionen	-1,1	-1,2	-1,0	-1,0	-0,9	-0,6	-0,1	0,1	0,1	0,3	-0,3	-0,8	0,3
47	Nedre Romerike	-0,8	-0,8	-0,8	-1,1	-1,2	-1,1	-1,4	-1,3	-1,7	-1,4	-1,3	-1,1	-0,3
49	Fjellregionen	-1,6	-2,0	-1,6	-1,6	-1,0	-0,8	-0,6	-0,3	-0,7	-0,5	-0,4	-1,2	0,4
50	Drammensregionen	-1,9	-1,7	-1,8	-1,5	-1,5	-1,3	-1,6	-1,7	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	0,6
51	Tønsbergregionen	-1,1	-0,9	-0,7	-0,7	-0,7	-0,3	-0,7	-0,7	-0,9	-1,1	-1,6	-1,3	-0,2
52	Nedre Glomma	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-1,2	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1	-1,2	-1,4	-1,5	-0,3
53	Hamarregionen	-1,3	-1,9	-1,5	-1,3	-1,4	-1,6	-1,4	-1,3	-1,3	-1,9	-1,7	-1,7	-0,5
57	Gjøvikregionen	-2,1	-2,0	-2,3	-2,1	-2,3	-2,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,9	-2,2	-2,2	-0,1
61	Follo	-3,4	-3,4	-3,3	-3,2	-3,3	-3,1	-2,9	-2,9	-2,8	-2,8	-2,6	-2,6	0,8
63	Midt-Buskerud	-3,0	-3,5	-3,0	-2,9	-2,2	-3,1	-3,3	-3,9	-2,9	-2,7	-3,1	-2,7	0,3
66	Hadeland	-3,6	-3,1	-3,1	-3,1	-2,7	-3,1	-3,5	-3,8	-4,1	-3,1	-2,8	-2,9	0,6
70	Halden	-2,7	-2,9	-2,8	-2,9	-2,8	-3,2	-3,2	-2,9	-2,8	-3,6	-3,6	-3,6	-0,9
71	Midt-Telemark	-0,8	-1,8	-1,1	-1,5	-2,5	-2,4	-2,5	-2,9	-3,3	-2,5	-3,2	-3,6	-2,8
75	Glåmdal	-4,3	-4,0	-3,9	-3,5	-3,7	-3,9	-4,1	-4,7	-4,5	-4,2	-4,4	-4,4	-0,1
77	Indre Østfold	-4,4	-4,6	-4,5	-4,2	-4,3	-4,2	-4,2	-4,3	-4,0	-4,1	-4,6	-4,9	-0,5

Hallingdal er den regionen som har høyest besøksoverskudd av regionene i Norge, fulgt av Lillehammer.

Øvre Romerike har den høyeste andelen besøksnæringer av regionene i Akershus, men har likevel bare samme andel som landet som helhet. Akershus Vest har et lite underskudd, men har lavere underskudd i 2011 enn i 2000.

Nedre Romerike har fått et økende underskudd fra 2000 til 2011.

Follo har lite besøksnæringer, men hadde større underskudd i 2000 enn i 2011.

5.13 Besøksoverskudd i kommunene

Besøksoverskuddet i kommunene i Akershus er vist i tabellen under.

Tabell 17: Besøksoverskudd i kommunene i Akershus i perioden 2000-2011, samt endring fra 2000 til 2011. Kommunene er rangert etter besøksoverskudd i 2011.

Rang	Kommune	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Endring
4	Ullensaker	12,0	11,9	11,6	11,2	11,3	12,5	12,7	13,5	13,4	12,9	11,7	12,9	0,9
18	Skedsmo	8,1	8,0	8,2	8,0	7,6	7,7	7,8	7,9	6,4	6,7	6,4	7,0	-1,1
49	Lørenskog	3,4	3,7	3,6	2,7	3,0	3,0	1,0	1,9	1,9	2,6	3,5	3,5	0,1
63	Ski	1,6	1,4	1,8	2,0	2,5	2,0	2,5	2,3	3,8	3,4	2,9	2,6	1,0
88	Asker	-0,4	-0,2	0,5	0,3	1,2	0,9	1,1	2,1	1,3	0,5	0,9	0,8	1,2
117	Vestby	-5,7	-6,2	-5,5	-6,2	-5,7	-5,9	-5,8	-5,9	-5,7	-4,0	-1,5	-0,7	4,9
120	Bærum	-1,8	-1,4	-1,1	-1,5	-1,4	-1,5	-1,0	-1,2	-1,0	-1,1	-1,3	-0,8	1,1
124	Ås	1,9	1,4	2,7	2,4	2,0	4,5	4,4	6,7	1,1	0,3	-0,3	-0,9	-2,8
166	Frogn	-2,4	-3,1	-2,9	-2,0	-2,0	-2,2	-2,3	-1,7	-2,0	-2,3	-2,6	-3,1	-0,7
179	Hurdal	-3,5	-3,6	-3,8	-2,2	-2,5	-3,5	-4,5	-3,6	-2,6	-2,7	-3,4	-3,7	-0,2
192	Oppegård	-6,5	-5,7	-6,3	-6,4	-6,9	-6,8	-6,9	-7,1	-5,0	-5,0	-4,3	-4,0	2,5
233	Eidsvoll	-2,9	-2,9	-3,2	-3,4	-3,9	-4,3	-4,1	-4,3	-4,4	-4,0	-5,0	-5,3	-2,4
236	Aurskog Høland	-6,0	-5,7	-4,8	-5,0	-5,1	-5,7	-5,9	-5,8	-5,9	-5,7	-5,5	-5,3	0,6
274	Nittedal	-6,9	-6,6	-6,7	-7,0	-7,0	-6,5	-6,6	-6,7	-6,4	-6,4	-6,1	-6,3	0,7
292	Nes	-5,3	-5,0	-5,9	-5,9	-5,9	-6,7	-6,7	-6,8	-6,8	-6,4	-6,4	-6,8	-1,5
325	Gjerdrum	-7,8	-7,5	-8,0	-8,3	-8,2	-7,8	-8,9	-9,2	-8,1	-7,9	-8,0	-7,8	0,1
345	Enebakk	-8,1	-8,1	-7,4	-7,7	-8,1	-7,9	-7,2	-8,4	-8,4	-8,2	-8,5	-8,1	0,0
349	Sørums	-7,0	-7,6	-7,3	-7,8	-8,1	-7,7	-7,3	-7,8	-7,8	-7,6	-8,1	-8,2	-1,2
359	Nesodden	-8,3	-7,8	-8,8	-8,1	-8,5	-8,2	-8,2	-8,8	-8,7	-9,0	-9,1	-8,5	-0,2
374	Nannestad	-8,7	-8,5	-8,5	-8,6	-8,7	-8,8	-9,3	-9,8	-9,7	-9,1	-9,5	-9,0	-0,3
392	Fet	-9,1	-9,3	-9,7	-9,8	-10,2	-10,0	-10,0	-10,4	-9,7	-9,1	-9,6	-9,8	-0,7
424	Rælingen	-10,2	-10,7	-11,4	-11,6	-11,6	-11,1	-11,2	-11,8	-11,7	-11,7	-11,8	-11,9	-1,7

Selv om Akershus som fylke har ganske stort besøksunderskudd, finnes det utpregede besøkskommuner i fylket. Ullensaker har den fjerde høyeste konsentrasjonen av besøksnæringer av alle de 429 kommunene i landet. Å ha en flyplass i kommunen er naturligvis en kraftig drivkraft for besøk.

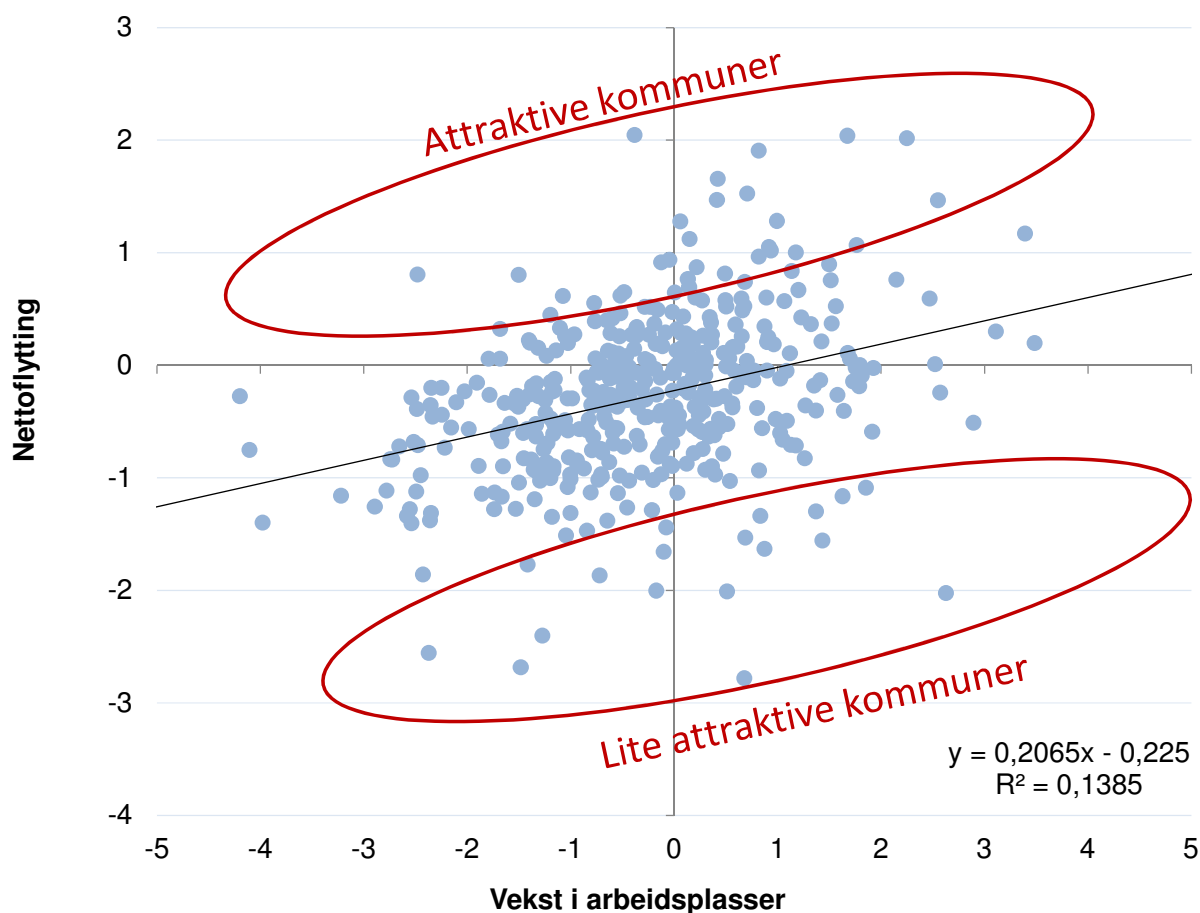
Skedsmo, Lørenskog, Ski og Asker er også besøkskommuner, som er med blant de 100 kommunene i landet mer høyest besøksoverskudd. Vestby har hatt en kraftig økning i sine besøksnæringer, fra et stort underskudd til nesten balanse. Oppegård er en annen Follokommune med sterk vekst i besøksnæringene.

Akershus har også mange kommuner med store besøksunderskudd. Mange av de typiske pendlingskommunene har stort besøksunderskudd.

Kommuner som Ås, Eidsvoll, Rælingen og Nes har økende underskudd.

5.14 Bostedsattraktivitet - Attraktivitetsbarometeret

Attraktivitetsbarometeret er en modell som Telemarksforskning har utviklet for å analysere om flyttebalansen til et sted skyldes arbeidsplassvekst eller om flyttingen er forårsaket av stedets bostedsattraktivitet. Dette spørsmålet er interessant, fordi det peker på to ulike strategier for vekst: Næringsutvikling eller attraktivitetsutvikling, som er grunnleggende forskjellige.

Figur 57: Illustrasjon av Attraktivitetsbarometeret. Figuren viser kommunenes årlige nettoflytting og kommunens årlige vekst i arbeidsplasser i treårsperioden 2009-2011.

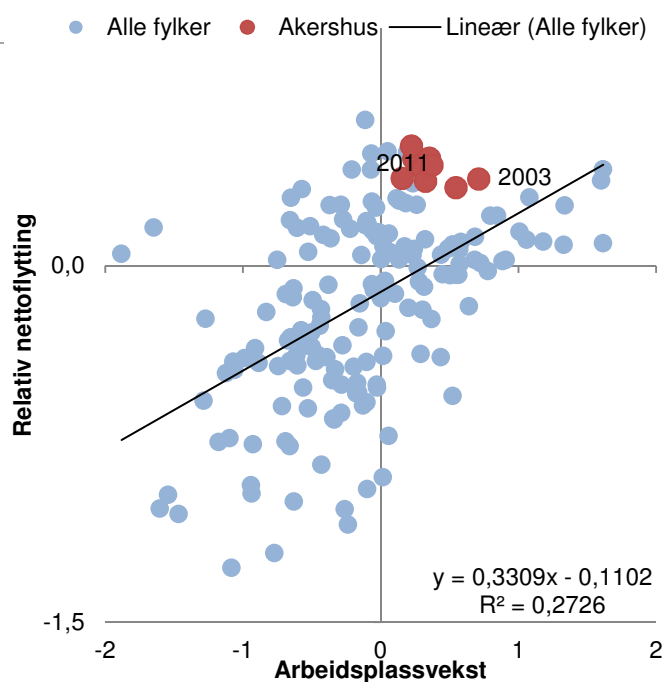
Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i sammenhengen mellom steders nettoflytting og arbeidsplassvekst. Denne sammenhengen er vist med den svarte streken i diagrammet. Det er en positiv sammenheng, slik at om en kommune har vekst i antall arbeidsplasser i en periode, vil det være en høyere sannsynlighet for at kommunen får netto innflytting. Mange kommuner har imidlertid en mye høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Det betyr at det er andre forhold enn arbeidsplassvekst som har ført til denne nettoflyttingen. Dette tilskriver vi kommunes bostedsattraktivitet. Tilsvarende er det kommuner som har mye høyere fraflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Dette vil da bety at kommunen har manglende attraktivitet som bosted. Attraktivitetsbarometeret måler kommunenes attraktivitet som differansen mellom den faktiske nettoflyttingen og den statistisk forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten, den svarte streken i figuren.

5.15 Bostedsattraktivitet i Akershus

I figur 58 har vi vist hvordan den relative nettoflyttingen og arbeidsplassveksten i de 19 fylkene har variert i de ni siste treårsperiodene. Akershus' plassering for hver av de ni treårsperiodene er vist i rødt.

Akershus har vært plassert godt til høyre i alle periodene. Det viser at fylket har hatt en bedre arbeidsplassutvikling enn middels i alle periodene. Høyest vekst var det i 2001-2003.

Nettoflyttingen til Akershus ligger høyt over forventningslinjen i alle periodene. Akershus har dermed hatt en vedvarende høy bostedsattraktivitet som har ført til at fylket har hatt større netto innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi.

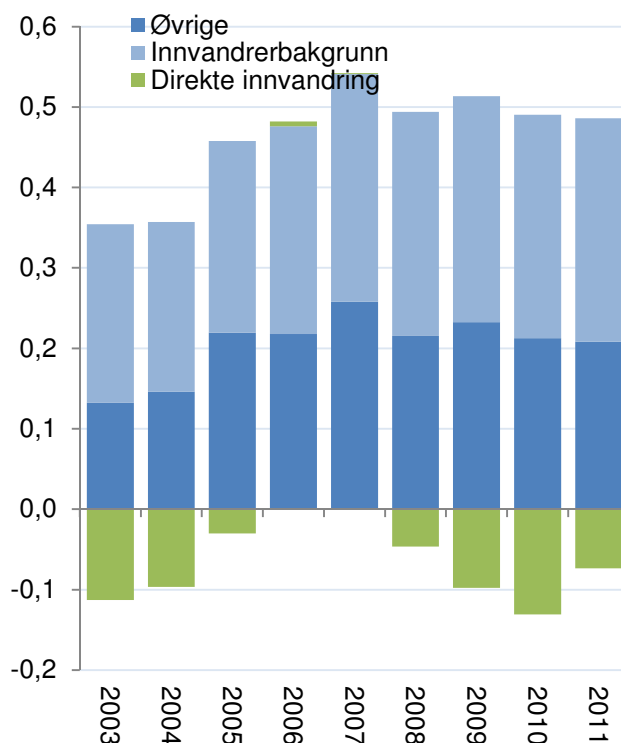
Figur 58: Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst for fylkene i de ni siste treårsperiodene. Akershus er markert i rødt.

5.16 Bostedsattraktivitet til forskjellige grupper

Når vi splitter opp bostedsattraktiviteten til Akershus i ulike grupper, ser vi at fylket har ulik tiltrekningkraft på forskjellige grupper.

Akershus har hatt lavere innvandring enn arbeidsplassutviklingen skulle tilsi i alle periodene. Fram til 2007 var dette et tegn på at det var tatt i mot få flyktninger i Akershus, etter 2007 er det et tegn på lavere arbeidsinnvandring.

Akershus har imidlertid vært svært attraktiv for innflytting fra andre fylker i alle periodene. Mange av disse innflytterne fra andre fylker har innvandrerbakgrunn. Akershus er dermed attraktiv for innvandrere også, men da for innvandrere som har ankommet Norge via et annet fylke.

Figur 59: Bostedsattraktiviteten i Akershus de ni siste treårsperiodene for tre forskjellige grupper.

5.17 Utvikling i bostedsattraktivitet i fylkene

I tabell 18 kan vi sammenlikne attraktivitetsindeksen til fylkene i de ni treårsperiodene. Attraktivitetsindeksen er målt som årlig ekstra nettoinnflytting utover hva som er forventet ut fra arbeidsplassutviklingen.

Tabell 18: Attraktivitetsindeksen til fylkene de ni siste overlappende treårsperiodene.

Fylke	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
Oslo	0,8	0,8	0,6	0,6	0,5	0,8	0,6	0,5	0,4
Østfold	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,5	0,4	0,5
Akershus	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Vestfold	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4
Buskerud	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,3	0,4	0,3	0,5
Aust-Agder	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
Hedmark	0,1	0,0	0,2	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2
Sør-Trøndelag	-0,2	-0,1	0,0	0,3	0,3	0,3	0,2	0,1	0,0
Telemark	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
Oppland	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Hordaland	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,1
Rogaland	-0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	-0,1
Vest-Agder	-0,2	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,3	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Møre og Romsdal	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Troms	-0,4	-0,4	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Nordland	-0,4	-0,3	-0,2	-0,3	-0,5	-0,5	-0,6	-0,4	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,8	-0,8	-0,9	-0,6	-0,6

Det som virker slående ved figuren over er hvor stabil attraktivitetsindeksen er for fylkene. I denne perioden har vi sett ganske store endringer i innvandringmønsteret som har skapt ny regional dynamikk. Dette ser vi resultater av når vi analyserer vekst og attraktivitet for kommuner og regioner. For fylkene har bostedsattraktiviteten vært svært stabil i lengre tid.

Oslo, Østfold, Akershus og Vestfold har vært jevnt attraktive i alle årene som er målt. Disse fylkene har dermed hatt stabil vekst gjennom sin tiltrekningskraft på innflyttere uten å ha hatt spesielt sterk arbeidsplassvekst. Akershus har fått ekstra innflytting tilsvarende mellom 0,2 og 0,5 prosent av folketallet årlig i årene etter 2001.

På den nedre delen av tabellen finner vi de tre nordligste fylkene og Sogn og Fjordane, som har hatt stabilt svak bostedsattraktivitet.

Buskerud er eneste fylke som har hatt en klar trend i utviklingen, fra middels til høy attraktivitet. For andre fylker, som Sør-Trøndelag og Troms, har det vært en del endringer, men ingen klar trend.

Det kan se ut til at mønstrene i bostedsattraktiviteten for fylker er veldig stabile. Det kan bety at det er vanskelig å påvirke bostedsattraktiviteten på fylkesnivå.

5.18 Utvikling av bostedsattraktivitet i regionene

Attraktivitetsindeksen til regionene på Østlandet er vist i tabellen under.

Tabell 19: Attraktivitetsindeksen til regionene på Østlandet de ni siste overlappende treårsperiodene. Regionene er rangert etter Attraktivitetsindeksen i perioden 2009-2011.

Rang 2011	Region	2001-2003	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011
1	Øvre Romerike	1,88	1,69	1,13	0,99	1,12	1,07	1,02	1,08	1,15
3	Halden	0,31	0,72	0,82	0,74	0,25	0,45	0,63	0,71	0,65
4	Drammensregionen	0,26	0,28	0,38	0,43	0,68	0,58	0,66	0,57	0,62
6	Nedre Glomma	0,79	0,86	1,00	0,64	0,47	0,41	0,68	0,65	0,53
7	Mosseregionen	0,42	0,48	0,41	0,45	0,44	0,56	0,78	0,51	0,52
8	Follo	0,26	0,27	0,26	0,34	0,35	0,37	0,39	0,38	0,47
12	Oslo	0,93	0,86	0,75	0,58	0,53	0,82	0,72	0,63	0,43
13	Ringerike/Hole	0,22	0,17	0,25	0,57	0,76	0,54	0,43	0,25	0,39
14	Hallingdal	-0,69	-0,26	-0,24	-0,21	-0,23	0,13	0,19	0,38	0,39
15	Sandefjord/Larvik	0,48	0,37	0,13	0,04	0,08	0,19	0,37	0,41	0,38
17	Akershus Vest	-0,28	0,07	0,51	0,19	0,12	-0,15	0,20	0,22	0,36
18	Indre Østfold	0,51	0,55	0,42	0,31	0,61	0,25	0,33	0,12	0,36
19	Tønsbergregionen	0,55	0,55	0,67	0,38	0,53	0,48	0,66	0,42	0,35
20	Nedre Romerike	0,53	0,35	0,49	0,62	0,88	0,84	0,66	0,43	0,35
23	Kongsberg/Numedal	0,42	0,28	0,07	-0,42	-0,63	-0,73	-0,11	0,12	0,25
24	Glåmdal	0,39	0,26	0,31	0,25	0,76	0,32	0,45	0,20	0,24
26	Hamarregionen	0,22	0,26	0,45	0,43	0,54	0,18	0,23	0,19	0,22
28	Lillehammerregionen	-0,08	-0,02	0,06	0,25	0,49	0,29	0,58	0,15	0,19
31	Midt-Gudbrandsdal	-0,25	-0,13	-0,13	0,03	-0,03	-0,17	0,15	0,18	0,13
32	Grenland	0,47	0,34	0,21	0,04	0,05	-0,01	0,07	0,14	0,12
34	Sør Østerdal	0,48	0,04	0,11	0,28	0,51	0,08	-0,19	-0,19	0,09
36	Gjøvikregionen	0,24	0,13	0,19	0,24	0,28	0,39	0,25	0,15	0,08
37	Hadeland	0,35	0,02	-0,03	-0,06	0,23	0,07	0,20	-0,15	0,07
47	Midt-Buskerud	0,20	-0,06	-0,26	-0,22	0,17	0,34	0,17	-0,05	-0,05
48	Midt-Telemark	0,19	-0,11	0,08	0,18	0,42	0,26	0,18	-0,06	-0,07
50	Øst-Telemark	0,10	0,25	0,16	0,10	-0,02	0,08	0,24	-0,15	-0,09
56	Fjellregionen	-0,16	-0,28	-0,29	-0,41	-0,19	-0,23	-0,11	-0,28	-0,17
59	Valdres	-0,24	-0,04	-0,15	0,00	-0,16	0,20	-0,01	-0,12	-0,20
65	Nord-Gudbrandsdal	-0,11	-0,11	-0,11	-0,10	0,15	0,24	0,04	-0,24	-0,34
79	Vest-Telemark	0,03	-0,29	-0,11	-0,58	-0,04	-0,20	-0,06	-0,70	-0,63

Øvre Romerike har vært den mest attraktive regionen i landet i alle periodene vi har målt.

Follo er åttende mest attraktive region i siste periode, og har også hatt stabilt høy bostedsattraktivitet i alle periodene. Rangeringen til Follo i den siste perioden er den høyeste av alle periodene.

Akershus Vest har hatt variabel bostedsattraktivitet, men har vært attraktiv de siste tre periodene. I enkelte perioder har Akershus Vest vært under middels attraktiv. Dette har vært perioder hvor arbeidsplassveksten har vært høy, men hvor nettoflyttingen ikke har holdt følge. Antakelig er mangel på boligareal forklaringen til den lave bostedsattraktiviteten i disse periodene.

Nedre Romerike er rangert som nummer 20 av de 83 regionene med hensyn til bostedsattraktivitet i siste periode. Det er faktisk den laveste rangeringen som Nedre Romerike har hatt i de ni siste treårsperiodene. Nedre Romerike var nest mest attraktive region i periodene 2005-2007 og 2006-2008.

5.19 Attraktivitetsindeksen for kommuner

Attraktivitetsindeksen for kommunene i Akershus er vist i tabellen under.

Tabell 20: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Akershus de ni siste overlappende treårsperiodene, samt snitt for alle periodene. Kommunene er rangert etter snittet for alle periodene.

Rang	Kommune	Kommune	2002-2004	2003-2005	2004-2006	2005-2007	2006-2008	2007-2009	2008-2010	2009-2011	Snitt
1	Ullensaker	3,3	3,2	2,5	2,0	2,1	2,3	2,4	2,3	1,8	2,4
3	Sørums	1,2	1,0	1,6	2,1	2,6	2,5	2,1	1,7	1,0	1,8
4	Gjerdrum	1,2	1,2	1,7	1,8	1,5	1,1	1,5	1,9	1,9	1,5
6	Eidsvoll	1,3	1,2	1,4	1,6	1,9	1,6	1,4	1,1	1,2	1,4
7	Skedsmo	1,2	1,0	1,3	1,7	2,1	1,6	1,2	0,8	0,9	1,3
11	Aurskog Høland	1,1	0,6	0,9	1,0	1,6	1,5	1,2	1,0	1,0	1,1
12	Ås	0,3	0,3	0,1	0,7	0,7	2,0	2,1	1,9	1,6	1,1
18	Nannestad	2,3	1,9	1,1	1,0	0,6	0,4	-0,1	0,4	0,6	0,9
21	Frogn	0,0	0,6	1,0	1,5	1,4	1,0	0,7	0,5	0,9	0,8
41	Vestby	0,8	0,1	0,0	0,5	1,1	1,0	0,9	0,6	0,8	0,6
50	Nes	1,6	0,9	0,1	0,2	0,4	0,5	0,4	0,3	0,8	0,6
52	Fet	0,1	0,6	1,0	0,7	0,7	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
53	Enebakk	0,5	0,6	0,8	0,6	1,0	0,9	0,5	0,0	-0,2	0,5
66	Nesodden	0,5	0,3	0,5	0,8	0,9	0,6	0,3	0,3	0,2	0,5
88	Asker	0,2	0,0	0,5	0,4	0,5	0,4	0,6	0,5	0,5	0,4
114	Oppegård	0,0	0,3	0,6	0,6	0,3	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3
115	Nittedal	0,2	0,0	0,1	0,3	0,4	0,4	0,5	0,3	0,2	0,3
119	Bærum	-0,2	0,3	0,7	0,5	0,3	0,0	0,2	0,3	0,4	0,3
121	Lørenskog	0,4	0,3	0,2	0,3	0,4	0,4	0,2	0,2	-0,1	0,3
145	Ski	0,7	0,5	0,3	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	0,2	0,3	0,2
187	Hurdal	1,0	-0,3	-0,5	-0,9	0,3	0,0	-0,3	0,3	0,5	0,0
284	Rælingen	-0,7	-0,3	-0,4	0,0	-0,4	-0,1	-0,2	0,2	0,2	-0,2

Ullensaker er den mest attraktive kommunen i landet over tid. Attraktivitetsindeksen var imidlertid lavere i 2011 enn tidligere, slik at Ullensaker «bare» ble nummer fire i landet dette året. Sørums, Gjerdrum, Eidsvoll og Skedsmo er også kommuner som er blant de ti mest attraktive regionene i landet.

Alle kommunene i Akershus unntatt Rælingen har fått positive vekstimpulser fra bostedsattraktiviteten når vi ser på alle de siste periodene samlet. Kommuner som Hurdal, Bærum, Nannestad og Ski har i enkelte år hatt negativ attraktivitetsindeks, men alle har i gjennomsnitt positiv bostedsattraktivitet over tid.

6. Regional vekstkraft

Befolkningsframskrivningene til SSB viser hvordan ulike nasjonale forutsetninger vil påvirke befolkningsutviklingen regionalt, når historiske flyttemønstre framskrives. Hensikten i dette kapitlet er å se hvordan utviklingen i en kommune, region eller fylke vil påvirkes dersom en lykkes i å forsterke arbeidsplassveksten eller å forbedre bostedsattraktiviteten. Vi er dermed ute etter å se på hvilket rom det er for den enkelte kommune, region eller fylke til å påvirke egen utvikling.

Basisalternativet

Vi ønsker å lage ulike scenarier for framtidig utvikling, basert på om den regionen vi studerer lykkes eller mislykkes med sin næringsutvikling, attraktivitetsutvikling eller begge deler. Vi må da ha et basisscenario som de ulike scenariene relateres til. Basisscenariet er bygd opp i tre trinn:

Først tar vi hensyn til at de ulike regionene har forskjellig alders- og kjønnsfordeling, og at fruktbarheten er forskjellig. Dette viser hvilken naturlig befolkningsvekst som de ulike regionene vil få. Data for dette kan vi hente direkte fra SSBs befolkningsframskrivninger der de har et alternativ som heter «ingen flytting».

Dernest må vi gjøre forutsetninger om nivået til nettoinnvandringen til Norge. Dette henter vi også fra SSBs middelalternativ MMMM.

Til slutt må vi gjøre noen antakelser om det relative flyttemønsteret mellom de ulike regionene. Da forutsetter vi at hver enkelt region vil ha samme bostedsattraktivitet i framtiden som gjennomsnittet mellom 2001 og 2011, og at hver enkelt region får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge.

Gjennom disse tre leddene får vi et basisscenario for alle kommuner, regioner og fylker i Norge. Disse basisscenarioene vil være basert på mange av de samme nasjonale forutsetningene som SSBs middel-framskrivning og bli ganske like for de fleste steder, men avvike noe, spesielt for enkeltkommuner.

I de neste kapitlene gjør vi rede for basisscenariet i mer detalj.

Scenariene

Når vi har basisscenarier som utgangspunkt, kan vi modellere hvilken befolkningsvekst som en region kan få dersom de lykkes med sin næringsutvikling og får en bedre arbeidsplassvekst enn andre deler av landet. Samtidig vil vi vise hvordan utviklingen blir dersom regionen greier å forbedre bostedsattraktiviteten. Disse danner til sammen det beste scenariet der regionen både får høy vekst i arbeidsplasser og samtidig en forbedring i bostedsattraktiviteten.

Et spørsmål som da må avklares, er hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk at en region kan oppnå? Og tilsvarende må vi sette en verdi på hvor stor forbedring i bostedsattraktivitet som det er realistisk å forutsette.

Vi bruker da den historiske utviklingen fra 2000 til 2011 til å bestemme verdier for hva som er realistiske alternativer for vekstscenariene. Disse verdiene vil være ulike for kommuner, regioner og fylker. For kommuner vil variasjonen være mye større enn for fylker, og dermed vil potensialet for forbedring også være større.

Vi lager deretter scenarier for hva som skjer dersom næringsutvikling og bostedsattraktivitet utvikler seg negativt, etter samme metode.

Resultatet blir at vi får synliggjort hvilket utviklingsrom som de ulike kommunene, regionene og fylkene har for framtidig utvikling, og som kan påvirkes gjennom egen næringsutvikling og egen attraktivitetsutvikling.

6.1 Naturlig vekst

SSBs framskrivningsalternativ «ingen flytting» er basert på prognoser over utviklingen av levealder og fruktbarhet. Dette er forhold som har vært ganske stabile historisk, og dermed er usikkerheten framover forholdsvis liten.

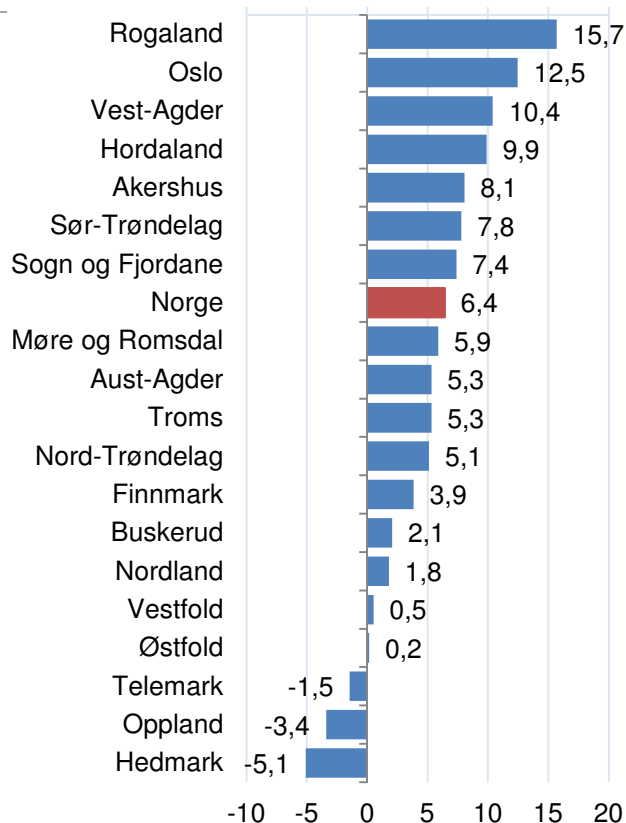
Fylkene har ulikt utgangspunkt med hensyn til befolkningens sammensetning. Noen steder har små andeler eldre og tilsvarende høye andeler av kvinner i fruktbar alder. Slike steder vil få et høyt fødselsoverskudd, mens andre steder har høyere andel eldre og små andeler kvinner i den fruktbare aldersgruppen. I slike steder vil det bli flere døde og færre fødte, og vil få fødselsunderskudd.

Fylkene har også historisk hatt ulik fruktbarhet, og mønstrene i fruktbarhet har vært ganske like i mange tiår. Rogaland og Sogn og Fjordane har tradisjonelt hatt høy fruktbarhet, mens Hedmark, Oppland og Telemark har hatt lav fruktbarhet.

I figur 60 ser vi hvordan befolkningsveksten i fylkene vil bli dersom det ikke skjer flytting til og fra hvert enkelt fylke. Rogaland, som har en ung befolkning og høy fruktbarhet, får en vekst på over 15 prosent, mens Hedmark med sin mer aldrende befolkning og lave fruktbarhet får en nedgang på 5,1 prosent. Dersom det ikke blir inn- eller utvandring til Norge, ville befolkningsveksten fram til 2040 bli på 6,4 prosent.

Akershus vil få en vekst på 8,1 prosent dersom det ikke skjer flytting inn eller ut av fylket. Det er bare fire fylker med høyere naturlig vekst. Akershus har dermed en aldersstruktur og fruktbarhet som gir høy naturlig befolkningsvekst.

Når vi skal lage framtidsscenarioer, trekker vi med oss tallene fra denne framskrivningen.

Figur 60: Framskrevet befolkningsvekst i fylkene i SSBs framskrivning "ingen flytting" i perioden 2012 til 2040

6.2 Framtidig flytting

Det som skaper den store usikkerheten i befolkningsframskrivingene, er framtidig flytting. Når vi skal lage regionale scenarier, har vi to forhold knyttet til flytting som skaper usikkerheten.

Det første er hvilken innvandring som Norge vil få i årene framover. I befolkningskapitlet viste vi hvordan SSB har laget tre alternative framskrivninger for nettoinnvandring til Norge. I våre scenarier for framtidig flytting vil vi ta utgangspunkt i det midlere alternativet. Det betyr at vi legger til grunn at Norge vil få en befolkningsvekst samlet sett tilsvarende det midlere alternativet.

Det andre forholdet som skaper stor usikkerhet, er den interne flyttingen mellom ulike steder i Norge. SSB har i sine framskrivninger forutsatt at de regionale flyttemønstrene fra de siste årene skal fortsette. I våre framtidsscenarier vil vi gjøre andre forutsetninger, der vi bruker Attraktivitetsbarometeret som modell. I Attraktivitetsbarometeret dekomponerer vi nettoflyttingen til en region i en del som skyldes arbeidsplassvekst, og en annen del som skyldes bostedsattraktivitet.

Bostedsattraktiviteten i fylkene er vist i tabell 21. Der ser vi at bostedsattraktiviteten er ganske stabil over tid. De åtte fylkene med høyest bostedsattraktivitet i den siste perioden 2009-2011 hadde også høyest bostedsattraktivitet i den første perioden, 2003-2005.

Variasjonen i arbeidsplassveksten varierer mye mer, som vi kan se i tabell 22. Et fylke med høy arbeidsplassvekst har ofte lav arbeidsplassvekst i neste periode og omvendt.

Vi lager derfor et basisscenario der steders bostedsattraktivitet forutsettes å være ved, mens arbeidsplassveksten antas å være lik landsgjennomsnittet. Dette gir et basisscenario som er ganske likt med SSBs middelframskrivning. Forskjellen er at steder som har hatt arbeidsplassnedgang de siste årene, med dertil svekket flyttebalanse, kommer bedre ut, mens steder som har fått innflytting på grunn av over middels arbeidsplassvekst kommer svakere ut.

Tabell 21: Bostedsattraktivitet i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Buskerud	0,1	0,3	0,5
Østfold	0,6	0,3	0,5
Vestfold	0,3	0,3	0,4
Akershus	0,4	0,4	0,4
Oslo	0,6	0,8	0,4
Aust-Agder	0,0	0,1	0,3
Hedmark	0,2	0,0	0,2
Hordaland	-0,1	-0,1	0,1
Telemark	0,0	-0,1	0,1
Møre og Romsdal	-0,3	-0,3	0,0
Vest-Agder	-0,2	-0,2	0,0
Sør-Trøndelag	0,0	0,3	0,0
Oppland	-0,1	0,0	0,0
Rogaland	0,0	0,0	-0,1
Nord-Trøndelag	-0,2	-0,1	-0,3
Sogn og Fjordane	-0,3	-0,4	-0,4
Nordland	-0,2	-0,5	-0,4
Troms	-0,1	-0,2	-0,4
Finnmark	-0,8	-0,8	-0,6

Tabell 22: Årlig arbeidsplassvekst i fylkene de tre siste treårsperiodene.

Fylke	2003-2005	2006-2008	2009-2011
Rogaland	0,7	1,6	1,1
Akershus	0,3	0,6	0,6
Finnmark	0,0	-1,1	0,5
Hordaland	0,7	0,6	0,2
Oslo	-0,8	-0,1	0,1
Sør-Trøndelag	0,9	0,0	0,0
Nord-Trøndelag	0,3	-0,5	0,0
Møre og Romsdal	-0,3	-0,2	0,0
Nordland	-0,6	-0,9	-0,1
Vest-Agder	1,0	0,8	-0,2
Troms	-0,3	-1,2	-0,2
Sogn og Fjordane	-1,0	-1,7	-0,2
Buskerud	0,2	0,2	-0,4
Aust-Agder	0,1	0,3	-0,5
Oppland	-0,2	-1,2	-0,7
Østfold	-0,7	-0,2	-0,8
Vestfold	-0,1	-0,1	-0,9
Hedmark	-0,4	-0,7	-1,0
Telemark	-0,5	-0,6	-1,2

6.3 Basisalternativet

I basisscenariet har vi tatt utgangspunkt i SSBs framskrivinger om innvandringen til Norge, og samtidig brukt tall for befolkningsvekst i de enkelte stedene uten flytting.

Utgangspunktet for scenariene vi skal presentere er at hvert enkelt område får en arbeidsplassvekst som gjennomsnittet i Norge, mens områdets bostedsattraktivitet de siste ti årene videreføres.

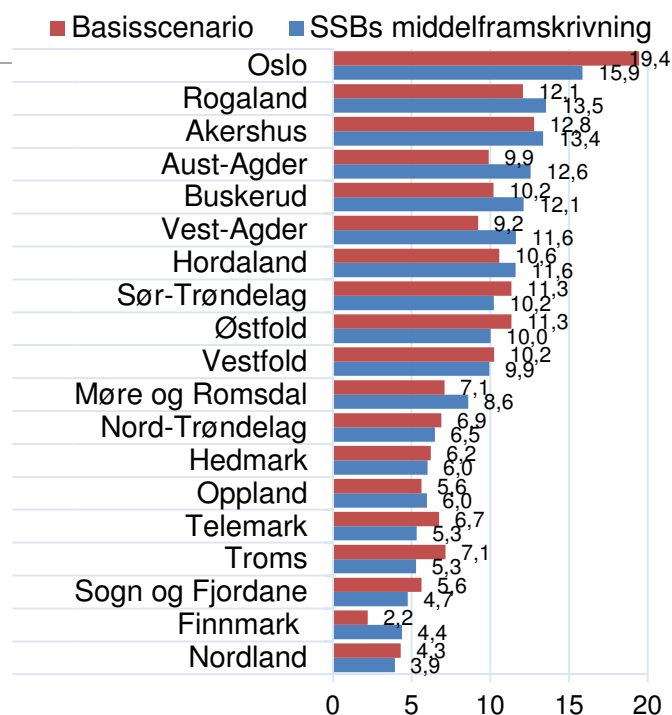
Forskjellen mellom vårt basisscenario og SSBs middelframskrivning vil da være at vi har dekomponert de historiske flyttemønstrene i én del som skyldes arbeidsplassvekst og én del som er forårsaket av bostedsattraktivitet. Vi har da ikke regnet med at flytting som skyldes forskjeller i arbeidsplassvekst vil fortsette.

I vårt basisscenario vil Akershus få en befolkningsvekst fram mot 2020 på 13,4 prosent, som er noe høyere enn SSBs middelframskrivning, som spår 12,8 prosent.

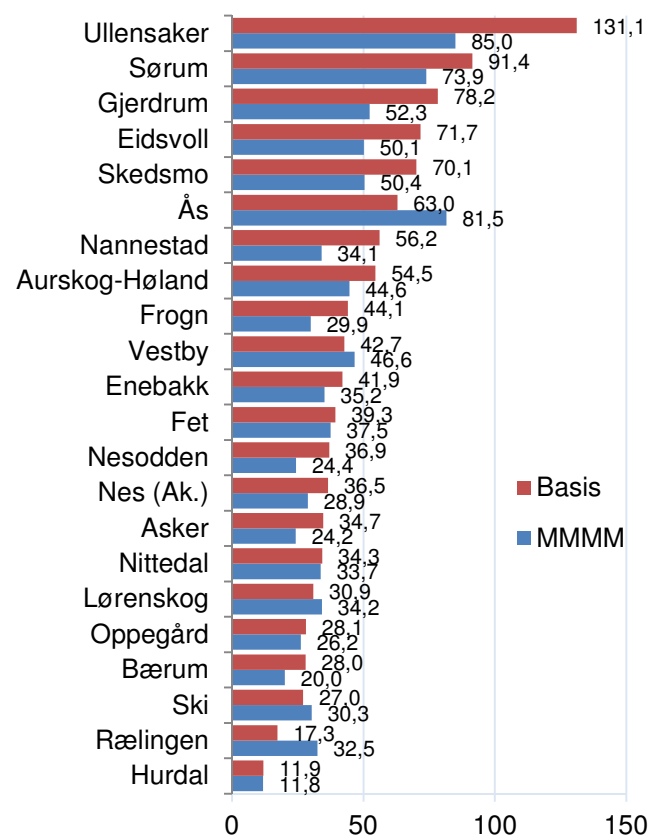
Forskjellen mellom SSBs middelframskrivning og vårt basisalternativ blir større for kommuner enn for fylkene. Figur 62 viser de to alternativene for kommunene i Akershus.

For enkelte kommuner er det ganske stor forskjell på SSBs middelframskrivning og vårt basisscenario.

Vårt basisscenario er med optimistisk for de fleste kommunene i Akershus, men spesielt Ullensaker, Sørums, Gjerdrum, Eidsvoll, Skedsmo og Nannestad. SSB er mer optimistiske for befolkningsveksten i Rælingen, Ski, Vestby og Ås.

Figur 61: Befolkningsvekst i fylkene fra 2012 til 2020 i følge SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet med uendret attraktivitet.

Figur 62: Befolkningsvekst fra 2012 til 2040 etter SSBs MMMM-alternativ og basisscenariet for kommunene i Akershus.

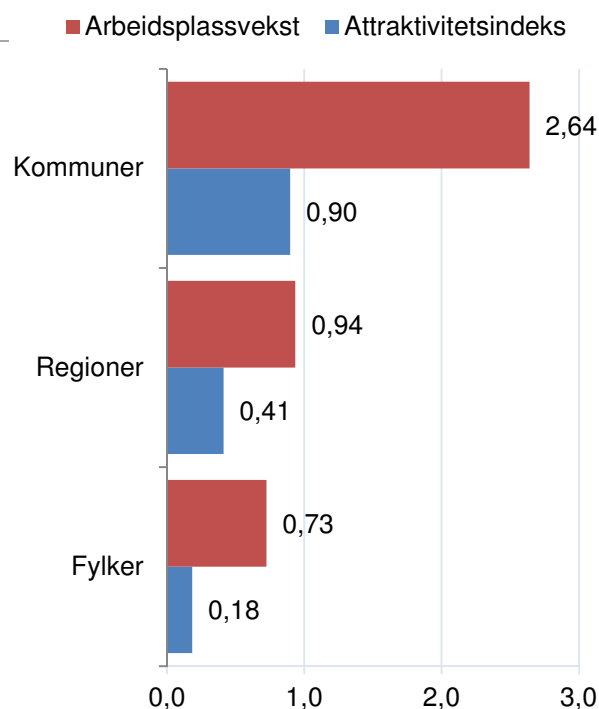
6.4 Scenarier

Vi har et basialternativ som framskriver den historiske bostedsattraktiviteten samtidig som den forutsetter at arbeidsplassveksten blir lik landsgjennomsnittet. Det neste vi ønsker å få fram, er hvilken utvikling en kommune, region eller fylke vil få dersom de lykkes med å få en god arbeidsplassvekst, om de lykkes med å øke bostedsattraktiviteten og om de lykkes på begge fronter.

Vi har valgt å lage seks ytterligere scenarier, med basisscenariet som utgangspunkt. Ett scenario som viser resultatet av bedre arbeidsplassutvikling, ett som viser resultatet av bedre bostedsattraktivitet og ett som viser resultatet av både bedre bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling samtidig. På samme måte har vi laget scenarier for resultat av lavere bostedsattraktivitet, arbeidsplassutvikling og både svak bostedsattraktivitet og arbeidsplassutvikling.

For å lage disse scenariene må vi først definere hvor mye høyere arbeidsplassvekst det er realistisk å kunne forvente, og hvor stor forbedring av bostedsattraktivitet som det er rimelig å kunne oppnå. Dette er gjort ved å se på variasjonene i arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet i perioden 2000 til 2011. Vi har delt alle fylker, regioner og kommuner i fire grupper, og deretter sett på hvor høy vekst den beste fjerdedelen har hatt. Figur 63 viser gjennomsnittet av den beste kvartilen av fylker, regioner og kommuner for arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet. Bostedsattraktivitet er her målt med attraktivitetsindeksen. I figuren kan vi se at variasjonene for kommuner er større enn for fylker, derfor blir også verdiene større.

Disse gjennomsnittsverdiene er deretter brukt i scenariene. Det betyr at en kommune, region eller fylke oppnår en årlig arbeidsplassvekst som er lik den gjennomsnittlige veksten som den beste fjerdedelen av fylker, regioner og kommuner har hatt den siste perioden. For fylker vil det bety at fylket oppnår den arbeidsplassvekst lik gjennomsnittet av de beste fire fylkene, for en kommune at arbeidsplassveksten blir lik gjennomsnittet av de beste 86 kommunene. Scenariene for bedret bostedsattraktivitet er gjort tilsvarende. Dermed er de positive scenariene innenfor et realistisk nivå.

Figur 63: Verdier for ekstra arbeidsplassvekst og forbedret bostedsattraktivitet i scenariene. Verdiene er basert på variasjoner i disse størrelsene fra 2000 til 2011, og er satt til gjennomsnittet av den beste kvartilen.

6.5 Scenarier for Akershus

De ulike scenariene er vist i figur 64. Scenariene for Akershus er spesielle, ettersom de varierer mellom sterk vekst til enda sterkere vekst.

I basisalternativet vil befolkningen i Akershus vokse til 788 265 innbyggere i 2040. Det er noe mer enn SSBs middelframskrivning, som ender med 764 705 innbyggere i 2040.

Scenariene for utviklingen med bedre attraktivitet avviker mer fra basisscenariet enn scenariene for høy og lav arbeidsplassvekst. I Akershus er mye av sysselsettingen i andre fylker, spesielt Oslo. Da vil effekten av vekst i egne arbeidsplasser blir mindre enn i fylker med lite pendling over fylkesgrensene.

Dersom Akershus lykkes på begge fronter, vil befolkningen bli på 848 317 innbyggere i 2040. Dersom Akershus gjør det dårlig på begge fronter, blir befolkningen på 730 977.

Scenariene viser at dersom Norge får en samlet befolkningsvekst som SSB framskriver i sitt middelalternativ, vil Akershus få en sterk befolkningsvekst selv om arbeidsplassveksten er svak og bostedsattraktiviteten svekkes.

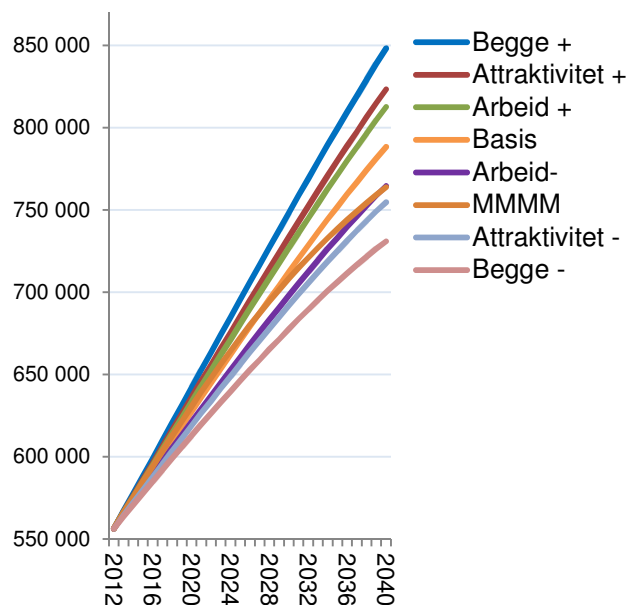
6.6 Scenarier for fylkene

I figur 65 ser vi hvilken vekst fylkene får i basisscenariet, i det mest positive scenariet og i det mest negative.

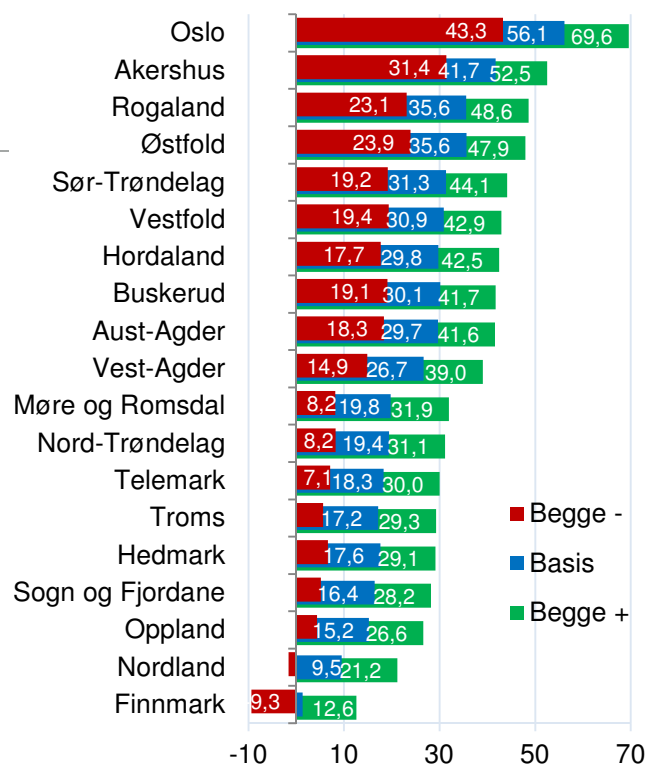
Oslo og Akershus har de beste forutsetningene for vekst. De har en gunstig aldersfordeling i utgangspunktet, og en høy bostedsattraktivitet.

Bak Oslo og Akershus kommer et knippe på åtte fylker hvor basisscenariet viser mellom 26 og 36 prosent vekst fram til 2040. Av disse har Rogaland høyest potensial i det mest optimistiske alternativet. Rogaland har lite pendling ut og inn av fylket, og egen utvikling får dermed større effekt på befolkningsutviklingen enn i Østfold, som er et fylke hvor mye avhenger av arbeidsplassutviklingen i Akershus og Oslo.

Akershus har sterk vekst selv i det mest pessimistiske scenariet. Dersom Akershus mislykkes både med arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet vil veksten likevel bli 31,4 prosent. Dersom de andre fylkene utvikler seg som basisscenariet, vil Akershus fremdeles ha den femte høyeste veksten.

Figur 64: Scenarier for befolkningsutviklingen i Akershus i perioden 2012-2040.

Figur 65: Befolkningsvekst i fylkene fram til 2040 i de ulike scenariene.

6.7 Scenarier for regioner

Scenariene for regionene på Østlandet er vist i tabellen under. Her har vi vist veksten fra 2012 til 2040 i prosent.

Tabell 23: Prosentvis vekst fra 2012 til 2040 for regionene på Østlandet med de ulike framskrivningene og scenariene. "Ingen flytt" er SSBs framskrivning basert på ingen flytting, MMMM er SSBs middelframskrivning. De resterende er våre scenarier for endring i arbeidsplassvekst og attraktivitet. Regionene er rangert etter veksten i alternativet «begge +» som viser potensialet.

Rang	Region	Ingen flytt	MMMM	Basis	Arb +	Att +	Begge +	Arb -	Att -	Begge -
1	Øvre Romerike	9,0	54,4	67,0	75,4	83,4	92,3	58,5	52,2	44,2
2	Oslo	12,5	35,9	53,7	65,3	69,6	81,8	42,2	39,3	28,4
4	Nedre Romerike	9,0	44,0	44,9	51,5	60,0	67,1	38,1	31,2	24,9
6	Nedre Glomma	0,5	28,1	38,4	49,0	53,2	64,3	28,0	25,1	15,1
8	Drammensregionen	3,9	41,4	39,6	48,5	54,5	63,9	30,7	26,2	17,8
12	Tønsbergregionen	1,8	30,6	35,3	45,6	49,9	60,8	25,1	22,2	12,4
13	Halden	-0,8	28,5	35,4	45,1	50,0	60,2	25,8	22,3	13,2
15	Follo	7,7	37,7	37,3	43,5	52,0	58,5	30,9	24,1	18,2
19	Mossregionen	-0,8	33,2	33,9	42,2	48,4	57,2	25,6	20,9	13,0
23	Ringerike/Hole	-1,3	29,8	29,3	38,4	43,6	53,2	20,3	16,5	8,0
26	Akershus Vest	7,0	21,4	30,7	37,5	44,9	52,1	23,8	17,9	11,5
27	Indre Østfold	0,8	29,1	28,9	36,9	43,1	51,6	20,8	16,1	8,5
29	Sandefjord/Larvik	-1,5	23,2	25,2	34,6	39,1	49,2	15,8	12,6	3,7
33	Lillehammerregionen	-1,9	22,1	23,0	33,1	36,8	47,6	13,0	10,5	1,0
34	Hamarregionen	-3,0	22,3	22,5	32,5	36,3	46,9	12,7	10,1	0,7
36	Grenland	-0,4	18,0	21,4	32,0	35,1	46,4	10,9	9,0	-1,1
40	Hallingdal	-1,0	13,5	19,4	30,1	33,0	44,3	8,9	7,2	-2,9
42	Gjøvikregionen	-3,7	20,3	19,2	29,4	32,8	43,6	9,1	7,0	-2,7
48	Glåmdal	-10,0	14,0	17,2	26,4	30,7	40,4	8,1	5,1	-3,6
49	Midt-Telemark	-2,0	17,2	17,8	26,0	31,4	40,1	9,6	5,7	-2,1
51	Kongsberg/Numedal	0,6	26,2	15,2	25,1	28,6	39,1	5,5	3,2	-6,1
52	Sør Østerdal	-3,6	19,2	15,3	24,8	28,7	38,7	6,0	3,3	-5,6
54	Hadeland	-0,3	29,1	17,4	24,6	30,9	38,5	10,2	5,3	-1,5
59	Midt-Buskerud	-3,6	15,6	14,1	21,9	27,5	35,7	6,4	2,2	-5,1
60	Øst-Telemark	-4,8	9,7	12,8	21,9	25,9	35,6	3,7	1,0	-7,7
62	Valdres	-4,5	9,3	11,0	21,2	24,1	34,9	1,0	-0,7	-10,4
65	Midt-Gudbrandsdal	-6,8	7,6	11,5	20,6	24,6	34,3	2,6	-0,2	-8,8
70	Nord-Gudbrandsdal	-6,3	1,4	7,4	17,3	20,2	30,8	-2,3	-4,1	-13,5
71	Fjellregionen	-3,6	11,3	6,7	16,2	19,4	29,6	-2,7	-4,8	-13,8
81	Vest-Telemark	-5,0	9,2	2,2	10,8	14,6	23,8	-6,3	-9,0	-17,1

Med denne modellen er det Øvre Romerike, fulgt av Oslo som har høyest vekst i scenariet med både høy arbeidsplassvekst og forbedring i attraktivitet.

Nedre Romerike er rangert som nummer fire når det gjelder forutsetninger for framtidig vekst. Vårt basis-scenario er ganske like SSBs middelframskrivning for Nedre Romerike.

Også Follo kommer ganske likt ut i vårt basisscenario og SSBs middelframskrivning.

Vårt basisscenario er mer optimistisk enn SSB for Akershus Vest. SSB antar i sin middelframskrivning at regioner som Indre Østfold, Sandefjord/Larvik, Kongsberg/Numedal med flere får høyere vekst enn Akershus Vest. Basisscenariet plasserer Akershus Vest en del høyere for framtidig vekst.

6.8 Scenarier for kommuner

Scenariene for kommunene viser større sprik mellom det beste og det dårligste scenariet. Det kommer av at det er større variasjoner mellom kommunene når det gjelder både arbeidsplassvekst og attraktivitetsendringer enn for regioner og fylker.

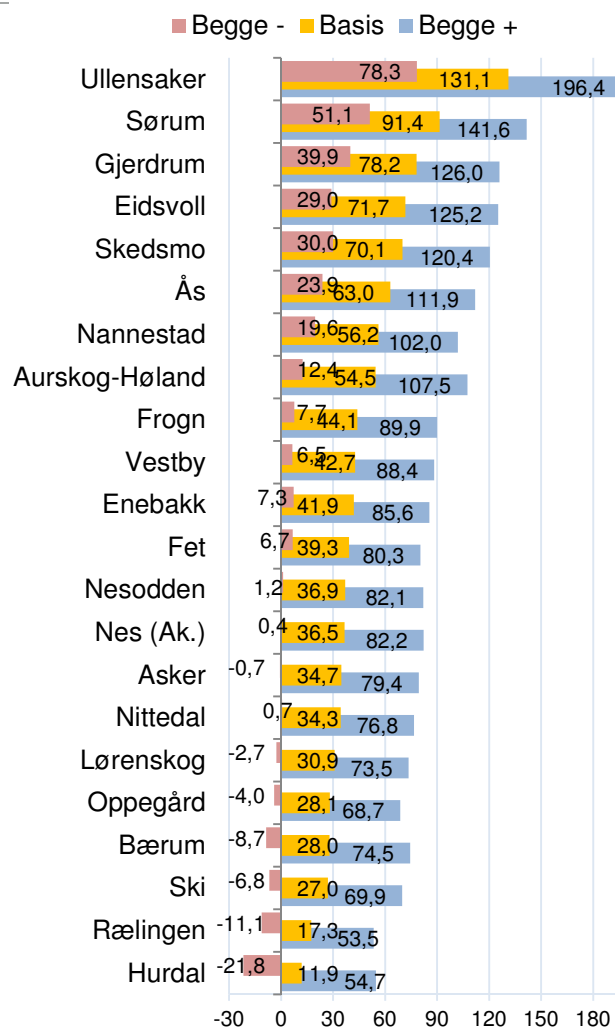
Ullensaker har høyest vekst i alle scenariene, og vil få en vekst på hele 78,3 prosent selv i det mest pessimistiske scenariet.

De fleste kommunene i Akershus vil få vekst, selv i det mest pessimistiske scenariet. Enkelte kommuner vil imidlertid risikere nedgang, dersom både arbeidsplassveksten blir lav, og bostedsattraktiviteten svekkes. Hurdal har størst downside, og vil få en nedgang på 21,8 prosent i dette scenariet.

Kommuner som Rælingen, Ski, Bærum, Oppegård, Lørenskog og Asker kommer også ut med nedgang i det mest pessimistiske scenariet. Bærum har forholdsvis høyt potensial, men også høyere risiko enn mange andre kommuner. Det kommer av at Bærum har forholdsvis mange arbeidsplasser, mens mange av de andre kommunene har mye av sysselsettingen knyttet til pendling til andre kommuner.

Scenariene viser at det er et stort mulighetsrom for økt vekst for alle kommunene. Bærum vil, dersom de oppnår vekst som i de beste scenariet, bli blant kommunene med høyest befolkningsvekst i Akershus, dersom de andre kommunene følger basis scenariet.

Det er naturligvis også mulig å få en mye svakere befolkningsvekst dersom både arbeidsplassveksten og bostedsattraktiviteten svikter. En del av kommunene i Akershus vil få nedgang dersom arbeidsplassveksten blir svak og bostedsattraktiviteten dårligere.

Figur 66: Scenarier for kommunene i Akershus, prosentvis vekst fra 2012 til 2040.

-
- ⁱ Progressivt gjennomsnitt er gjennomsnitt for de siste ti årene, men med større vekt på de siste årene.
- ⁱⁱ Informasjonen om modellen er hentet fra SSBs hjemmesider om befolkningsframskrivinger og SSBs publisasjon Økonomiske analyser 4/2011.
- ⁱⁱⁱ Ekstern arbeidsmarkedsintegrasjon for et område blir målt som summen av andelen av sysselsatte som pendler ut av området og andelen av arbeidsplassene som det pendles inn til fra andre områder.
- ^{iv} Den interne arbeidsmarkedsintegrasjonen i en region er gjennomsnittet av de enkelte kommunenes andel av sysselsettingen som pendler til en annen kommune i samme region.
- ^v For å sette sammen fire indikatorer for regional sårbarhet, er alle verdiene først skalert slik at laveste verdi=0 og høyeste verdi=100. Deretter er sårbarheten målt som gjennomsnittet av disse fire verdiene. Fire kommuner er egne regioner, for disse er verdien for intern arbeidsmarkedsintegrasjon med.
- ^{vi} Arbeidsmarkedsintegrasjon måles som antall som pendler inn som andel av antall arbeidsplasser i kommunen, pluss antall som pendler ut som andel av samlet sysselsetting med bosted i kommunen
- ^{vii} Indeksen er konstruert slik: Først er hjørnesteinsfaktoren (andel av sysselsetting i det største foretaket) og bransjespesialiseringen (andel av sysselsetting i den største bransjen) omregnet slik at høyeste verdi = 100 og laveste verdi = 0. Så har vi tatt utgangspunkt i gjennomsnittet av disse to målene som vi har kalt bransjehjørneindeks og regnet ut sårbarhetsindeksen etter følgende formel: $\text{Bransjehjørneindeks} * (100 - (\text{Integrasjon}/2))/100$. Det siste leddet reduserer sårbarhetsindeksen etter pendlingsandelen. Dersom en kommune ikke har verken inn- eller utpendling vil sårbarhetsindeksen ikke bli redusert, men være lik bransjehjørneindeksen. En kommune hvor alle sysselsatte pendler ut av kommunen vil få en sårbarhetsindeks på 0.
- ^{viii} Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarkforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.